

Az állami erdő és erdőgazdaságok  
vagyonkezelése és számvitele  
az Állami Számvevőszék jelentéseinek tükrében

Szerkesztette:

Lett Béla

## **5. FÜGGELÉK**

Az állami erdő és erdőgazdaságok ÁSZ vizsgálata  
– Állami Számvevőszék

### Tartalom

1. 1994–95-ig .....	3
2. Az ÁPV Rt. tevékenysége 1995–2000 években .....	7
3. 2000–2007 .....	46
4. 2008–2010 .....	46
5. 2010–2015 .....	51
6. ÁSZ Erdő – EGRT (2015) .....	57

Sopron, 2016



## 1. 1994–95-ig

*Az előző tematikus fejezetek (1-ÁPV-MNV, 2-NFA, 3-Erdőértékelés, 4-Számvitel mellékletek) után áttekintjük az elmúlt állami erdővel, állami erdőgazdasági társaságaival kapcsolatos ÁSZ jelentéseket. A két témát elég nehéz szétválasztani, ezért itt is az időrendi sorrendnél maradunk (átfedésekkel). Az erdőgazdálkodást 1999–2000-ben az átalakulások után, az ÁPV Rt. időszakban, több részletkérdésben is vizsgálta az ÁSZ, így ez a jelentés összevethető a 2012–2014 évek állami vagyongazdálkodási vizsgálatokat követő 2015. évi 22 erdőgazdasági (sok részben ismétlődő) jelentésével. A 2015. év részletezésére nem térünk ki (mintát mutatunk be), de az elmúlt 20 évnél is a most is legaktuálisabb, legfontosabbnak tételeket tekintjük át (nagyon sok, egyébként lényeges és érdekes témával nem foglalkozunk).*

*Az állami vagyon értékesítésével (ÁVÜ – alig érintjük) és vagyonkezelésével (ÁV Rt – az erdőt, az erdőgazdaságokat igazán ez tartalmazza) kapcsolatos jogi szabályozás és szervezet az állami erdőnek és erdőgazdálkodásnak kiemelt szerepet szánt (a területben jelentős, de a vagyonban és a gazdálkodásban kis részaránya mellett), a közérdek érvényesítése miatt a legkevésbé magánosított területnek számít.*

Az ÁV Rt. alapvetően a tartós állami tulajdonúnak minősített vagyon megőrzésére és gyarapítására rendezkedett be. (Az ÁVÜ privatizációjával nem foglalkozunk.) A vagyon egyik része a részvénytársaságokban testesült meg az **állami részvényhányad**, saját tőke rész formájában (az erdőgazdaságoknál ez később 100%, de a tartósan megőrzendő általában 50%+1 szavazat), amely néhány 10 Mrd Ft-tal elenyészőnek számít. A másik rész a dologi vagyon (az erdő – erdőföld és élőfakészlet, valamint az állami tulajdont indokoló közjóléti, természeti-környezeti szolgáltatási potenciál), amelynek értéke a mai polémia tárgya is.

A vagyonkezelés alapfeltétele is, hogy a felelős szervezeteknél a rájuk bízott vagyonról megfelelő összetételű és részletezettségű adatok legyenek. Az ÁSZ javasolja a kormánynak, hogy mérje fel az állam gazdálkodói vagyonát.

### ➤ 404 ÁSZ

Az **1992. júniusában kihirdetett XXXVIII. számú törvény (államháztartásról szóló törvény, a továbbiakban Áht.) általános elveket fogalmazott meg** utalással arra, hogy az egyes területek szabályozása későbbi törvények feladata lesz. E törvények hiányában **a kincstári vagyon tekintetében az Áht. légmentes térben mozgott**. A kincstári vagyonról szóló törvény megalkotása rendezhette volna azokat a problémákat, amelyeket a privatizációs intézmények tevékenységének összemosása és a gazdátlan funkciók betöltése vetett fel. Később **a privatizációs törvény megalkotásakor sem rendezték a tartós állami tulajdonra vonatkozó szabályokat csak az Áht. 1995. évi módosítása** hozta létre a **Kincstári Vagyon Igazgatóságot** és **határozta meg a kincstári vagyon fogalmát**. A törvény szerint a kincstári vagyonra és az e vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó szabályrendszert kormányrendelettel kell meghatározni. **A működés feltételeit szabályozó kormányrendelet megszületésére újabb egy évet kellett várni és a 183/1996. (XII. 11.) Kormányrendelet gyakorlatilag 1997-től lépett életbe.**

Az állam vállalkozói vagyonának értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény (az ún. privatizációs törvény) hatályba lépése előtt *az állami tulajdonban lévő erdők az Állami Vagyongazdálkodási Rt.-hez és az Állami Vagyongazdálkodási Rt.-hez, valamint egyes központi költségvetési szervekhez tartoztak.*

***Az állami tulajdonú erdők és az azzal szerves egységet képező egyéb földterületek tekintetében a tulajdonosi jogok teljes körű gyakorlásával a pénzügyminiszter az 1995. augusztus 23-án kelt "Meghatalmazás"-ában a KVSZ-t bízta meg.***

## ➤ 9930 ÁSZ

### (1.1.) A társaságok működésének jogi, szabályozási környezete

A Rt.-ket – az állami tulajdonú további 17 erdőgazdasági rt.-vel együtt – az ÁV Rt. egységes szempontok szerint alakította át a jogelőd állami vállalatokból 1993-ban. Az átalakítást olyan körülmények között vezényelték le, amikor *nem voltak egyértelműek a kincstári vagyon fogalmára, összetételére, kezelésére, működtetésére és számviteli nyilvántartására irányuló koncepciók.*

Ebben az időszakban kellett megújítani a nemzeti erdővagyon megőrzésével és gyarapításával, a tartamosság (fenntartható fejlődés) fenntartásával összefüggő szakmai törvényeket is, figyelemmel arra, hogy az erdő nemzeti kincs, fenntartása és védelme az egész társadalom érdeke, jóléti szolgáltatásai minden embert megilletnek. Az ún. erdőtörvény mellett az erdők használat jellegéhez kapcsolódóan megalkották a vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló, és az erdő élővilágához is kapcsolódó természetvédelmi törvényt. E szakmai törvényekben megfogalmazott végrehajtási rendeletek készítése jelenleg is folyamatban van. Az erdőgazdasági rt.-k működési szabályozottságának helyzete, gyakorlata példázza az erdőgazdálkodás általános helyzetét. *Az állam az erdőgazdálkodással kapcsolatos közcélú feladatainak ellátását az agrárgazdaság támogatási rendszerén keresztül szinte átláthatatlanul bonyolult, gyakran változó szabályozási keretek között hajtotta végre.*

*Jelenleg sem egyértelmű az állami – ezen belül – a kincstári erdővagyon, az erdő és azzal szorosan összefüggő vagyontárgyak összetételének, kezelésének, működtetésének és számvitelének szabályozása.* A kincstári vagyon felett tulajdonosi jogokat gyakorló állami szervek körének és jogállásának meghatározásában jelenleg is átfedések vannak. Egyértelmű *pontosításra vár e vagyoni kör vagyontárgyainak, a működtető szervezetek feladat- és hatáskörének meghatározása.* Elkerülhetetlen az állami erdővagyon működtetésének összehangolt szabályozása, beleértve a sokszereplős intézményi rendszert is. *Az állami erdők fenntartása, védelme és gyarapítása, az erdőgazdálkodás nem szabályozott teljes körűen. Az erdővagyonkezelés szabályai hiányoznak, az állami pénzek felhasználása nem minden esetben a rendeltetésnek megfelelő és nem a szükségességnek alárendelt.*

Az államháztartási törvény 1996. január 1-i hatályú módosítása *az állami tulajdonú erdőket is e törvény hatálya alá vonta.* A máig hatályos, többször módosított privatizációs törvény az *állami erdőket az ÁVÜ és ÁV Rt. kezeléséből, illetőleg hozzárendelt vagyonából* kiemelte. A *KVI felállításával az állam kincstári és vállalkozói vagyonának szétválasztása megtörtént, a kincstári vagyonrészeket – köztük az állami tulajdonú erdők egy részét – az ÁV Rt. hozzárendelt vagyonából kiemelték és a KVI kezelésébe adták.*

*Az átalakított állami erdőgazdasági Rt.-k részvényei felett a tulajdonosi jogok gyakorlója az ÁV Rt. jogutódja, az ÁPV Rt. maradt. Az állami tulajdonú kincstári erdőket ezek a társaságok működtetik.*

A jogalkotás folyamatában sok éven át nem kapott kellő figyelmet, hogy *az erdő mint természeti képződmény elsősorban dologi jogi, ingatlanjogi és vagyoni jogi kategóriákkal írható le és rendezhető*. E kategóriák közül *az állami tulajdonú erdők jogi sorsát alapjaiban meghatározó ingatlan- és földjogi megközelítést figyelmen kívül hagyták*. Ennek oka az ingatlan-nyilvántartás rendezetlen állapota és az, hogy az 1970-es években a "telekkönyvi" bíróságokat megszüntették. A "telekkönyvi" bíróságok megszüntetése miatt törlődött ki a köztudatból, hogy csak ezen bíróságok által vezetett nyilvántartásokba való bejegyzés keletkeztet jogot, így kincstári tulajdonjogot is. *A különböző jogállású szervezetek közötti ingatlan átadás-átvétel bejegyzés nélkül érvénytelen*. A jelenlegi megoldás *nem teljesíti a forgalombiztonság elvét, mert nem jár azzal az eredménnyel, hogy a forgalomban tanúsítaná az érintett ingatlanon fennálló kincstári és vagyonelemekkel kapcsolatos jogokat*.

Mindkét társaság 1993-as – jogszabályok hiányában az **ÁV Rt. irányelvei szerinti** – átalakításakor kényszerű tőkeszerkezetet alakított ki. (Az átalakulás időpontjában a KVI még nem létezett.) *A vagyonelemek a kincstári vagyoni körbe tartozó és a működtetéshez szükséges vagyoni bontották*. Meghatározták a privatizálásra szánt vagyontárgyak körét is. **Kincstári vagyoni körbe sorolták és felértékelték az állami erdővagyonhoz fizikailag kapcsolódó ingatlanokat, utakat, közjóléti eszközöket, vadászházakat, vadvédelmi kerítéseket. Ezek a vagyonelemek a társaság tőketartalékába kerültek.**

*A tőketartalékba került még* – a kincstári vagyoni körbe soroltakon kívül – **a jegyzett tőkén felüli működtető vagyon is.**

**A jegyzett tőkébe a működéshez szükséges, ugyancsak felértékelt telkesített belterületi ingatlanokat és eszközöket sorolták.**

A vagyonelemek – irányelvek szerinti – szétválasztása azonban csak formai volt, mert a **vállalatok könyveiben meglévő teljes vagyon társasági vagyon lett.**

A tőketartalékból később – a KVI megalakulása után – sem vonták el az eredetileg kincstári vagyoni körbe sorolt vagyonelemeket, **az átalakulásakor kialakított kényszer-tőkeszerkezet megmaradt. Ez lehetővé tette az eszközök vegyes tulajdonlását.** A vegyes tulajdonú eszközök egy része a társaságok könyveiben szerepel, kincstári tulajdonú földterületeken az Rt.-k tulajdonában lévő ingatlanok (pl: az erdei utak) vannak.

**A mai napig nem határozták meg jogszabályban a kincstári erdővagyonnal szorosan összefüggő vagyontárgyak körét.**

A **számvetési törvény** 1996. január 1-i módosítása után **a társaságok könyveiben a beruházások között, illetve a tőketartalékban maradt az állami támogatásból megvalósított erdőtelepítések értéke.**

**A vagyonelemek egyértelmű tulajdonjogi és számvetési rendezése, az állami erdőkkel kapcsolatos jelenlegi szakmai és számvetési szabályozás újragondolása elkerülhetetlen.** A bizonyulttá vált tulajdoni szerkezet – a tőketartalék működtető és kincstári vagyonelemeket is tartalmaz – szinte megoldhatatlanná tesz egy esetleges kezelőváltást.

Mindezek a további 17 erdőgazdasági rt.-re is jellemzőek. E rendszerbeli hiba – a tőketartalék összetétele, a fogalom-meghatározás hiánya – miatt kerültek erdőgazdasági társaságok tulajdonába és kezelésébe – a KVI kimutatása szerint – országos jelentőségű műemlékek, például a visegrádi Várhegy, a Fellegvár, a Királyi Palota felépítményei. A törvény szerint kizárólagos állami tulajdonúnak minősített műemlék-ingatlanok felépítményei találhatóak az erdőgazdasági rt.-k vagyonában ma is.

**Egyes erdőgazdasági rt.-k jegyzett tőke apportja** – a működtető vagynon felül – **korlátozottan forgalomképes, társasági tulajdont nem képezhető erdő művelési ágú ingatlanokat is tartalmaz.** Az FM Erdészeti Hivatala az erdőfelügyelőségek közreműködésével országosan összesítette a jogsértő társaságbavított. Az összesítés szerint a jogellenes erdőapport 4568,8 ha volt. Ebből 2956,5 ha-t a földhivatalok átjegyezték társasági tulajdonba, 1612,3 ha átjegyzése az összesítés időpontjában (1996. szeptember) még nem történt meg.

A kialakult gyakorlat szerint több esetben **olyan vagyon – az erdők – került társasági tulajdonba, amelyekre nézve az apportálás tilalmát már a társaságok megalakulása időpontjában is jogszabály tartalmazta.** A társasággá alakítás jogszabályba ütköző apporttal **semmis.** A PM 1996. szeptember 19-én **utasította a KVI-t a jogellenes helyzet feltárására és megszüntetésére.** Az utasítás ellenére a KVI vizsgálatunkhoz semmi – érdemleges intézkedést bizonyító – dokumentumot nem adott át.

**Az állami erdővagyon (a külterületi földet, az erdővel borított területet) a két vállalat könyveiben értékkel nem tartották nyilván sem az átalakulás előtt, sem azt követően.** A könyvekben – **az eszközök között – az erdőfelújításnak és az erdőtelepítésnek volt nyilván tartott értéke.**

Az 1996. január 1-től **hatályos számviteli szabályozás szerint jelenleg csak az erdőtelepítéseket – mint befejezetlen beruházásokat – kell ráfordítási költségen a könyvekben nyilvántartani a tőketartalékkal szemben.** Hosszabb távon a beruházási érték – amely a társaság vagyonát gyarapítja – az évenkénti erdőtelepítések összegével folyamatosan növekszik. Ez a szabályozás – rendszerbeli hiba – a működtető társaságok vagyonösszetételét torzítja.

#### ➤ 0030 ÁSZ

A 185/1993. (XII. 31.) Korm. rendelettel módosított 126/1992. (VIII. 28.) Korm. rendelet 3. §-a az **Állami Vagyonkezelő Rt. (ÁV Rt.) induló vagyoni köréhez sorolta azokat az erdő- és termőföldterületeket, amelyek az állami erdőgazdaságok és az állami gazdaságok kezelésében voltak.** Az 1995. évi XXXIX. törvény, az **ún. Privatizációs törvény hatályba lépésével ez a vagyontömeg "hozzárendelt" vagyon megnevezéssel – a társasági tulajdonból elvonva – újra állami tulajdonba került.**

## 2. Az ÁPV Rt. tevékenysége 1995–2000 években

*Az erdő és az erdőgazdaságok csak megemlítésre kerülnek, 1996–97-ben fontosabb dolgok történtek. Az ÁPV Rt. a szervezetek összevonása után továbbra is privatizációs feladatokat végez, csak mellék tevékenység a vagyonkezelés.*

### ➤ 401 Jelentés az ÁPV Rt. 1996. évi tevékenységének ellenőrzéséről

#### (1.4.) A hozzárendelt vagyon értékesítésével és hasznosításával kapcsolatos bevételek és kiadások, valamint kötelezettségek és követelések alakulása

Az ÁPV Rt. a privatizációs törvényben rögzített követelmények értelmében a hozzárendelt vagyon értékesítésével és hasznosításával kapcsolatos bevételeket és kiadásokat elkülönítetten tartja nyilván, e nyilvántartásra nem terjed ki a számviteli törvény hatálya. A privatizációs törvény 21. § és 22. § szerint az elkülönített nyilvántartást a privatizációért felelős tárca nélküli miniszter hagyta jóvá. A 87/1996. kormányrendelet a mérvadó.

#### (2.4.2.) Az ÁPV Rt. vagyonkezelési szervezete és működése

Új szervezésű az 1996. április 1-jével létrehozott Vagyonkezelői Ügyvezető Igazgatóság. Az egységhez rendelt portfóliót nem szakágazati, hanem vagyonkezelési szempontok alapján alakították ki. Az igazgatóság látja el az aranyrészevényeken alapuló márkavédelmi tevékenységet (Pick, Herz, Herendi és Zsolnai Porcelán), **a 100%-ban állami tulajdonban megtartott erdőgazdasági portfólió** és a Tokaj kereskedőház vagyonkezelését, ...

#### (3.4.) A tartós állami tulajdon értéke, változása 1996. évben

*A privatizációs törvény 7. §-a szerint a hozzárendelt vagyon, illetve annak meghatározott hányada tartós állami tulajdonban marad, ha a vagyon, illetve az azt működtető társaság*

- országos közüzemi szolgáltató,
- nemzetgazdasági szempontból stratégiai jelentőségű,
- honvédelmi, vagy más különleges célt szolgál.

A tartósan állami tulajdonban maradó társaságokat, az állami tulajdon mértékét (amely nem lehet kevesebb 50% + 1 szavazatot biztosító hányadnál) a privatizációs törvény melléklete rögzíti. Az állam tulajdonosi jogait kivételesen 25% + 1 szavazati aránnyal vagy szavazatel-sőbbbségi részvény kikötésével is biztosíthatja.

*Az ÁPV Rt. tulajdona a tartós tulajdoni körbe tartozó gazdálkodó szervezetekben:*

	ÁPV Rt. tulajdon		Ebből az előírt tartós tulajdoni hányad		
	gazdálkodó szervezetekben		alapján		
		vagyon	tartós állami	vagyon	részarány
	db	milliárd Ft	db	milliárd Ft	%
Mezőgazdaság	27	37,5	27	28,2	74,5
<b>Erdőgazdálkodás</b>	<b>19</b>	<b>23,5</b>	<b>19</b>	<b>23,5</b>	<b>100,0</b>
Energia szektor	22	535,3	2	191,8	35,8
Volán társaságok	29	26,2	29	13,8	52,7
Egyéb	12	121,0	12	289,6	74,1
<b>Összesen</b>	<b>109</b>	<b>743,8</b>	<b>89</b>	<b>346,8</b>	<b>46,6</b>

Az agrárium, az erdőgazdálkodás súlya elenyésző, de megítélése speciális.

A részben, vagy teljesen tartós állami tulajdonlásra kijelölt társaságok száma: 109, a társaságokban működő állami tulajdon értéke 743,8 milliárd Ft., ez a vagyon az ÁPV Rt.-hez tartozó összes működő társaság vagyonának 75%-a.

Ebben a – részben, vagy teljesen tartós állami tulajdonlásra kijelölt – vagyoni körben a **privatizálható vagyon** értéke 1996. év végén mintegy 397 Mrd Ft volt. (mezőgazdaság: 9,6 Mrd Ft; energiaszektor: 343,5 Mrd Ft; Volán társaságok: 12,4 Mrd Ft; egyéb: 31,4 Md Ft).

### (3.5.) **Az ÁPV Rt.-hez tartozó termőföld**

1990. évet megelőzően Magyarországon 127 állami gazdaság működött, összesen mintegy 969 ezer hektáron, melynek aranykorona értéke 18,7 millió volt.

#### **Az ÁPV Rt. jogelőd szervezetei közül:**

- az ÁVÜ 1993. február 4-i hatállyal *az állami gazdaságok és kombinátok kezelői jogát a mezőgazdasági művelés alatt álló termőföldekről elvonta, azzal, hogy a termőföld nem lehet társasági vagyon, az állami tulajdonban marad. A hasznosítás formája haszonbérlet* (a megelőző időszakban három állami gazdaság – Bábolna, Orosháza, Zalaegerszeg – úgy alakult át társasággá, hogy a termőföld a társaság vagyonába került, illetve felszámolás indult 10 állami gazdaságnál 55 516 hektár területen, 976 ezer aranykorona értékben).
- az ÁV Rt megalakulását követően a kormányrendelet 24 volt állami gazdaságot a részben vagy tartósan állami tulajdonban maradó gazdálkodó szervezetek közé sorolt, *termőterületük az ÁV Rt. kezelésébe került.*

A kárpótlásra vonatkozó törvények elfogadását követően 1995. júniusáig, az ÁPV Rt. megalakulásáig, kárpótlási célra 311 ezer hektár, alkalmazottaknak (20 aranykorona értékű juttatásra) 50 ezer hektár, tangazdaságoknak és egyéb jogcímenek 19 ezer hektár területet adtak át. **Így a maradék földterületből alakult ki az ÁPV Rt. kezelésében lévő mai termőföld vagyon, amelyről ma már – az 1996. évi felmérésük alapján – tulajdoni lapokkal alátámasztott nyilvántartással rendelkeznek.**

**Az ÁPV Rt. tulajdonosi joggyakorlása alá 414 ezer hektár tartozik 7,7 millió aranykorona értékben.**

Az Igazgatóság 200/1996. (III. 27.) határozatával elrendelte a termőföldekkel kapcsolatos személyi és tárgyi feltételek megszervezését, illetve az ÁPV Rt. földügyeivel kapcsolatos feladatterv elkészítését és **megfogalmazták egy földleltár kialakításának** szükségességét.

Az Igazgatóság 1997-ben rendelte el **számítógépes termőföld-nyilvántartási rendszer létrehozását, amely csatlakoztatható a földhivatalok adtabankjához,** illetve alkalmas a haszonbérlet nyilvántartására, a haszonbérleti díjak számlázására, stb.

A jelenlegi nyilvántartó a termőföldet területi mértékegységben (hektár) és aranykorona értéken mutatja ki, **vagyoni értékének meghatározás ma csak becslések alapján lehetséges. Ennek a vagyonelemnek az értékét ma meghatározni szinte lehetetlen – legnagyobb értéke, az újra nem termelhetősége, ma a piaci árakban egyáltalán nem tükröződik** (A forgalmi értékek is alacsonyok voltak, a hozami értéktől eltérő megközelítések is felvetődtek – LB).



➤ **9830 Jelentés az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. hozzárendelt vagyonnal kapcsolatos 1997. évi tevékenységének ellenőrzéséről**

**Az ÁSZ ellenőrzés célja:** annak megállapítása volt, hogy az ÁPV Rt. 1997. évi tevékenysége megfelelt-e a jogszabályokban és a belső szabályzatokban előírtaknak.

Biztosította-e számviteli rendszere az előirányzatok figyelemmel kísérését, tudott-e megfelelő adatokat szolgáltatni a gazdasági folyamatok elemzéséhez, értékeléséhez.

Az 1980-as évek végén, az 1990-es évek elején a régi típusú gazdálkodó szervezetekből átalakult 1300 gazdasági társaság közül a privatizáció nyolc éve alatt 1110 társaságot teljesen sikerült értékesíteni. A privatizációból befolyt összes bevétel ebben az időszakban folyó áron 1.400 milliárd Ft volt. Az ÁPV Rt. előző évi értékesítési bevétele tehát arányában is jelentős, hiszen 25%-ot tesz ki.

1997. év végére a tömeges privatizáció jó része befejeződött.

**(1.6.2.) A jogszabályokból eredő kötelezettségek helyzete**

Az 1989. évi XIII. tv. szerint átalakult, vállalati tanács által vezetett, illetve "önigazgató" állami vállalatok privatizációjakor a társaságoknak az árbevétel 20%-a visszajár. Ez az alaptőkéen felüli vagyonukat növeli és dolgozói részvény kibocsátására szolgál. Ennek neve Privatizációs Ellenérték Hányad, rövidítve PEH.

**(1.1.) A szabályozottság alakulása**

A főbb működési kereteket meghatározta, illetve meghatározza:

- a mindenkori költségvetési törvény az ÁPV Rt. befizetési kötelezettségeit, a ráfordítás és a tartalékolás rendjét és azok összegét,
- az 1995. évi XXXIX. törvény az állam tulajdonában levő vállalkozói vagyon értékesítését,
- a 87/1996. (VI. 19.) Korm. rendelet az ÁPV Rt. éves beszámolási és könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságait,
- a 2/1996. (II. 1.) Részvényesi Jogok Gyakorlójának, (továbbiakban RJGY, aki a mindenkori privatizációért felelős tárca nélküli miniszter) határozata a hozzárendelt vagyonhoz kapcsolódó értékesítési és hasznosítási műveletek bevételeinek és kiadásainak nyilvántartási rendszerét, a vagyon értékelésével kapcsolatos előírásokat, az analitikus nyilvántartást biztosító integrált számítógépes rendszer felépítését, és az egyes szervezeti egységek feladatát a nyilvántartások létrehozásával, karbantartásával és működtetésével.

A szabályozottság biztosítását szolgálják továbbá a belső szabályzatok és utasítások; a pénzügyi (utalványozási) rendszer ügyviteli szabályozása (a 28/1996. sz. vezérigazgatói utasítás), valamint az 1997. évi számviteli politika, a számlarend és a számlatükör. Ezek a hozzárendelt vagyon pénzforgalmi eredménye ellenőrzésének legfontosabb eszközei. A 22/1997. vezérigazgatói utasítás a követelések és kötelezettségek nyilvántartását szabályozta.

Az **agrár-reorganizációs program** kamatterheinek átvállalása, fedezet-visszautalás miatt, kisebb mértékben – 4,4 milliárd Ft-ban – realizálódott, a volt szovjet ingatlanok környezetvédelmi kárelhárítására pedig az előirányzat kevesebb, mint egy tizedét, mindössze 32 millió Ft-ot fordítottak.

### **(2.2.3.) Az ERDÉRT Rt. privatizációja**

Az **ÁPV Rt. igazgatósága** 840/1997. (XI. 11.) határozatával eredményesnek nyilvánította a pályázatot, **győztesnek hirdette a konzorciumot, hozzájárult az értékesítéshez és a szerződés megkötéséhez.** Megszabta mindazokat a feltételeket is, melyeket az adásvételi szerződésbe a vevőnek kötelezettséggént vállalnia kell.

A részvény adásvételi szerződést 1997. december 12-én aláírták. A fizetés részben készpénz (744.261 ezer Ft), részben kárpótlási jegy (344.221 ezer Ft) és részben E hitel (931.518 ezer Ft) igénybevételeivel történt.

A szerződés tartalmazza mindazokat a kötelezettségeket és az azok megszegéséhez kapcsolódó szankciókat, melyeket az igazgatósági határozat előírt. (pl.: létszámcsökkentés üteme, részvény, illetve ingatlan elidegenítésére vonatkozó korlátozás, márkanév megtartása, stb.).

**Az Erdért Rt. privatizációja jól előkészített volt, mindvégig szem előtt tartották a nyereségesen működő társaság nemzetgazdaságban betöltött szerepét, valamint az egész ország erdőgazdálkodása és faterkedelme érdekeit.**

### **(4.2.4.) Az erdőgazdasági portfólió, valamint az egyes agrár társaságok reorganizációja**

Az **ÁPV Rt. igazgatósága** a 6/1997. (I. 8.) határozatával hozta meg azt a döntést, mely szerint az 1997. évi módosított költségvetési törvényben rögzített 12,5 milliárd Ft-os reorganizációs keret terhére a tartósan állami tulajdonban maradó erdőgazdaságoknak közel 2 milliárd forintos reorganizációs keretet biztosít, de az egyes társaságok reorganizációjáról egyedileg dönt.

A rendelkezésre álló reorganizációs keret felosztása előtt az **ÁPV Rt.** tájékozódott – az erdőgazdaságok által benyújtott üzleti tervek alapján –, az egyes társaságok támogatási szükségletéről. Megállapították, hogy **többségüknél szükséges a támogatás, hisz ilyen módon jutnak forráshoz az elmaradt fejlesztések megvalósítására.** Az erdőgazdasági társaságok termelő-berendezéseinek állapota, a kapcsolódó infrastruktúra, az elmaradt pótlások hiánya egyre nagyobb összeget igényel. Egyes társaságoknál azonban a benyújtott igényt gazdasági számítások nem támasztották alá. A reorganizáció célja a csődeljárások megelőzése, valamint az elmaradt infrastruktúrális beruházások megvalósítása volt.

Az ország 1,7 millió hektár erdőterületéből az **ÁPV Rt.** 19 erdőgazdasága mintegy 962 ezer hektár állami erdőt és egyéb földterületet kezel.

**Az 1997-ben hatályba lépett "az erdőről és az erdő védelméről", "a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról" és "a természet védelméről" szóló törvények végrehajtása a gazdálkodás eredményességére jelentős hatással lehetnek.**

A társaságok a jelenlegi törvényi szabályozás szerint 100%-ig tartósan állami tulajdonban vannak, a **reorganizáció tulajdonosi befektetésnek minősül és hosszabb távú elképzelések megvalósítását** célozza. **Az erdészeti társaságok csak részben profitorientáltak, a környezetvédelmi és egyéb – a társadalomra előnyös hatások nem mérhetők és számszerűsíthetők, ezért a megtérülés csak hosszabb távon várható.**

Ebben a szellemben készítette el az **ÁPV Rt.** a kormány-előterjesztést az erdészeti társaságok reorganizációjával kapcsolatban. A 2152/1997. (VI. 11.) Korm. határozat alapján összesen 14 társaságnál került a jegyzett tőke megemelésére, 1.960 millió Ft ráfordítással.

További, összesen 9 erdőgazdasági társaság esetében 770 millió Ft hitel felvételéhez az **ÁPV Rt.** készfizető kezességét vállalt. A hitelek kamatainak teljesítését szintén az **ÁPV Rt.** vállalta.

Az **ÁPV Rt.** tartós állami tulajdonú portfóliójába jelenleg **27 mezőgazdasági társaság tartozik.** A 27 agrár társaság 1997-ben 58,0 milliárd Ft saját tőkével és 28,7 milliárd Ft jegyzett tőkével rendelkezett. Összes árbevételük 108,5 milliárd Ft volt.

E társaságoknál a forgótőke szint átlagosan 1997-ben 53% volt. A jövedelmezőség javításának célszerű módja – a jövedelem termelő beruházásokon túl – a közel 12 milliárd Ft nagyságrendű rövidlejáratú hitelállomány egy részének kiváltása.

Az állam tulajdonában lévő vállalkozói vagyon értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény határozza meg a **hozzárendelt vagyonba tartozó állami vagyon körét, valamint intézkedik arról, hogy az ÁPV Rt. saját vagyonával** való gazdálkodásától el kell különíteni az **ÁPV Rt.-hez rendelt vagyont** és az e vagyon értékesítésével és hasznosításával összefüggő bevételeket és kiadásokat.

A privatizációs törvény szerint a hozzárendelt vagyoni körbe tartozik:

- a gazdasági társasággá átalakult állami vállalat valamennyi – külső vállalkozók tulajdonába nem került – társasági részesedése,
- tröszt, tröszti vállalat, egyéb állami gazdálkodó szerv vagyona, az állami vállalat által létesített leányvállalat vagyona,
- a törvény hatályba lépésekor az ÁVÜ, illetve az ÁV Rt. tulajdonában lévő társasági részesedés, valamint az ezeket a szervezeteket megillető egyéb vagyon, vagyoni értékű jog, illetve az azokat terhelő kötelezettség,
- **a Kincstári Vagyonkezelő Szervezettől, illetve más intézménytől, minisztériumoktól átvett vállalkozói vagyon.**

A privatizációs törvény és az ehhez kapcsolódó 87/1996. (VI. 19.) Korm. rendelet 2. §-a alapján a hozzárendelt vagyonra vonatkozó könyvvezetési szabályokat a privatizációért felelős tárca nélküli miniszter 2/1996. RJKY határozata rendelte el.

A Privatizációs Információs Rendszer (PIR) nyilvántartásai tartalmazzák a valamilyen arányban állami tulajdonú társaságok tulajdonrészeiben, azok értékében bekövetkező változásokat, illetve az ÁPV Rt. tulajdonába került eszköz-ingatlan vagyont, s annak változását (elvont, vásárolt, átvett eszközvagyon).

A PIR rendszerben mutatják ki a működő társaságok tulajdoni hányada mellett a végelszámolás és felszámolás alatt lévő társaságokat, az önkormányzatokat a belterületi föld jogán és alapítói jogon megillető pénzben, vagy részvényben kiadandó, vagy kiadott járandóságot, az értékesített társaságokat megillető privatizációs ellenértékhányad (PEH) értékét és az ÁPV Rt., illetve jogelődei által vállalt kötelezettségeket is.

Az elmúlt években a Privatizációs Információs Rendszert (PIR) a tárolt információk, az ezek alapján készült összegző feldolgozások hitelességét illetően számos kritika érte az ÁPV Rt. Felügyelő Bizottsága, az ÁPV Rt. választott könyvvizsgálója, valamint az Állami Számvevőszék részéről is.

***A privatizálható vagyon értéke az 1997. év végi adatok szerint mintegy 353 milliárd Ft volt.***

A tartós és privatizálható vagyon aránya az állam tulajdonosi, gazdaságpolitikai érdekeinek megfelelően jelentős különbséget mutat ágazonként (6/a, 6/b sz. melléklet). A tartós állami tulajdonú társaságok közül 19 az erdőgazdaság, 27 az agrárgazdaság, 33 az ipar, 33 a közlekedés, hírközlés ágazatba tartozik és 4 társaság más egyéb ágazatba sorolható.

Az erdőgazdasági társaságok 23,9 milliárd Ft vagyona teljes egészében a tartós vagyoni körbe tartozik. A törvény a tartós állami tulajdoni hányad mértékét az agrárgazdasági társaságok esetében 75%-ban határozza meg, s csak néhány esetben ír elő ettől eltérő mértéket.

Jelenleg a társaságok döntő része 100%-os mértékben állami tulajdonban van. Kivétel ez alól a Bólyi Mg. Rt. (91,2%), a Bábolna Rt. (94,6%), s a Lábod-Mavad Rt. (50,5%).

Az agrárgazdasági társaságokban lévő állami vagyon mintegy 23%-a (8,2 milliárd Ft) tartozik a még privatizálható vagyoni körbe. Az alacsony tőkeellátottságot mutatja, hogy összesen 22 társaság privatizálható vagyonáról van szó. Ugyanakkor igen lényeges körülmény, hogy **a társaságok legalapvetőbb termelési eszköze – a termőföld – nem szerepel értéken a társaságok könyveiben (a földtörvény értelmében gazdasági társaság termőföldtulajdont nem szerezhethet)**. Kivételt a Bábolna Rt. jelent, amelynek átalakulási mérlegében szerepelt, s így ma tulajdonában van az általa művelt termőföld.

Önmagában azonban a privatizálandó vagyon értéke nem jellemzi annak súlyát, hiszen ebben az esetben is egy igen fontos nemzetgazdasági ág privatizációjáról születik döntés.

A társaságok által használt termőterület közel 177 ezer hektár (az elmúlt években a földalap 114 ezer hektárral csökkent a kárpótlás és az alkalmazotti földalap biztosítása következtében).

### **(5.3.1.) A tartós állami tulajdon értéke, változása 1997-ben**

A tartós állami tulajdonban maradó társaságokat a privatizációs törvény melléklete sorolja fel. A tartós állami tulajdoni részesedés 50% + 1 szavazatnál kevesebb nem lehet. A privatizációs törvény 1997. évi módosítása (1997. évi LXXVI. törvény – hatályos 1997. VIII. 1-től) megváltoztatta ezt a mellékletet.

### **(5.6.) Az ÁPV Rt.-hez tartozó termőföld vagyon**

Az állami gazdaságok által művelt állami tulajdonú **termőföldek kezelője az ÁPV Rt.** Ettől eltérő esetek a következők:

Az ÁVÜ földelvonása (1993. február 5.) előtt felszámolásba került 10 állami gazdaság földvagyont a felszámolók értékesítették. Három felszámolás alatt lévő ÁG mintegy 11 ezer ha földvagyont illetően az ÁPV Rt. perben áll a felszámolóval, az állami tulajdonú föld visszacszerzése érdekében.

A Bábolnai Mezőgazdasági Kombinát és a Zalaegerszegi Állami Gazdaság termőföldjeivel együtt alakult át társasággá, így **azok a földterületek nincsenek az ÁPV Rt. nyilvántartásában, a társaságok vagyonában szerepelnek.**

Az ÁPV Rt. az 1996. évi beszámolójában, az 1997. évi hozzárendelt vagyon kimutatásában 386 ezer hektár termőföldterületet mutat ki.

Az ÁPV Rt. igazgatósága 1997. júniusában tárgyalta a "ÁPV Rt. tulajdonosi joggyakorlásában lévő termőföldekkel kapcsolatos teendők" című előterjesztést és döntött a földhaszonbérleti szerződések megkötése, a számítógépes termő-földnyilvántartási rendszer kialakítása tárgyában, valamint a termőfölddel kapcsolatos tulajdonosi jogok gyakorlása operatív ügyintézésének rendjéről.

Az előterjesztés szerint az állami gazdaságok földleltára 1990–1997 között a következőképp alakult:

Kárpótlást megelőző állapot (1990): .....	<b>947 ezer ha</b>
Kikerült az állami tulajdonból; I. Kárpótlás .....	276 ezer ha
II. Kárpótlás .....	86 ezer ha
Dolgozói 20 AK juttatás .....	57 ezer ha
Tanintézeteknek átadott .....	11 ezer ha
<b>Állami erdőgazdaságnak átadott .....</b>	<b>8 ezer ha</b>
Felszámolói vagyon része lett (13 ÁG) .....	65 ezer ha
Társasági vagyon része lett (2 ÁG) .....	26 ezer ha
Egyéb .....	4 ezer ha
<b>Összesen: .....</b>	<b>533 ezer ha</b>
<b>Az ÁPV Rt. tulajdoni joggyakorlásában van: ....</b>	<b>414 ezer ha</b>

Az állami tulajdonú termőföldterület 66%-a szántó, 2%-a gyümölcsös, 1%-a szőlő, 15%-a gyep, **7%-a erdő**.

Az ÁPV Rt. a vagyonyilvántartásában az **erdőterülettel (28 ezer ha) kevesebb termőföldet** mutatott ki, mivel ezt a törvényi szabályozásnak megfelelően át kell adnia a **Kincstári Vagyonkezelő Szervezetnek**.

*Az ÁPV Rt. a tulajdoni lapokkal alátámasztott földnyilvántartást az 1996. évi felmérése alapján készítette el. Ez a nyilvántartás alkalmas az üzemenkénti, illetve a haszonbérletenkénti keresésekre is.*

A privatizációs törvény 6. § (2) pontja szerint "az ÁPV Rt.-hez tartozó termőföld esetében az ÁPV Rt. tulajdonosi jogait a földművelésügyi miniszter egyetértésével gyakorolja. Az egyetértés hiányában megkötött szerződés semmis.

Az ÁPV Rt. a tulajdonosi jogok gyakorlásának egyik ésszerű formájaként a földtulajdont úgy hasznosítja, hogy haszonbérbe adja.

A haszonbérleti díjat – az ÁVÜ által kialakított gyakorlatot folytatva – az étkezési búza Budapesti Árutózsde ára alapján határozták meg, 1997-től azonban a nagy búza áringadozás kedvezőtlen hatásának kiküszöbölése érdekében áttértek (KSH által közzétett fogyasztói árindexszel korrigált) az FM által garantált felvásárlási ár alapul vételére.

Ez alacsonyabb, mint a tőzsdei ár, így csökkenti az ÁPV Rt. ebből származó bevételét. Ezzel egyidejűleg azonban az ÁPV Rt. az állam hosszú távú tulajdonosi érdekeit képviselve felélesztette a kötelező talajvizsgálat és karbantartás rendszerét. Ennek költségei – az elsőt kivéve – a haszonbérletet terhelik.

A földhaszonbérleti díjak 1997. évben kiszámlázott összege 1,8 milliárd Ft, melyből befolyt 1,6 milliárd Ft.

*A privatizációs törvény előírása szerint az erdő művelési ágú földterület nem tartozik az ÁPV Rt.-hez, azt át kell adnia a Kincstári Vagyon Igazgatóságnak.*

Az önálló helyrajzi számú erdőket, összesen 9,4 ezer ha területet helyrajzi szám mélységben részletezve átadták a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatóságnak.

*A nem önálló helyrajzi számon nyilvántartott mintegy 20 ezer ha erdő művelési ágú terület átadása szakmai és végrehajtási gondot egyaránt jelent, mivel ezzel az erdőterülettel azonos földrészletként a földhivatalok mintegy 91,8 ezer ha más művelési ágú termőföldet is nyilvántartanak azonos helyrajzi számon. A törvényi szabályozás tehát ezek átadását is érintené. Az ÁPV Rt. kezdeményezte az Állami Erdészeti Szolgálatnál a minősítés felülvizsgálatát, mivel megítélésük szerint az már nem felel meg a jelenlegi körülményeknek. Ennek megtörténteig ezeknek a földterületeknek a haszonbérbeadásáról a Pénzügyminiszter erre vonatkozó egyetértő levele alapján – a Kincstári Vagyon Igazgatósággal megállapodást kötve – az ÁPV Rt. jogosult intézkedni.*

Az ÁPV Rt. a tartós állami tulajdonban lévő társaságokkal a haszonbérleti szerződéseket megkötötte. A Kincstári Vagyon Igazgatósággal az erre a területekre vonatkozó megállapodás egyeztetése még nem zárult le.

*Az ÁPV Rt megalakításával az állami tulajdonú termőföld és erdővagyon tulajdonosi joggyakorlója a KVI lett. A társasági vagyon és a dologi vagyon miatt ezt az ÁSZ jelentést ide iktatjuk be*

➤ **404 Jelentés a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vagyongazdálkodási és hasznosító tevékenységének vizsgálatáról**

A Kincstári Vagyoni Igazgatóságot az államháztartási reform keretében állították fel abból a célból, hogy az állam tulajdonosi jogait gyakorolja a kincstári vagyon felett. Működését 1996. január 1-ével kezdte meg, a korábbi vagyongazdálkodással foglalkozó szervezetek jogutódjaként. A **kincstári vagyon fogalmának definiálatlansága** rányomta bélyegét az állami vagyont kezelő szervezetek kialakítására és az általuk kezelt vagyon összetételére egyaránt.

Az eredetileg átmeneti vagyongazdálkodásra 1 éves időtartamra létrehozott ZÁVKHI 1991. január 1-ével átalakult **Kincstári Vagyongazdálkodási Szervezetté** (a továbbiakban: **KVSZ**).

Az államháztartási reform keretében 1995-ben átfogóan módosították az államháztartási törvényt. Ennek részeként törvényi szinten meghatározták a kincstári vagyongazdálkodást, a vagyonnal való gazdálkodás alapvető szabályait és 1996. január 1-ével **a KVSZ általános jogutódjaként felállították a Kincstári Vagyoni Igazgatóságot, mint a kincstári vagyon kezeléséért felelős szervezetet**. Az átalakulással a jogelőd szervezetek képest mind a kincstári vagyongazdálkodás körbe rendelt vagyon nagysága és összetétele, mind a Kincstár által ellátandó feladatok köre bővült és differenciálódott.

A vizsgálat célja az volt, hogy:

- feltárja az 1990–96. közötti időszakban a Kincstári Vagyoni Igazgatóság és jogelődjei által kezelt vagyontömeg alakulását,
- értékeli a KVSZ vagyongazdálkodási tevékenységét törvényességi, eredményességi és célszerűségi szempontból,
- **tekintse át a kincstári vagyonyilvántartás helyzetét,**
- állapítsa meg, hogy a szervezet működése során érvényesülnek-e a vagyon nyilvántartására, kezelésére, hasznosítására vonatkozó előírások,
- tárja fel, hogy a jelenlegi szervezeti felépítés mennyiben alkalmas a törvényben előírt feladatok ellátására,
- **állapítsa meg, hogyan alakult a kincstári vagyongazdálkodás, különös tekintettel az ÁPV Rt.-vel előírt vagyongazdálkodásra.**

Az ellenőrzés nem terjedt ki a Kincstári Vagyoni Igazgatóság költségvetési kapcsolataira.

Az ellenőrzés a Kincstári Vagyoni Igazgatóság központjára és 14 kirendeltségére terjedt ki, ezen felül tájékozódást végeztünk:

- a Pénzügyminisztériumban,
- az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodási Rt.-nél,
- az Országos Műemlékvédelmi Hivatalnál,
- a Miniszterelnöki Hivatal Egyházi Kapcsolatok Titkárságánál,
- a Földművelésügyi Minisztérium Erdészeti Hivatalánál,
- a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium Természetvédelmi Hivatalánál,
- **a Pilis Parkerdő Rt.-nél,**
- **a Kisalföldi Erdőgazdaság Rt.-nél,**
- **az Ipoly Erdőgazdaság Rt.-nél.**

A kincstári vagyon átfogó felmérésére a rendszerváltás nyomán **az állam kezelésébe került ingatlanok** áttekinthetetlen helyzete vetette fel az igényt. A felmérés kiterjedt volna a volt társadalmi szervezetek, valamint a közigazgatási szervek vagyonának felmérésére is. **A vagyongazdálkodást nagyban hátráltatta a kincstári vagyon fogalmának tisztázatlansága,** ezért a vitatott kérdések megoldása érdekében megkezdődött a kincstári törvény előkészítése.

Az 1992. júniusában kihirdetett XXXVIII. számú törvény (államháztartásról szóló törvény, a továbbiakban Áht.) általános elveket fogalmazott meg utalással arra, hogy az egyes területek szabályozása későbbi törvények feladata lesz. E törvények hiányában **a kincstári vagyon tekintetében az Áht. légiures térben mozgott.** A kincstári vagyonról szóló törvény megalkotása rendezhette volna azokat a problémákat, amelyeket a privatizációs intézmények tevékenységének összehozása és a gazdátlan funkciók betöltése vetett fel. Később **a privatizációs törvény megalkotásakor sem rendezték a tartós állami tulajdonra vonatkozó szabályokat csak az Áht. 1995. évi módosítása** hozta létre a **Kincstári Vagyon Igazgatóságot** és **határozta meg a kincstári vagyon fogalmát.** A törvény szerint a kincstári vagyonra és az e vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó szabályrendszert kormányrendelettel kell meghatározni. **A működés feltételeit szabályozó kormányrendelet megszületésére újabb egy évet kellett várni és a 183/1996. (XII. 11.) Kormányrendelet** gyakorlatilag 1997-től lépett életbe.

**A KVI vagyonkezelési és hasznosítási kötelezettségeiről,** eljárási rendjéről négy szabályzatot kellett készíteni, a Kormány határozatban hagyta jóvá a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési szabályzatot. A másik három szabályzatot a vizsgálat lezárásáig még nem adták ki, ezek esetében **a késedelem már több hónap.**

Mind a KVI mind a Pénzügyminisztérium részéről a szabályzatok szövegezésében résztvevő funkcionális szervezeti egységek **kommunikációs zavarait és bürokratikus működését jellemzi a szövegtervezetek több mint egy éve tartó és máig le nem zárult egyeztetési folyamata.**

**A tulajdonosi jogok az Áht. 106. §-a alapján a kincstári vagyon tekintetében a pénzügyminisztert illetik, aki e jogok tényleges gyakorlását a KVI útján látja el.** A kincstári vagyon tárgyai felett vagyonkezelői jogot az Áht. 109/F. §-ában meghatározott szervezetek gyakorolhatnak. A 183/1996. Korm. rendelet szerint a vagyonkezelők központi költségvetési szervek, illetve egyéb vagyonkezelő természetes vagy jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező társaságok lehetnek. A KVI-vel kötött vagyonkezelői szerződés alapján törvényes lehetőség adódik akár **többletcsős vagyonkezelői láncolat kialakulására. Ez rontja az áttekinthetőséget és az állam tulajdonosi érdekeinek érvényesítését,** továbbá megnehezítheti a vagyon KVI útján történő ellenőrzését.\*

**A KVI felügyeleti szerve a Pénzügyminisztérium (PM), de a felügyeleti jogkörét meghatározó tevékenységelemeket nem tartalmazza** a PM jelenleg érvényes **Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ),** és nem tér ki erre a KVI Alapító Okirata sem.

**A KVI és jogelődjei kezelésében lévő kincstári vagyon** 1990–1996. között mind mennyiségében, mind összetételében jelentős mértékben változott, a vagyonkezelési, hasznosítási feladatkör is bővült és differenciálódott.

A tárgyi eszközállomány értéke 1996 végén megközelítette a 400 Mrd Ft-ot, amelynek változását **(könyvszerinti bruttó értéken az éves beszámolók adatai alapján)** az ábra mutatja:

### **Tárgyi eszközállomány-változás**

**A vagyon kezelésére és hasznosítására fordítható költségvetési források reálértékben nagyságrenddel csökkentek 1990–96. között.** Az erőforrások csökkenésével nem járt együtt a felhasználásukra vonatkozó prioritások meghatározása.

**A hasznosítási céllal működtetett kincstári vagyon értékesítése** a vezérigazgató egyszemélyi felelős döntésével – a KVI-ben állandó testületként működő Hasznosítási Tanács kollektív döntéssel előkészítő javaslata alapján – a PM engedélyével történik. ...Az értékesítési folyamat időráfordításait növeli, hogy az értékesítést megelőző, kötelező vagyonértékelésekre fordított

összes költség nagyságrendje miatt az értébecslések elvégeztetése a közbeszerzési törvény hatálya alá tartozik.

**Az állami tulajdonú vállalkozói és kincstári vagyon elkülönítése a törvényi meghatározás ellenére nem egyértelmű.** A két vagyonkezelő szervezet – a KVI és az ÁPV Rt. – feladatköreben átfedések tapasztalhatók.

A vállalkozói vagyonátadással kapcsolatos tulajdonosi-kezelői jog változásának bejegyzését nehezítette és időben hátráltatta, hogy az hatályon kívül helyezte a kezelői jogra vonatkozó törvényi rendelkezéseket. **1996. január 1-től megszűnt a kezelői jog fogalma, helyébe a vagyonkezelői jog lépett, ugyanakkor a privatizációs törvény tulajdonosi jog gyakorlójáról rendelkezik.**

**A 183/1996. (XII. 11.) Korm. rendelet vagyonkezelési szerződések megkötését írta elő a KVI számára, a központi költségvetési szervek kezelésében lévő kincstári vagyonra 1997. december 31-i határidővel. A kormányrendelet előírásai ellentmondásban vannak az Áht. vagyonkezelőkre előírt követelményeivel.**

**Az állami erdővagyon tulajdonjogát az 1995. évi XXXIX. törvény, majd az azt követő pénzügyminisztériumi "Meghatalmazás" a KVI-re ruházta. Az ÁPV Rt. – az erdővagyon globális átadás-átvétele során – az 1994. december 31-i állapotnak megfelelő kimutatást szolgáltatott a KVI-nek, azonban a korábbi ÁVÜ-höz tartozó gazdaságok által használt vagyonelemek globális átadás-átvétele az ismételt kapcsolatfelvétel és levélváltás ellenére sem történt meg.**

**A KVI nem rendelkezik a tulajdonosi szempontoknak megfelelő olyan erdőértékelési módszerrel, amely az erdőt, mint összetett vagyunkategóriát veszi figyelembe.** (A forgalmi, hozami érték mellett eszmei értékek figyelembe, esetleg pénzügyi értékbe vételéről lenne szó. – LB)

**Az állami tulajdonú erdőknek jelenleg több gazdája van (ÁPV Rt. – Erdőgazdasági Rt.-k, Erdészeti Hivatal, Természetvédelmi Hivatal) ezért nincs az erdőgazdálkodásnak összehangolt szabályozása.** A KVI-nek – mint a tulajdonos képviselőjének – igen kevés ráhatása van az erdőgazdálkodásra. Az állami tulajdonú erdők jövőbeli kezelésével és a gazdálkodással kapcsolatos fontosabb elképzeléseket a **függelékben (nincs – LB)** mutatjuk be.

**A pénzügyi-gazdasági területet kiszolgáló alrendszer megfelelően támogatja a szakterületet.** A tárgyi eszköz-nyilvántartási rendszer azonban nincs direkt kapcsolatban a műszaki információs rendszerrel. **Az ingatlanok azonosítása az eltérő nyilvántartási szemlélet (objektumkód – tételszám – helyrajzi szám) miatt nehézkes.**

**A KVI számviteli munkája – a kezdeti problémák után – jelentős fejlődésen ment keresztül. A jelenlegi feladatok közül elsőséget kell kapjon a pénzügyi és számviteli adatok összeillesztése.**

#### Javaslatok

##### A Kincstári Vagyoni Igazgatóság

- **Dolgozza ki a kincstári vagyonhasznosítás elszámolási rendjét oly módon, hogy a nyilvántartott adatok a vagyonhasznosítás gazdaságosságának közgazdasági megítélésére és hatékonyságának elemzésére alkalmas legyen.**
- **Kezdeményezze a korábbi kincstári vagyonátadási megállapodások felülvizsgálatát és érvényesítsen olyan előírásokat, amelyek alapján a KVI részére átadott kincstári vagyon teljeskörűsége megállapítható.**
- **Vizsgálja felül a belső ellenőrzés tevékenységét és tegyen intézkedéseket az ellenőrzés szakmai színvonalának javítására.** Szorgalmazza, hogy **az állami erdővagyon átadá-**



sa, illetve átvétele végelgesen megtörténjen az ÁPV Rt. – KVI között a volt ÁVÜ-höz tartozó vagyon esetében is.

- **Aktualizálja vagyonelemtárát a kezelésébe utalt vagyonelemek *naturáliákban* történő kimutatásával.** A vagyonmozgás ellenőrizhetősége érdekében intézkedjen a vagyonnyilvántartás folyamatos vezetéséről, felelős szakmai hitelesítéséről.

### ***A kezelt kincstári vagyonnal való gazdálkodás***

A KVI kezelésébe utalt vagyonelemek 20 állománycsoportba soroltak. Ebből 14 állománycsoport vagyonelemei tartoznak a kincstári vagyon körébe. 4 állománycsoport ingatlanait átmenetileg kezeli a KVI, további 2 állománycsoport ('96 Kft., KVI intézményi vagyona) létesítményeire a vizsgálat nem terjedt ki.

Az ingatlanok értékesítését nehezíti a kincstári vagyoni körből való kikerülés eljárási rendje, amely szerint az engedélyezési eljárást értékhatártól függetlenül le kell folytatni minden értékesítendő vagyonelemre. Megnehezíti az előterjesztések összeállítását a földhivatali tulajdoni bejegyzések lassúsága, dokumentációs rendjének változása is. A kincstári vagyoni körből való kikerülés folyamata a 6. mellékletben található.

Az értékesítési folyamat idő-ráfordításait növeli, hogy az értékbecslések – az összesített költségek nagyságrendje miatt – a közbeszerzési törvény hatálya alá tartoznak. ***Költség-takarékos megoldásként a felméréseket ingatlan-csoportokra, összevontan végeztetik el.***

A KVI központ Hasznosítási Főosztályon 1995–97 között 47 értékbecslő cég végezte ***az ingatlanok egyszerűsített forgalmi értékbecslését.*** Összesen 87 értékelést végeztek, amelyek összköltsége: 8,2 M Ft volt.

A cégeket pályázat útján versenyeztetik, a legjobb ajánlattevőket időszakos (pl. éves) alkalmazásra választják ki. A pályáztatás, a hirdetések és az értékbecslés elszámolása, könyvelése, pénzügyi teljesítése a kiválasztott minta esetében rendezett, szabályos volt.

A vagyonátadás tulajdonosi-kezelői jog bejegyzését időben hátráltatta, ***hogy az 1995. évi CV. tv. 115.§ (4) bekezdés (b) pontja hatályon kívül helyezte a kezelői jogra vonatkozó törvényi rendelkezéseket, 1996. január 1-től megszűnt a kezelői jog fogalma.*** E törvény 117. §-a előírta, hogy ***a kezelői jog helyébe a vagyonkezelői jog lép,*** ugyanakkor a privatizációs törvény ***a tulajdonosi jog gyakorlójáról*** rendelkezik, ami az ÁPV Rt. bejegyzésénél késleltető tényező volt.

Ettől kezdve a KVI azon erőfeszítése, hogy az egyszerűsített eljárással jogerősen kisajátított, de a földhivatalok nyilvántartásában át nem vezetett ingatlanokra a Magyar Állam tulajdonjogát és a KVI kezelői jogát bejegyeztesse – az érvényes jogszabályok különböző értelmezéséből fakadóan – rendre megghiúsult.

Mivel a termelőszövetkezet a részletes állapot földkönyvben összes földjével egy tulajdoni lapszámon szerepelt – a széljegyzet figyelmen kívül hagyásával – elkülönítette a kárpótlásra többek között a kisajátított részt is, árverésen kárpótlásra meg is vették. Amikor a tulajdonos be akarta jegyeztetni, akkor derült ki, hogy a jogos tulajdonos az állam.

### ***(1.4.2.) A műemléki vagyon nagysága, változásai***

A Magyarországon nyilvántartott közel 11 ezer műemléki ingatlan közül 266 van a KVI kezelésében. (1996. novemberi adat). Ebből 119 az ún. kiemelt, állami tulajdonból ki nem adható, ez az összes tartósan állami tulajdonú műemlék 44%-a, bár ezek mindegyikét a KVI vagyonkezelésébe utalták. A jelenleg tisztázatlan helyzetű, nem a KVI nyilvántartásában lévő műemlékek egy jelentős részénél azt sem tudják, hogy jelenleg van-e és ha igen, akkor ki a

kezelője az ingatlanok. A tulajdoni lapok beszerzése, a tulajdoni, használati viszonyok tisztázása folyamatos feladat. Néhány esetben az állam tulajdonából úgy kerültek ki ingatlanok, hogy jogtalanul privatizáltak épületeket, mint például a fertői Esterházy-kastély néhány melléképületét és területeit.

*Az értékek valójában nem sok mindent fejeznek ki*, mivel a műemlék-ingatlanok közül 351 tételt 100 forintos, 31 tételt 1000 forintos érteken tartanak nyilván, ezek között szerepelnek jelentős kastélyok is.

### **(1.6.) Állami tulajdonú erdők**

#### **(1.6.1) A jogi háttér ismertetése**

Az állam vállalkozói vagyonának értékesítéséről szóló 1995. évi XXXIX. törvény (az ún. privatizációs törvény) hatályba lépése előtt *az állami tulajdonban lévő erdők az Állami Vagyonkezelő Rt.-hez és az Állami Vagyonügynökséghez*, valamint egyes központi költségvetési szervekhez tartoztak.

***Az állami tulajdonú erdők és az azzal szerves egységet képező egyéb földterületek tekintetében a tulajdonosi jogok teljes körű gyakorlásával a pénzügyminiszter az 1995. augusztus 23-án kelt "Meghatalmazás"-ában a KVSZ-t bízta meg.***

#### **1.6.2. A Kincstári Erdők Osztályának létrehozása, szervezete és működése**

A privatizációs törvény hatályba lépéséig és az azt követő pénzügyminiszteri "Meghatalmazás"-ig a KVI tevékenységi körébe az állami tulajdonú erdőkkel kapcsolatos tennivalók nem tartoztak bele és így – értelemszerűen – erre a feladatra, a problémák kezelésére szolgáló szervezete sem volt.

A Kincstári Erdők Osztályának (jelenleg: Kincstári Területek, Erdők és Környezetvédelem Osztálya) létrehozásáról a 23/1995. sz. igazgatói utasítás rendelkezett. A Kincstári Erdők Osztálya (továbbiakban: Osztály) 1995. október 1-én megalakult 4 fővel, az utasítás csupán jogi keretet adott a tényleges működéshez.

Az Osztály megalakulása óta feladatköre jelentősen bővült (pl. az Áht. módosítását követő feladatok, valamint a kárpótlási földalap módosításokkal kapcsolatos privatizációs miniszteri határozatok végrehajtása), míg a feladatot végző emberi erőforrás állomány változatlan maradt.

***Komoly gondot jelentett a KVI számára az állami tulajdonú erdők "átvétele" az ÁPV Rt.-től.***

***Az erdővagyon globális átadás-átvétele során az ÁPV Rt. az állami erdők 1994. december 31-i állapotnak megfelelő – a naturáliákra és az erdőföld + élőfakészlet értékekre kiterjedő, társaságonkénti bontásban készített – kimutatást szolgáltatott a KVI-nek. A tárgyi eszköz nyilvántartásban jelenleg is ezen adattartalommal tartja nyilván a KVI az erdővagyon azon részét, amelyről információkkal rendelkezik.***

***Az erdővagyonnal kapcsolatos és nélkülözhetetlen dokumentumok (tulajdoni lapok, szerződések) nincsenek a KVI birtokában.*** A volt ÁVÜ-höz tartozó gazdaságok által használt vagyonelemek globális átadás-átvétele az ismételt kapcsolatfelvétel és levélváltás ellenére – az ellenőrzés befejezéséig – nem történt meg.

***A KVI nem rendelkezik a tulajdonosi szempontoknak megfelelő olyan erdőértékelési módszerrel, amely az erdőket mint összetett vagyonelemként veszi figyelembe.*** Ezért a szervezet középtávú feladatai között tartja számon ***egy olyan, a természeti vagyonelemek sajátosságait***

**figyelembe vevő vagyoneértékelési módszer kidolgoztatását, amely megfelel a tulajdonosi joggyakorlásból adódó követelményeknek.**

**A vagyonyilvántartásban szereplő adatok valódisága azért kérdőjelezhető meg, mert nem szerencsés az a gyakorlat, hogy az erdővagyon értékbecslésére az ÁPV Rt. egy hónapos határidőt adott az Erdészeti Szolgáltatnak. Ilyen rövid idő alatt reális, minden részletre kiterjedő becslés nem készíthető.** (Inkább nem véleményezem – LB)

Hazánkban 19 100%-os állami tulajdonú erdőgazdasági részvénytársaság működik. Felettük a tulajdonosi jogokat az ÁPV Rt. gyakorolja. **Mivel a privatizációs törvény rendelkezése folytán azok az erdők, ahol e részvénytársaságok a gazdálkodást végezték, kincstári tulajdonba mentek át és a szóban forgó erdők tulajdonjogai – megbízás alapján – a KVI-hez kerültek, szerződéssel kellett lehetővé tenni e szervezetek számára gazdálkodási tevékenységük folytatását**

A KVI e feladatot két lépcsőben oldotta meg:

- **A szerződéses jogviszony létrejöttéig – átmeneti időszakra – a 19 erdőgazdasági rt. részére felhatalmazást adott és ennek alapján az rt.-k jogszerű használóként tehetnek eleget a 10 évre szóló erdőgazdálkodási előírásban foglaltaknak**
- **Ezt követően kidolgozták az ideiglenes vagyonekezelési szerződést.**

**Az ideiglenes vagyonekezelési szerződés világosan és pontosan rendszerezi a vagyonekezelő (erdőgazdasági rt.) jogait és kötelezettségeit, így a KVI ellenőrzési jogai (4.8., 4.9., 4.10. pont) maradéktalanul érvényesülnek.**

**A kirendeltségek erdőkkel kapcsolatos hatáskörét, feladatait rögzítő igazgatói utasítás az ellenőrzés befejezéséig nem készült.** A 14 kirendeltségen lefolytatott helyszíni ellenőrzés során valamennyi kirendeltség-vezető kifogásolta az erdőkkel kapcsolatos centralizált ügyintézését.

**Az állami tulajdonú föld elővásárlási jogán regisztrált vagyon hasznosítását a 1010/1992. (II. 3.) Korm. határozat végrehajtására kiadott 16/1993. (VI. 15.) PM rendelet szabályozza.** Ez elsősorban azokra az ingatlanokra vonatkozik, **ahol a föld és a felépítmény tulajdonjoga elválik**, ahol a felépítmény tulajdonosa (ingyenes, tartós) földhasználati joggal rendelkezik. A felépítmény tulajdonosa nem kötelezhető az állami tulajdonú földterület megvásárlására, az csak kérelmére történhet.

Az állam, mint tulajdonos képviselőjében a KVI gyakorolja a tulajdonosi jogokat. Ezzel az **állami tulajdon hasznosítási joga átszáll a vagyonekezelőre.** Az állam tulajdonosi részvénye nem jelent – az Alkotmány értelmében nem is jelenthet – megkülönböztetett tulajdonlást. A részvénytulajdon a szavazáshoz kötődik, ami az évente egy alkalommal tartott közgyűlésen érvényesíthető. **A tényleges vagyonekezelési, gazdálkodási feladatokat a társaságok managementje végzi. A tulajdonos és a management érdekei nem azonosak.**

**A vagyonekezelői szerződések megkötése, ennek rendeleti előírása több ellentmondást tartalmaz,** ezek az alábbiak:

- A vagyonekezelői típus-szerződés tervezetek tartalmi előírásai kormányzati szinten, jogszabályban deklarált követelményekkel is rendezhetők. A szerződések szervezeti szintű megkötése nem nyújt több garanciát a kincstári vagyon védelmére, mint az egyedi szerződésekben meghatározott követelményrendszer. A rendeleti előírások betartása valamennyi hatálya alá tartozó szervezet számára kötelező érvényű volna, megszegése pedig jogkövetkezményekkel járna.
- A kincstári vagyon **differenciáltsága miatt szükséges, vagyonelem-specifikus előírások** betartása ugyancsak megkövetelhető a vagyonekezelés végrehajtására vonatkozó rendeleti szabályozásban. Annál is inkább, mivel ilyen esetekben a kidolgozott

vagyonkezelő típus-megállapodásokhoz is külön adatlap csatolását írja elő a szerződés-tervezetek normaszövege.

- A központi költségvetési szerveknél lévő kincstári vagyon a törvény értelmében a feladataik ellátásához szükséges. Az Áht. előírja, hogy ha a szervezetnek köztartozása van, akkor vele nem köthető szerződés, illetve a megkötött szerződést a KVI felbonthatja. Ám ez esetben a szankcionálás korlátozott, hiszen, ha szerződésszegés miatt a szervezet kezelésében lévő kincstári vagyont elvonja a KVI, akkor azzal a szervezet feladatainak ellátását lehetetlenné teszi.
- A KVI a szerződések normaszövegének összeállításával, a szervezetek felmérésével, a köztartozási nyilatkozatok bekérésével a szükséges előkészületeket részben, lehetőségeihez mérten megtette. Nincs jelenleg a KVI-nél olyan informatikai háttér, amellyel a tetemes szerződésállomány nyilvántartása, adatfelvitele megoldható, ehhez többlet költségvetési forrás nem áll rendelkezésére.
- ***A lebonyolítás olyan nagyságrendű manuális feladatot jelent, amely előre nem látható nehézségeket okozhat. A megállapodások betartása, ennek ellenőrzése és technikai lebonyolítása ma még csak részben tisztázott.***

#### **(4.) Számviteli politika, a számvitel helyzetének alakulása**

A KVI számvitelét (és a szorosan hozzátartozó pénzügyet) az elmúlt években a PM és a Kormányzati Ellenőrzési Iroda több esetben vizsgálta és az Állami Számvevőszék költségvetés tervezéssel – végrehajtással kapcsolatos ellenőrzései is érintették ezeket a területeket.

Az ellenőrzésekről készített jelentések erősen elmarasztalják a KVI-t (főleg az 1990–1992. közötti időben) és megállapítják, hogy az 1992. évi fejlődés ellenére az intézmény gazdálkodásának szervezettsége, szabályozottsága elmarad a követelményektől.

A jelenlegi, legfontosabb tennivaló az, hogy a mostani feladatok közül primátust kell kapjon a ***pénzügyi és számviteli adatok – feldolgozás szempontjából történő – összedolgozása.***

E feladatnak a mielőbbi megoldása azért is nagyon fontos, mert sok esetben párhuzamos feldolgozás folyik (pénzügy-számvitel) eltérésekkel. Pl. a pénzügy jogcím szerint könyvel, a számvitel készíti a mögöttes analitikát, holott e munkafolyamatot fordítva kellene végezni.

A legközelebbi célként lehet megfogalmazni azt az igényt, hogy a készletnyilvántartást be kell vinni a rendszerbe és korrekt pénzügyi rendszert kialakítani, mivel a jelenlegiben pl. nincs jóváíró rész.

A KVI-nél jelenleg használt számlatükör évenként jelenik meg, a számlarend aktualizálása folyamatban van.

#### **(5.) A vagyonyilvántartás helyzete**

##### **(5.1.) Az információs rendszer fejlesztése**

A szervezet a nyilvántartási rendszer belső funkcióinak bővítésére, adattartalmának pontosítására folyamatosan – különösen a Kormányzati Ellenőrzési Iroda ellenőrzései után – törekedett. A számítástechnikai fejlesztések, a létrehozott központi adatbázisok továbbra sem nyújtottak segítséget a szakfeladatok ellátásához, a hasznosítási döntések meghozatalához. A dokumentumokból nem állapítható meg, hogy a programok készítésekor a vagyonkezelő-gazdálkodó tevékenységet végző szakembereknek voltak-e kezdeményezési szakmai igényeik érvényesítésére.

1995–96. folyamán – a jövőbeli feladatokra felkészülve – független szakértővel (KFKI Számítástechnikai Rt.) felülvizsgáltatták a számítástechnikai rendszert. Elkészítették az információs rendszer fejlesztésének meghatározására kiírandó pályázat információs anyagát (1995. XII. 1.) és a KVI informatikai fejlesztési (stratégiai) tervét (1996. I. 10.). Az információs anyagot 1996. VIII. 16-án véglegesítették.

A pályázat lefolytatása a közbeszerzési törvény szabályainak keretei között bonyolódott. Október 4-én megjelent a Közbeszerzési Értesítőben az informatikai rendszerek tanulmánytervének kidolgozására vonatkozó előminősítési pályázati felhívás. A pályázatok elbírálása, a nyertes pályázó kiválasztása a jogszabályi előírásoknak megfelelt.

A Bíráló Bizottság egyhangúan a legkedvezőbb árajánlatot tevő (3,8 millió Ft ÁFA nélkül) MONTANA Rt.-t választotta. A vállalkozási szerződést 1997. április 1-én kötötték, a KVI teljesítés-késés esetére kötbérigényét rögzítette. A szerződés szerint a Vállalkozó május végéig 4 ütemben elkészíti a javasolt információsrendszer koncepcióját.

Május 21-ig elkészült a "Projekt Indító Dokumentum" és a "Tényfeltárás, helyzetfelmérés" című tanulmány. A szerződésnek megfelelően összesen 1,6 M Ft + ÁFA értékű számlát fizetett ki a KVI.

### **(5.2.) A kincstári vagyonyilvántartás**

A KVI a kincstári vagyonyilvántartás szabályzat-tervezetének elkészítését 1996 februárjában az államháztartásról szóló, többször módosított törvény végrehajtását szolgáló kormányrendelet tervezetének előkészítésével párhuzamosan kezdte el. Az első tervezetet május 29-én adta át a KVI véleményezésre a Pénzügyminisztérium részére. Az illetékes szakterületek véleménye alapján 4 hónappal később nyilatkozott a PM. Az alapkoncepciót átgondoltnak találta, a megfogalmazás pontosítását javasolta és hiányolta, hogy a KVI saját adatszolgáltatási kötelezettségét nem szabályozta.

Az elkülönített vagyonyilvántartást elrendelő kormányrendelet {183/1996. (XII. 11.)} 1996. december 26-án lépett hatályba. A kormányrendelet csak általános célkitűzéseket és feladatokat jelölt meg, ennek alapján nem határozhatók meg a vagyontaszterrel szembeni elvárások. A rendelet a nyilvántartási szabályzat elkészítésére és a pénzügyminiszteri jóváhagyásra 120 naptári napot szabott meg.

A második szabályzat-tervezetet 1997 januárjában küldték meg a PM-nek véleményezésre. A február 3-i PM vélemény a nyilvántartási szabályzatot súlyosan elmarasztalta, alapjaiban kifogásolta.

A kormányrendeletben meghatározott rövid határidő, az elhúzódó értelmezési-egyeztetési nehézségek miatt és a szakmai megalapozás érdekében a KVI szakértői társaságot alkalmazott a szabályzat-tervezet véglegesítéséhez. A választott szakértő társaság tagjai a pénzügyi és számviteli terület elismert szaktekintélyei. A szakértői közreműködéssel elkészült – immár negyedik – szabályzat-tervezetet 1997. április 15-én egyeztették a PM és a KVI illetékesei.

A költségvetési címek némelyike május 19–20-án kapta meg a szabályzatot véleményezésre, a PM május 21-én 13 óráig kérte az észrevételeket. Ennyi idő alatt érdemi észrevételt nem lehet tenni. A közigazgatási egyeztetés után véglegesített Nyilvántartási Szabályzatot július végéig még nem hagyta jóvá a pénzügyminiszter.

A vagyonyilvántartás a vagyonkezelők adatlistájának előállításával indult el. Az adatlista a központi költségvetési szervek címein és különböző azonosító kódjain kívül tájékoztató információt nyújt csődhelyzetükről és köztartozásukról. A vizsgálat befejezéséig ezek ellenőrzése nem történt meg, a vagyonkezelői kör teljessége, adathitelessége kétséges.

### **(5.3.) A KVI által kezelt vagyon nyilvántartása**

A ZÁVKHI 1990-ben a megszüntetett Munkásőrség vagyonából származó 1 db PC AT személyi számítógépre telepítve alakította ki első nyilvántartását az átvett mintegy 150 db ingatlan címjegyzékéből és csekély számú műszaki adatából előállítva. A sokrétű vagyonkezelői feladat megkövetelte a számítógépes feldolgozás alkalmazását.

1991–1995. között hozták létre a jelenlegi számítástechnikai rendszert. 1992-től a KVSZ gazdasági vezetése által irányított számítástechnikai alkalmazások mindinkább a pénzügyi-számviteli szemléletű rendszer kialakítása irányába hatottak. 1992-ben a I.1.-i hatályú új számviteli törvény is jelentős változtatásokat idézett elő. Prioritást kapott a tárgyi eszköz és szerződés-nyilvántartáshoz kapcsolódóan a vagyonmérleg korrekt előállítása és háttérbe szorultak a szervezet alapfeladatai: vagyonnyilvántartás, kezelés, hasznosítás igényeinek felmérése, kiszolgálása.

Az 1990. évi LXX. tv. hatálya alá tartozó ingatlanokra, valamint azok használóira 1995. végén kidolgozták – az ingatlan vagyonszteri nyilvántartólap adaptációjával – a "Vagyonfelmérési adatlap"-ot és a kirendeltségek aktív bevonásával 1996-ban elindult az aktualizálási program. Az adatlapok folyamatosan érkeznek, feldolgozásuk az év második felében várható.

Az ingatlanok vagyonszteri nyilvántartásának részei továbbá a volt munkásőrségi ingatlanvagyonból származó és még a KVSZ kezelésében maradt létesítményekről pótlólag elkészített, valamint a Dunai Vízlépcső vagyonátadás-átvétele során az OVIBER-től átvett vagyonszteri adatlapok.

**A vagyonszteri adatlapok képezik a KVI kezelésében lévő ingatlanok adatbázisát.** Időközben a leltározások során, informális kapcsolatok nyomán történtek adatrendezések, de ezek soha sem érintették az ingatlanállomány teljes körét. A műszaki dokumentációk általában hiányosak, jellemzően a tulajdoni lapok, ingatlan-nyilvántartási térképek rendezetlenek.

**A vagyonnyilvántartások bizonytalanságának fő tényezője a vagyon értékének megbízhatatlansága.** Az ingatlanok értékét a különböző szervezetek eltérő adatai átvételével alakították ki. A nyilvántartási érték megegyezik a könyvszerinti értékkel, vagyis az ingatlan létesítéskori beruházási költséggel. **A valóságot megközelítő értékadat csak az ingatlanok tényleges állapotának felmérésén alapuló érték meghatározással és rendszeres adatkarbantartással állítható elő.** A vagyonkezelő szervezet permanens átszervezése, viszonylagos kapacitáshiánya, rendszertelen forrásbiztosítás miatt ez a munka eddig elmaradt. **Értékmegállapítás csak az értékesítést megelőzően történik.**

A kezelt ingatlanállomány tetemes része **0-100 Ft közötti könyvszerinti értéken** szerepel a nyilvántartásban. Köztük meghatározó arányt képviselnek műemléképületek, közismert kastélyok.

### **(5.3.2.) Gazdasági-pénzügyi nyilvántartási rendszer**

Moduljai: tárgyi eszközök nyilvántartása, szerződésállomány nyilvántartása, vevői-szállítói számlázás, banki-pénztári elszámolás, ÁFA feldolgozás, csődértékesítő.

A nyilvántartás ügyintézői folyamatát, a kötelezően használatos bizonylatok (szigorú számadású bizonylatok) mintáit és kitöltési utasítását alapvetően a 25/1992. sz. igazgatói utasítás részletesen szabályozta. A pénzügyi alrendszer szakaszosan bővült modulokkal s a pénzügyi szabályozók változásával, illetve felhasználói igények szerint azokat folyamatosan módosították.

*A tárgyi eszköz nyilvántartás elsősorban a számviteli törvény szerint évente összeállítandó mérleg alapjául szolgál. 1992 óta tartalmazza elkülönítetten a kezelt vagyon állományát az intézménytől, de ezen belüli azonosításuk sok esetben körülményes, nem nélkülözhetők a funkcionális osztályok saját adatállományai.* A tárgyi eszköz nyilvántartás csak részlegesen (megyekód, kerületkód, cím, m<sup>2</sup> adatokkal) kapcsolódik a műszaki ingatlan-nyilvántartáshoz.

A nyilvántartási modulok illeszkedési zavarait mutatja, hogy a KVI különböző kimutatásainak adatai eltérőek, nem mindig egyeznek az adott év megfelelő mérlegadataival.

A szervezet rendelkezik belső számviteli szabályzattal és a kezelt vagyon nyilvántartására vonatkozó szabályzatokkal is, ám a két elszámolási rendszer nem kapcsolódik kielégítően, nem megfelelő a rendszer zártsága.

A tárgyi eszközök nyilvántartása, forgalmi adatainak feldolgozása a kirendeltségekről beküldött bizonylatok alapján a központi számítástechnika feladata. A tevékenység túlzottan centralizált. A postázási, nyilvántartási hibák miatt szinte mindenütt kétszeres nyilvántartás van. Az adatellenőrzést, adatrögzítést a központban végzik konkrét minőségellenőrzés nélkül. A kirendeltségek termináljai korlátozott lekérdezési lehetőséget biztosítanak. 1997. második felétől a decentralizálás irányába mozdult a nyilvántartás, amit már 1994 óta szorgalmaztak a kirendeltségek. Így az elsődleges adatrögzítés és ellenőrzés a területi szervezetekhez kerül.

A szerződések számítógépes nyilvántartását a központban működő pénzügyi alrendszer nyilvántartó programjával készítik. Az ügymenetet, a kitöltendő adatlapok tartalmát és kitöltési utasítását igazgatói utasításokban (26/1992., 27/1991. stb.) részletesen szabályozzák. A szerződés-nyilvántartási modulok logikailag zárt egységet képeznek.

A szerződések pénzügyi vonatkozásait a pénzügyi osztály végzi, a szerződő féllel az ügyintéző tart kapcsolatot. Az egyeztetési kényszer együttműködési zavarokhoz vezet, az információáramlás sok esetben lassú.

Az 1995 óta készülő Vezetői Információs Jelentések kifejezetten a pénzügyi alrendszerre támaszkodva mutatják be időszakosan a KVI gazdálkodását *a bevételek-ráfordítások számviteli adataiból*. A gazdálkodás hatékonysága csak korlátozottan ítéltető meg.

A vagyonkezelés-hasznosítás összetett műszaki-üzleti tevékenység, az operatív döntésekhez részletes, a funkcionális osztályok adatstruktúrájának, adatösszetételének is megfelelő központi információ-bázisra van szükség. Mindez indokolja a műszaki nyilvántartási rendszer felülvizsgálatát és a gazdálkodói tevékenység támogatása irányába történő fejlesztését.

A központi rendszeren belül, mégis viszonylagos elkülönítéssel már 1994. második fele óta decentralizáltan működik a hagyatéki ügyek nyilvántartási alrendszere, amely alkalmas különféle mélységű és bontású szelektív információk szolgáltatására.

A központi rendszertől független, saját szempontrendszerük szerinti, rendszeres, áttekinthető nyilvántartást vezet a Portfóliókezelési Osztály, amelynek a központi rendszerbe történő integrálása további fejlesztési feladatot jelent.

➤ **0031 Jelentés az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság tevékenységének, a hozzárendelt vagyon alakulásának, privatizációjának és működtetésének ellenőrzéséről 1999**

**(3.) A hozzárendelt vagyon állományának alakulása, vagyon átadási-átvételi kötelezettségek teljesítése**

**(3.1.) A hozzárendelt vagyon nyilvántartásának szabályozottsága**

### **(3.3.) Termőföld**

***Az ÁPV Rt.-hez tartozó földvagyonot mind a 1998. évi beszámolójában, mind a 1999. évi előzetes jelentésében 68.760 millió Ft értékben határozta meg 9.000 Ft/aranykorona átlagérték alapján.***

A meghatározás alapjául számításba vett földterület: 417.936 hektár, **amelyből 28.570 hektárt a kincstári körbe utal a szórvány erdőkre vonatkozó törvényi szabályozás. Az átadást akadályozza a szórvány erdő szabatos megfogalmazásának, minősítésnek hiánya, illetve, hogy a különböző művelési ágakat azonos helyrajzi számon tartják nyilván.**

Az adatok részben korábbi felmérésen, részben a tartósan állami tulajdonban maradó agrártársaságoktól 1999-ben bekért adatszolgáltatáson alapulnak.

Az állami ingatlanokkal, a földnyilvántartással részletesebben az Állami Számvevőszék másik, folyamatban lévő témavizsgálata foglalkozik.

#### **(4.2.3.) Erdőgazdasági portfólió**

Az ország 1,7 millió hektár erdőterületéből az ÁPV Rt. tartós portfóliójába tartozó 19 erdőgazdasági társaság mintegy 970 ezer hektár állami erdőt (57%) és egyéb földterületet **kezel a Kincstári Vagyonkezelő Igazgatósággal 1996-ban kötött ideiglenes vagyonkezelői szerződés alapján.** A kezelt erdőterületek több mint egyharmada esik természetvédelmi korlátozás alá (nemzeti park, tájvédelmi körzet, egyéb védett terület formájában). A társaságok fő tevékenysége a fakitermelés.

A tulajdonos vagyonkezelési tevékenysége részint tőkejuttatások formájában a termékek feldolgozottsági szintjét növelő beruházások finanszírozására, az infrastruktúrát ért természeti csapások elhárítására, valamint a társaságok által felvett hitelek kamatterheinek átvállalására irányult.

Az erdőgazdasági portfólióba tartozó társaságok közül 17 részesült – különböző fejlesztésekre tőkeemelés formájában – közel 900 millió Ft támogatásban. A természeti károk elhárítására 6 társaság esetében 550 millió Ft támogatást folyósított az ÁPV Rt..

A cégcsoport tagjai az 1999. évben pozitív üzleti eredménnyel működtek, pénzügyi tevékenységük is pozitív egyenleget eredményezett. **A társaságok 1999. évi gazdálkodása, pénzügyi helyzete kiegyensúlyozott.**

**Az Állami Számvevőszék 1999-ben a Gyulaj, valamint Ipoly erdőgazdaságoknál lefolytatott vizsgálata megállapította, hogy a társaságok a fejlesztési célú tőkejuttatásokat, hitelek reorganizációs kamattámogatását nem a szükséges mértékben és ütemezésben igénylik, és az időszakos szabad pénzkészleteiket különböző tartós befektetésekre fordítják (diszkont kincstárjegy, optima befektetési jegy).** A minisztériumok (PM, FKM, KVM) döntései és a közbeszerzési eljárások előidézhetnek időbeli elhúzóásokat, azonban az indokolatlan késedelmekkel szemben fel kell lépni. Ez felveti a vagyonkezelőnek a támogatások felhasználására irányuló ellenőrzési tevékenységének szigorítását.

### **(4.4.) Vagyonkezelési tapasztalatok**

#### **(4.4.1.) Az ÁPV Rt. osztalékpolitikája**

**Az ÁPV Rt. egyedi értékelések alapján, a társaságok gazdasági évét elfogadó éves rendes közgyűlésre kiadott mandátumban szabályozza az osztalék fizetését vagy visszahagyását.**

A homogén nemzetgazdasági ágazatoknál, ahol az állam többségi tulajdonnal rendelkezik az ÁPV Rt. az osztalék kérdésében többféle gyakorlatot folytat.



Az erdőgazdaság társaságainál osztalék elvonás az 1998. év eredménye után nem volt. A nyereség visszahagyásának indoka a társaságok forgótőke hiányának pótlása, eszközbeszerzések, beruházások és felújítások, továbbá jövedelemtermelő beruházások, közcélok a jóléti erdőkben, nemzeti parkokban, tájvédelmi területeken. Az alapítói határozatok csak részben határoznak meg konkrét fejlesztési feladatokat, más esetekben csak általános célokat jelölnek meg, a Nagykunsági Erdészeti Rt. esetében semmilyen célt nem rögzít. A fejlesztési célok megvalósításához visszahagyott nyereség és egyéb források felhasználását nem ellenőrzik rendszeresen. A céltól való eltéréseket nem rögzítik, az ÁPV Rt. ilyen irányú eltérések engedélyezésére vonatkozó dokumentumokat nem tudott az ellenőrzésnek átadni. Az ellenőrzésnek átadott dokumentumok tanúsága szerint 1999. év után sem terveznek osztalék fizetést a társaságoknál, bár az 1999. évi gazdálkodásról szóló jelentés a társaságok likviditási helyzetét kedvezőnek minősíti.

#### **(4.4.2.) Érdekeltségi rendszer**

Az ÁPV Rt. minden évben határozatban szabályozza a kizárólagos, illetve többségi állami tulajdonba tartozó gazdálkodó szervezetek vezetőinek és tisztségviselőinek éves javadalmazási rendszerét.

Az alapilletmény a gazdálkodó szervezet bérezési kategóriába sorolásától függ. 1999-ben a bérfejlesztés felső határa 13,3% volt, mely megillette a tiszteletdíjban részesülő IG és FB tagokat is. Az első számú vezető prémiuma legfeljebb az alapbér 60%-a lehetett.

A mező- és erdőgazdasági Rt.-knél általában 48%-os prémiumot állapítottak meg, de itt is minden társaságnál a prémium összegét a társaságok 1999. évi éves beszámolója alapján határozták meg.

#### **(4.5.) A vagyonkezeléssel kapcsolatos ráfordítások**

##### **(4.5.1.) A válsághelyzetek kezelésének költségei**

**Az ÁPV Rt. 1999-ben természeti csapások, valamint háborús (jugoszláv) események következtében vissza nem térítendő támogatás formájában összesen 2.319 millió Ft felhasználásáról döntött.**

Az ÁPV Rt. igazgatósága saját hatáskörében odaítélt támogatások tárgyában négy határozatot hozott. A legnagyobb csomagban 1.300 millió Ft támogatásról rendelkezett 10 agrár- és 6 erdőgazdaság számára. Ezen tartós állami tulajdonban lévő társaságok a rendkívüli időjárás miatti károk enyhítéséhez részesültek támogatásban, tekintettel a biztosításokból megtéríthető összegek alacsony szintjére, valamint a nem biztosítható bel- és árvízkárokra.

Az erdőgazdaságoknál hasonló felmérést készítettek a kár mértékének megállapítására. A felmérés szerint a legnagyobb kár az infrastruktúrában következett be. Az erdőgazdaságok támogatására az ÁPV Rt. összesen 550 millió Ft-ot engedélyezett felhasználni és további tökémelelésről is döntött a helyreállító beruházások finanszírozására, reorganizációs forrásból.

#### **➤ Az erdőgazdálkodással kapcsolatos ÁSZ jelentések 1997–2000**

##### **ÁSZ Gyulaj–Ipoly; 1997-1998 (1999)**

##### **ÁSZ Gyulaj–Ipoly; Hasznosítás-1999 (2000)**

Az állami vagyon kezelésével kapcsolatos ÁSZ vizsgálatokban néha megjelenik az állami erdő sajátosságainak problémája (elsősorban nyilvántartás és értékelés) miközben az erdőgazdálkodó társaságokkal nem sokat foglalkoztak (a társasági részvényeket kezelő tulajdonosok folyamatos váltásában). Most a megalakulás körülményeit is átgondolják. Két erdőészeti rész-

vénytársaság vizsgálatát követően az ÁSZ az állami erdőgazdálkodási (erdő és erdőgazdálkodó) szektor jogi, tulajdonlási, számviteli stb. szempontból készített jelentést.

➤ **9930 Jelentés az állami erdővagyon működtetésének ellenőrzéséről a "Gyulaj" Erdészeti és Vadászati Rt. és az Ipoly Erdő Rt. 1997–1998. évi gazdálkodása tükrében**

Az erdőgazdálkodás alá vont terület 51%-át (972 ezer ha) az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő, tartósan 100%-ban állami tulajdonban maradó 19 erdőgazdasági részvénytársaság kezelte. *E társaságok feladata, hogy piaci viszonyok között gazdálkodva a kezelésükbe adott kincstári tulajdonú erdőket a közcéloknak megfelelően fenntartsák és gyarapítsák.* (A Honvédelmi Minisztérium irányítású erdőgazdasági rt.-k az erdőgazdálkodás alá vont terület mintegy 5%-át kezelik.)

A nemzeti erdővagyon jogi helyzetét alapvetően az állam vállalkozói és kincstári vagyonát kialakító, illetőleg elválasztó államháztartási és privatizációs törvény Ptk.-án alapuló előírásai, továbbá az erdőre, a vadászatra és vadgazdálkodásra, valamint a természetvédelemre vonatkozó 1996-ban megalkotott szakmai törvények rendezik. Ennek értelmében *az állami tulajdonban lévő – kincstári vagyoni körbe tartozó – erdők felett a tulajdonosi jogokat a pénzügyminiszter (jelenleg a Miniszterelnöki Hivatal vezetője, egyben a kincstári vagyonért felelős miniszter) gyakorolja, aki e jogoknak 1996. január 1-től a Kincstári Vagyonigazgatóság (KVI) útján szerez érvényt. A KVI a kincstári erdők kezelésére az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő részvénytársaságokkal csak ideiglenes vagyonnevelési szerződéseket kötött, amelyek csak használati jogot biztosítanak. A mai napig nem kerültek megkötésre az Aht.-ban előírt végleges vagyonnevelési szerződések, amelyek vagyonnevelői jogot is keletkeztetnek.*

A társaságok szakmai működése felett a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) és a Környezetvédelmi Minisztérium (KÖM) gyakorol hatósági felügyeletet. Az FVM irányítja az erdőfelügyelet és erdőrendezés, valamint a vadgazdálkodás hatósági feladatait, a KÖM pedig a védett erdőterületeken és a vadgazdálkodási terv védett természeti területet érintő részeire kapott hatósági jogkört. *Az erdő- és vadgazdálkodást tehát egy sokszereplős intézményi rendszer irányítja, amelyben a résztvevők működésének összehangoltsága az állami erdővagyon sorsának alakulásában kiemelkedő jelentőségű. Az erdők nemzetgazdasági, közjóléti és védelmi szerepe, az erdők hosszú távú fenntartásának társadalmi igénye az irányításban résztvevő szervezetek folyamatos együttműködését feltételezi.*

Az Állami Számvevőszék a 19 erdőgazdaság közül kettőben – a "Gyulaj" Erdészeti és Vadászati Részvénytársaságnál (Tamási) és az Ipoly Erdő Részvénytársaságnál (Balassagyarmat), továbbiakban: Rt.-k – részletesen vizsgálta, hogy az adott társaságok *közcéli feladataikat milyen jogi, vagyoni, piaci, irányítási körülmények között, milyen szakmai, pénzügyi-gazdasági eredménnyel* végezték 1997-98-ban. E két társaság ellenőrzése során *felmerült rendszerbeli problémák* megítélésére bekérte és elemezte az ÁPV Rt., a KVI és a minisztériumok dokumentumait is. A levont igazolható és általánosítható következtetéseket ezekben az intézményekben is ellenőriztük.

A helyszínen vizsgált két társaság gazdálkodásának nagyságrendjét az alábbi – 1997. évi – adatok szemléltetik:

	19 erdőgazdasági rt.		"Gyulaj" Rt.	Ipoly Rt.
	Összesen	Átlagosan		
Kezelt kincstári erdőterület (ha)	<b>900 950</b>	47 418	20 895	64 187
Saját tőke (millió Ft)	<b>27 530</b>	1 449	613	834
Alaptőke 1993 (millió Ft)			188	124
Mérleg-főösszeg (millió Ft)	<b>34 125</b>	1 796	733	934
Árbevétel (millió Ft)	<b>31 151</b>	1 640	639	767
Üzemi tev. eredménye (millió Ft)	<b>707</b>	37	- 3	- 21
Pénzügyi műv. eredménye (millió Ft)	<b>216</b>	11	16	26
Szokásos váll. eredmény (millió Ft)	<b>923</b>	49	13	5
Átlagos statisztikai létszám (fő)	<b>12 310</b>	648	244	378

Tevékenységi körük szinte kizárólag az alaptevékenységre – az erdősítésre, a fahasználatra, a vadgazdálkodásra – korlátozódik.

A vizsgálat reprezentációja az egyes témakörökben eltérő volt. Teljeskörűnek mondható a következtetések megalapozottsága a társaságok átalakítása, szabályozása, tőkejuttatás vonatkozásában. Az átalakítás, szabályozás, tőkejuttatás valamennyi társaságnál azonos elvek szerint történt, a jogi környezet pedig természetéből adódóan igaz valamennyi társaságra. A vizsgált két Rt. gazdálkodásából levont következtetéseket csak kevésbé lehet általánosítani a többi társaságra.

A két társaságnál tapasztaltakat – figyelemmel arra is, hogy az összes ilyen állami tulajdonú társaság profilja, feladatköre azonos – az ÁSZ alkalmasnak tartja kisebb megszorításokkal, általánosítható következtetések levonására.

Az általánosnak tűnő szabályozási, összehangolási hiányosságokra segítő, feltáró szándékkal célszerű már most felhívni az illetékesek figyelmét. ***A következő évben az egyelőre jelzés értékű következtetések az intézményeknél végzett további ellenőrzéssel kerülnek megerősítésre.***

Az ellenőrzés során az Állami Számvevőszék részletesen arra kereste a választ, hogy az Rt.-vé alakult erdőgazdaságokhoz ***közcélra rendelt vagyont elegendő volt-e a működésükhöz***, a fejlesztésekhez szükség volt-e a társaságok feltőkésítésére. A Magyar Állam képviselőjében ***különböző minőségben eljáró szervezetek intézkedései elősegítették-e a kincstári erdő-vagyon hatékony működését***. Biztosítottak-e a részvénytársaságok törvényes és hosszú távú működésének feltételei. A részvénytársaságok alapítása és működésük tulajdonosi irányítása, a menedzsment döntései, intézkedései alapján

- működésük jogszerű és szabályos volt-e,
- elősegítették-e a rendelkezésre álló állami tulajdon hatékony hasznosítását, megőrzését és gyarapítását, s eközben
- javult-e ***az állam közszolgáltatási feladata teljesítésének színvonala***.

Az ellenőrzés formálisan a társaságok 1997-98. évi gazdálkodására terjedt ki, de a vagyoni és a jogi körülmények miatt szükséges volt **1993-ig vissza-, illetve 1999-re előretekinteni**.

A jelentéshez függeléként csatoltuk a két társaságra vonatkozó részletes megállapításokat (*Nem áll rendelkezésre – LB*).

## Megállapítások, következtetések, javaslatok

### *(1.1.) A társaságok működésének jogi, szabályozási környezete*

A Rt.-ket – az állami tulajdonú további 17 erdőgazdasági rt.-vel együtt – az ÁV Rt. egységes szempontok szerint alakította át a jogelőd állami vállalatokból 1993-ban. Az átalakítást olyan körülmények között vezényelték le, amikor ***nem voltak egyértelműek a kincstári vagyon fogalmára, összetételére, kezelésére, működtetésére és számviteli nyilvántartására irányuló koncepciók.***

Ebben az időszakban kellett megújítani a nemzeti erdővagyon megőrzésével és gyarapításával, a tartamosság (fenntartható fejlődés) fenntartásával összefüggő szakmai törvényeket is, figyelemmel arra, hogy az erdő nemzeti kincs, fenntartása és védelme az egész társadalom érdeke, jóléti szolgáltatásai minden embert megilletnek. Az ún. erdőtörvény mellett az erdők használat jellegéhez kapcsolódóan megalkották a vadászatról és a vadgazdálkodásról szóló, és az erdő élővilágához is kapcsolódó természetvédelmi törvényt. E szakmai törvényekben megfogalmazott végrehajtási rendeletek készítése jelenleg is folyamatban van. Az erdőgazdasági rt.-k működési szabályozottságának helyzete, gyakorlata példázza az erdőgazdálkodás általános helyzetét. ***Az állam az erdőgazdálkodással kapcsolatos közcélú feladatainak ellátását az agrárgazdaság támogatási rendszerén keresztül szinte átláthatatlanul bonyolult, gyakran változó szabályozási keretek között hajtotta végre.***

***Jelenleg sem egyértelmű az állami – ezen belül – a kincstári erdővagyon, az erdő és azzal szorosan összefüggő vagyontárgyak összetételének, kezelésének, működtetésének és számvitelének szabályozása.*** A kincstári vagyon felett tulajdonosi jogokat gyakorló állami szervek körének és jogállásának meghatározásában jelenleg is átfedések vannak. Egyértelmű ***pontosításra vár e vagyoni kör vagyontárgyainak, a működtető szervezetek feladat- és hatáskörének meghatározása.*** Elkerülhetetlen az állami erdővagyon működtetésének összehangolt szabályozása, beleértve a sokszereplős intézményi rendszert is. ***Az állami erdők fenntartása, védelme és gyarapítása, az erdőgazdálkodás nem szabályozott teljes körűen. Az erdővagyonkezelés szabályai hiányoznak, az állami pénzek felhasználása nem minden esetben a rendeltetésnek megfelelő és nem a szükségességnek alárendelt.***

Az ***államháztartási törvény*** 1996. január 1-i hatályú módosítása ***az állami tulajdonú erdőket is e törvény hatálya alá vonta.*** A máig hatályos, többször módosított privatizációs törvény az ***állami erdőket az ÁVÜ és ÁV Rt. kezeléséből, illetőleg hozzárendelt vagyonából*** kiemelte. A ***KVI felállításával az állam kincstári és vállalkozói vagyonának szétválasztása megtörtént, a kincstári vagyonrészeket – köztük az állami tulajdonú erdők egy részét – az ÁV Rt. hozzárendelt vagyonából kiemelték és a KVI kezelésébe adták.***

***Az átalakított állami erdőgazdasági Rt.-k részvényei felett a tulajdonosi jogok gyakorlója az ÁV Rt. jogutódja, az ÁPV Rt. maradt. Az állami tulajdonú kincstári erdőket ezek a társaságok működtetik.***

A jogalkotás folyamatában sok éven át nem kapott kellő figyelmet, hogy ***az erdő mint természeti képződmény elsősorban dologi jogi, ingatlanjogi és vagyonjogi kategóriákkal írható le és rendezhető.*** E kategóriák közül ***az állami tulajdonú erdők jogi sorsát alapjaiban meghatározó ingatlan- és földjogi megközelítést figyelmen kívül hagyták.*** Ennek oka az ingatlan-nyilvántartás rendezetlen állapota és az, hogy az 1970-es években a "telekkönyvi" bíróságokat megszüntették. A "telekkönyvi" bíróságok megszüntetése miatt törlődött ki a köztudatból, hogy csak ezen bíróságok által vezetett nyilvántartásokba való bejegyzés keletkeztet jogot, így kincstári tulajdonjogot is. ***A különböző jogállású szervezetek közötti ingatlan átadás-átvétel bejegyzés nélkül érvénytelen.*** A jelenlegi megoldás ***nem teljesíti a***

**forgalombiztonság elvét, mert nem jár azzal az eredménnyel, hogy a forgalomban tanúsítaná az érintett ingatlanon fennálló kincstári és vagyongazdálkodási jogokat.**

**A vad állami tulajdonának Ptk.-n belüli deklarációja kiürült, tényleges jogi tartalmat nem takar. Az állami tulajdonjogot élővad esetében a vadászterület kezelője, a 100%-os állami tulajdonú erdőgazdaság gyakorolja mint az élővad vagyongazdálkodója. A lőtt vad, mint haszonvétel tárgya az erdőgazdaság tulajdonát képezi. A lőtt vad továbbértékesítése esetén pedig a különböző jogállású tulajdonosok érdekeltségeinek tárgyává válik. Azáltal, hogy a vadászat vagyoni értékű joggá vált, haszonelvűvé vált a vad fenntartásához és értékesítéséhez fűződő érdek is. Az állam az érdekek egyensúlyát erős hatósági kontrollal igyekszik megtartani, ugyanakkor a pénzügyi támogatás rendszerét változatlanul hagyta. Mindezek szükségessé teszik a vad jogállásának újra fogalmazását a Ptk.-ban, és természetesen a számviteli törvényen is valamint a bonyolult tulajdonosi szerkezet átgondolását is.**

### **(1.2.) A társaságok gazdálkodásának vagyoni, gazdálkodási és pénzügyi jellemzői**

**A "Gyulaj" Erdészeti és Vadászati Rt. és az Ipoly Erdészeti Rt. tőkeszerkezetét az ÁV Rt. 1993. júliusában – az átalakulás időpontjában – az alábbiak szerint határozta meg:**

	Gyulaj Erdészeti és Vadászati Rt.	Ipoly Erdő Rt.
Jegyzett tőke	188 230 e Ft	124 480 e Ft
Tőketartalék	427 699 e Ft	345 016 e Ft
<b>Saját tőke</b>	<b>615 929 e Ft</b>	<b>469 496 e Ft</b>

Mindkét társaság 1993-as – jogszabályok hiányában az ÁV Rt. irányelvei szerinti – átalakításakor kényszerű tőkeszerkezetet alakított ki. (Az átalakulás időpontjában a KVI még nem létezett.) **A vagyonrészeket a kincstári vagyoni körbe tartozó és a működtetéshez szükséges vagyona bontották.** Meghatározták a privatizálásra szánt vagyontárgyak körét is. **Kincstári vagyoni körbe sorolták és felértékelték az állami erdővagyonhoz fizikailag kapcsolódó ingatlanokat, utakat, közjóléti eszközöket, vadászházakat, vadvédelmi kerítéseket. Ezek a vagyonelemek a társaság tőketartalékába kerültek.**

**A tőketartalékba került még – a kincstári vagyoni körbe soroltakon kívül – a jegyzett tőkén felüli működtető vagyona is.**

**A jegyzett tőkébe a működéshez szükséges, ugyancsak felértékelt teljesített belterületi ingatlanokat és eszközöket sorolták.**

A vagyonelemek – irányelvek szerinti – szétválasztása azonban csak formai volt, mert a **vállalatok könyveiben meglévő teljes vagyona társasági vagyona lett.**

A tőketartalékból később – a KVI megalakulása után – sem vonták el az eredetileg kincstári vagyoni körbe sorolt vagyonrészeket, **az átalakuláskor kialakított kényszer-tőkeszerkezet megmaradt. Ez lehetővé tette az eszközök vegyes tulajdonlását.** A vegyes tulajdonú eszközök egy része a társaságok könyveiben szerepel, kincstári tulajdonú földterületeken az Rt.-k tulajdonában lévő ingatlanok (pl: az erdei utak) vannak.

**A mai napig nem határozták meg jogszabályban a kincstári erdővagyonnal szorosan összefüggő vagyontárgyak körét.**

A számviteli törvény 1996. január 1-i módosítása után **a társaságok könyveiben a beruházások között, illetve a tőketartalékban maradt az állami támogatásból megvalósított erdőtelepítések értéke.**

**A vagyonelemek egyértelmű tulajdonjogi és számviteli rendezése, az állami erdőkkel kapcsolatos jelenlegi szakmai és számviteli szabályozás újragondolása elkerülhetetlen.**

A bonyolulttá vált tulajdoni szerkezet – a tőketartalék működtető és kincstári vagyonelemeket is tartalmaz – szinte megoldhatatlanná tesz egy esetleges kezelőváltást.

Mindezek a további 17 erdőgazdasági rt.-re is jellemzőek. E rendszerbeli hiba – a tőketartalék összetétele, a fogalom-meghatározás hiánya – miatt kerültek erdőgazdasági társaságok tulajdonába és kezelésébe – a KVI kimutatása szerint – országos jelentőségű műemlékek, például a visegrádi Várhegy, a Fellegvár, a Királyi Palota felépítményei. A törvény szerint kizárólagos állami tulajdonúnak minősített műemlék-ingatlanok felépítményei találhatóak az erdőgazdasági rt.-k vagyonában ma is.

**Egyes erdőgazdasági rt.-k jegyzett tőke apportja** – a működtető vagy non felül – **korlátozottan forgalomképes, társasági tulajdont nem képezhető erdő művelési ágú ingatlanokat is tartalmaz.** Az FM Erdészeti Hivatala az erdőfelügyelőségek közreműködésével országosan összesítette a jogsértő társaságbevitt. Az összesítés szerint a jogellenes erdőapport 4568,8 ha volt. Ebből 2956,5 ha-t a földhivatalok átjegyezték társasági tulajdonba, 1612,3 ha átjegyzése az összesítés időpontjában (1996. szeptember) még nem történt meg.

A kialakult gyakorlat szerint több esetben **olyan vagyon – az erdők –ke rült társasági tulajdonba, amelyekre nézve az apportálás tilalmát már a társaságok megalakulása időpontjában is jogszabály tartalmazta. A társasággá alakítás jogszabályba ütköző apporttal semmis.** A PM 1996. szeptember 19-én **utasította a KVI-t a jogellenes helyzet feltárására és megszüntetésére.** Az utasítás ellenére a KVI vizsgálatunkhoz semmi – érdemleges intézkedést bizonyító – dokumentumot nem adott át.

**Az állami erdővagyon (a külterületi földet, az erdővel borított területet) a két vállalat könyveiben értékkel nem tartották nyilván sem az átalakulás előtt, sem azt követően.** A könyvekben – **az eszközök között – az erdőfelújításnak és az erdőtelepítésnek volt nyilván tartott értéke.**

Az 1996. január 1-től **hatályos számviteli szabályozás szerint jelenleg csak az erdőtelepítéseket – mint befejezetlen beruházásokat – kell ráfordítási költségen a könyvekben nyilvántartani a tőketartalékkal szemben.** Hosszabb távon a beruházási érték – amely a társaság vagyonát gyarapítja – az évenkénti erdőtelepítések összegével folyamatosan növekszik. Ez a szabályozás – rendszerbeli hiba – a működtető társaságok vagyonösszetételét torzítja.

**A termőföld, az erdő nyilvántartása analitikus, csak naturális adatokat tartalmaz.** Ez a nyilvántartás a melléklete a KVI-vel 1996 novemberében kötött ideiglenes vagyonkezelési szerződésnek is. **A KVI mind a 19 erdőgazdasági rt.-vel egységes szempontok szerint kötött szerződést. Az Áht. nem ismeri az ideiglenes vagyonkezelői jog fogalmát, így a társaságok valójában csak használók és nem vagyonkezelők.** A problémakör része, hogy **az erdőtvény előírása szerint állami tulajdonú erdőben csak a kincstári vagyonkezelő lehet erdőgazdálkodó,** következésképpen az ideiglenes vagyonkezelési szerződés alapján a 19 erdőgazdasági rt. sem lehet jogszerű erdőgazdálkodó.

**A szerződésekben a KVI nem járult hozzá az ideiglenes vagyonkezelői jognak – az Áht.-ban a jog létrejöttéhez előírt – ingatlan-nyilvántartási megjelenítéséhez.**

**Az ideiglenes vagyonkezelési szerződésben nem rögzítették azt a számviteli törvény támasztotta követelményt, hogy a kezelt állami vagyont érteken kell a vagyonkezelő mérlegében az eszközök között kimutatni a hosszúlejáratú kötelezettségekkel szemben.**

**A végleges és jogszerű vagyonkezelői szerződéseket a KVI és a társaságok között a mai napig nem kötötték meg, így a vagyonkezelői jogot az ingatlan-nyilvántartásban emiatt, és az illetékes minisztériumok (FVM, KÖM) egyetértése nélkül, sem lehet érvényesíteni.**

Az erdőről szóló törvény végrehajtási rendelete előírja, **hogy az állam a tulajdonában lévő erdőkben a közérdek fokozottabb érvényesüléséről tulajdonosi képviselote útján, az erdővagyon-kezelés szabályainak meghatározásával és betartásával gondoskodik. A vagyonkezelési szabályok még nem készültek el.** A KVI nem adott választ arra a kérdésre, hogy ezek hiányában, milyen más módon gondoskodik az állami erdőkben a közérdek fokozottabb érvényesüléséről.

A két állami vállalat átalakulásakor az állami erdővagyon fenntartásának és gyarapításának finanszírozhatóságát, a közcélok megvalósíthatóságának forrásszükségletét nem számszerűsítették.

1996-tól mindkét társaság az alaptevékenysége üzleti eredményéhez viszonyítva jelentős pénzügyi nyereséget realizált.

A 19 erdőgazdasági rt. vagyona is az alaptevékenységük jövedelmét meghaladó mértékben gyarapodott 1997-98-ban.

Az ÁPV Rt. 1998-ban 14 társaság tulajdonosi reorganizációjáról intézkedett. Ennek keretében 1515 millió Ft tőkeemelést és 1196 millió Ft kamatmentes hitelfelvételt – a kamatokat az ÁPV Rt. vállalta át – biztosított a társaságoknak. Az erdőgazdasági rt.-k nyereségének forrása elsősorban az ÁPV Rt. alaptőke-emeléseiből, a tőketartalékba adott állami támogatásokból származott.

Összehangolt stratégia a kincstári vagyont, a részvényvagyonot kezelők és az állami támogatást biztosító FM között nem volt, nem készült a vagyonkezelés és működtetés fő elveire irányuló, a pályázatokkal elnyert és a jelenlegi szabályozás szerint a társaság tőketartalékába kerülő állami támogatások egy része forrása olyan beruházásoknak és értéknövelő felújításoknak, amelyek az átalakuláskor kincstári elvonásra javasolt vagyont érintik. **Így a támogatási rendszer tovább növeli a társasági tulajdonból el nem vont – a korlátozottan forgalomképes állami erdőkkel szorosan összefüggő erdei úthálózatot és egyéb kincstári – vagyontárgyakon a társasági tulajdon értékét, fokozva ezzel a már meglévő vagyonkeveredést.** E problémakör része – mivel **szintén vagyonkeveredést okoz – az ÁPV Rt. tőkeemeléséből megvalósított beruházások (feltáró utak, vasúti pályák) társasági eszközként történő aktiválása is.**

### **(1.3.) A társaságok teljesítőképessége és teljesítményei**

1997-ben és 1998-ban is mindkét társaság csak alaptevékenységet – erdő- és vadgazdálkodást – végzett. Eltérő volt azonban a működési területükön lévő erdők faállományának minősége és a vadgazdálkodásuk jellege is.

**A “ Gyulaj” és az Ipoly Erdő Rt. teljesítőképességére és teljesítményeire az ideiglenes vagyonkezelési szerződés alapvetően nem gyakorolt hatást.**

Az erdőgazdálkodás, a vadgazdálkodás és a természetvédelem eredetileg egységet képezett. Ezt a korábbi egységet is jelzi, hogy a három törvényt egyszerre alkották meg. A mai napig nem készültek el viszont a természetvédelmi törvényben előírt különböző kormány- és végrehajtási rendeletek.

## (2.) Javaslatok, ajánlások

A javaslatok és ajánlások között az ÁSZ megfogalmazott jelzésértékű általános feladatokat is, ezek az ÁSZ következő évi tervében az intézmények további ellenőrzésével kerülnek megerősítésre.

### a Kormány

1. Gondolja át és korszerűsítse – a jelenleg folyamatban lévő Ptk. kodifikációja és az egyéb jogszabály-előkészítés során – *az erdő és a vad bonyolult tulajdonosi szerkezetét, a földtulajdon-nyilvántartás lajstromozási helyzetét az állami tulajdon-gyakorlás tényleges megvalósulása érdekében.*
2. Koordinálja *az érintett tárcák között egy összehangolt erdővagyon-kezelési stratégia kidolgozását az állami erdővagyon megőrzése, védelme és gyarapítása érdekében.*

### a Miniszterelnöki Hivatalt vezető miniszter

1. Intézkedjen az állam vállalkozói és kincstári vagyona hasznosítása jogi, közgazdasági és szervezeti keretei átfogó áttekintésének folyamatában *a kincstári és társasági vagyonrészek szétválasztása, a vagyonjogi kérdések egyértelmű tisztázása érdekében.*
2. Vizsgálja felül és hangolja össze a KVI és az ÁPV Rt. – mint a tulajdonosi jogok gyakorlóinak – feladatait *(a vagyonkezelési szerződések megkötése)*. Intézkedjen arról, hogy az állami tulajdon funkció szerint elkülönült vagyonszoportjaiban a gyakorlatban is egységes állami tulajdoni joggyakorlás érvényesüljön. Ebben a folyamatban valósuljon meg a feladat és forrásigény meghatározása és összehangja.
3. Kérje számon az erdőről szóló 1996. évi LIV. törvény végrehajtási rendeletének 1. §-ában megfogalmazott *erdővagyon-kezelés szabályait.*

### a pénzügyminiszter

Tegye *egységessé az állami erdővagyon jelenlegi számviteli elszámolását és nyilvántartását, megszüntetve az erdőtelepítések eltérő – a társaságok vagyonszerkezetét torzító – számviteli szabályozást.*

### a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter

#### a környezetvédelmi miniszter

Gondoskodjon a természetvédelmi törvény végrehajtási rendeleteinek mielőbbi megalkotásáról és biztosítsa a végrehajtásához szükséges forrásokat.

### a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vezetője

1. *Kösse meg az Áht.-nak megfelelő vagyonkezelési szerződéseket, és jelenítse meg azokban a kincstári vagyonhoz fűződő minősített közérdeket.*
2. Vizsgálja meg a hozamtermelő képességhez, a természetvédelmi korlátozásokhoz jobban igazodó vagyonkezelési díjak alkalmazásának lehetőségét.

### az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. elnöke

1. Dolgozzon ki az erdőgazdasági rt.-kre egységes elveken alapuló, valós többlet-teljesítményre ösztönző érdekeltségi rendszert.
2. *Határozza meg és biztosítsa az erdőgazdasági rt.-k gazdasági-, pénzügyi teljesítményeinek egységes elveken alapuló mérhetőségét és összehasonlíthatóságát.*

### Melléklet

A jelentés mellékletei nyomtatott formában olvashatóak *(Nem állnak rendelkezésre – LB)*.



➤ **0030 Jelentés az erdőgazdálkodás ellenőrzéséről**

A nemzeti erdővagyon 59,5%-át képviselő *állami tulajdonban lévő erdők felett a tulajdonosi jogokat* a Miniszterelnöki Hivatal (MEH) vezető, egyben a kincstári vagyonért felelős miniszter – a *Kincstári Vagyoni Igazgatóság (KVI) útján* – gyakorolja. Vannak azonban a MEH felügyelete alá tartozó, az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Részvénytársaság (ÁPV Rt.) hozzárendelt vagyonában olyan állami (elsősorban volt állami gazdasági) erdők, amelyet a KVI a mai napig nem tudott birtokba venni.

*Az állami tulajdonú erdők erdőgazdálkodói: az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő, tartósan 100%-ban állami tulajdonban maradó 19 erdőgazdasági részvénytársaság (50,9%).* A Honvédelmi Minisztérium tulajdonosi joggyakorlása alatt áll 3 részvénytársaság (5,2%), amelyek a HM vagyonkezelésébe adott kincstári erdők erdőállomány-gazdálkodási feladatait látják el. A Környezetvédelmi Minisztérium (KöM) fejezetéhez tartozó 9 nemzeti park igazgatóság központi költségvetési szervként működik (0,9%). Ezek az erdőgazdálkodók az állami tulajdonú erdők mintegy 97,5%-át kezelik, a fennmaradó 2,5%-nak az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő mezőgazdasági részvénytársaságok, és a központi költségvetési szervként működő vízügyi igazgatóságok az erdőgazdálkodói.

Minden *erdőgazdálkodó szakmai működése felett a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) gyakorol felügyeletet.* Az FVM az *Állami Erdészeti Szolgálaton (ÁESZ) keresztül irányítja az erdőrendezés és erdőfelügyelet hatósági feladatait*, a *KöM a védett természeti területeken szakhatóságként jár el.* (Az országos jelentőségű összes védett természeti terület 46%-át erdők borítják. Ezekben az erdőkben a szakhatóság a Természetvédelmi törvény alapján gazdálkodási korlátozásokat rendelhet el.) A honvédelmi célokra kijelölt erdőkben a honvédelmi miniszternek vannak speciális jogosítványai.

*A tulajdonosi, az erdőgazdálkodói, a szakmai irányítás és ellenőrzés sokszereplős megosztása miatt hatékony erdőgazdálkodást csak az érintett szervezetek munkájának összehangolása és folyamatos együttműködése eredményezhet.*

Az Állami Számvevőszék megvizsgálta, hogy a Magyar Állam képviselőjében eljáró szervezetek intézkedései hogyan segítették elő a nemzeti erdővagyon hatékony működését, betartották-e a törvényeket.

Az ellenőrzés alapvetően három területre koncentrált:

1. Az Országgyűlés 82/1999. (X. 22.) sz. határozata 5. pontjában foglaltak alapján az állami tulajdonú erdőgazdasági társasági gazdálkodás (a "Gyulaj" Erdészeti és Vadászati Rt., Tamási és az Ipoly Erdő Rt., Balassagyarmat) 1999. évi ellenőrzésének *utóvizsgálataként az Állami Számvevőszék ellenőrizte megállapításainak hasznosulását.*
2. A vizsgálat feltárta az 1999-ben nem ellenőrzött *állami és a magánerdő-vagyon szabályozási és rendszerbeli hibáit.*
3. A zárszámadáshoz kapcsolódó ütemezésben *pénzügyi-szabályossági típusú vizsgálatot végzett az Állami Erdészeti Szolgálatnál (ÁESZ).*

Az Állami Számvevőszék a tulajdonosi, a szakmai irányítás és ellenőrzés körében 8 szervezet munkáját vizsgálta. Ezen kívül levélben megkereste a Magán Erdőtulajdonosok és Gazdálkodók Országos Szövetségének elnökét e tulajdonosi kör véleményének megismerése céljából.

Az ellenőrzés módszere dokumentális vizsgálat és elemzés volt. Az ellenőrzés keretében kiemelt figyelmet kapott az érintett szervezeteknek az ÁSZ 1999. évi megállapításaira és az ajánlásaira adott válasza, illetve a hiányosságok megszüntetése érdekében tervezett

intézkedése, a rendszerbeli hibák tényének a megerősítése azoknak az intézményeknek a szintjén, amelyeket az ÁSZ 1999-ben nem vizsgált.

*A jelentés I/2. pontjában az 1999. évi javaslatok és ajánlások megerősítése dőlt betűvel szedett.*

### **Következtetések**

"Az állami erdővagyon működtetésének ellenőrzéséről a "Gyulaj" Erdészeti és Vadászati Rt. és az Ipoly Erdő Rt. 1997-1998. évi gazdálkodása tükrében" című jelentésében (1999) az ÁSZ legfontosabb megállapítása az volt, hogy **az állami tulajdonú erdők – ezen belül a kincstári erdővagyon – szabályozása nem egyértelmű.** Az állami tulajdonú erdők jelenlegi működtetése olyan többszereplős rendszerben történik, amelyben minden szereplő az Államot képviseli, de érdekeik és a velük szemben támasztott követelmények különbözőek. **Pontosításra vár e vagyoni kör vagyontárgyainak meghatározása, az erdővagyon kezelésének és működtetésének szabályozása, a kincstári erdővagyon teljes körű számbavétele, a vagyonelemek egyértelmű tulajdonjogi és számviteli rendezése, a vagyonyilvántartás (KVI, földhivatalok) konzisztenciájának megteremtése.**

Az állami tulajdon felett tulajdonosi jogokat gyakorlók körének és jogállásának meghatározásában átfedések vannak, **hiányoznak az Államháztartási törvény (Áht.) szerinti vagyonelemzési szerződések.**

**Nem készült az erdővagyon-kezelés és – működtetés fő elveire épülő, a tulajdonosi joggyakorlók és a szakmai irányítók közötti összehangolt stratégia.**

Mindezek miatt az ÁSZ elkerülhetetlennek tartotta az állami erdővagyon működtetésének összehangolt szabályozását – beleértve a sokszereplős intézményi rendszert –, a hiányzó jogszabályok végrehajtási rendeleteinek megalkotását, az erdővagyon működtető szervezetek (KVI, ÁPV Rt.) nagyobb hatékonyságot biztosító működését. Az ÁSZ a fenti hiányosságok megszüntetése érdekében a Kormány, a MEH, a KVI és az ÁPV Rt., az FVM, a KöM vezetői részére fogalmazott meg javaslatokat és ajánlásokat.

**Az Állami Számvevőszék a 2000. évi utóellenőrzésekor az 1999. évi jelentésében megfogalmazott megállapítások, javaslatok és ajánlások hasznosításának szándékát valamennyi szervezetnél tapasztalta. A vizsgált szervezetek a hiányosságok megszüntetése érdekében tettek lépéseket, de az állami erdővagyon működtetésének átfogó felülvizsgálata, a vagyoni kör meghatározása és felmérése, a működtetés összehangolt szabályozása elmaradt.**

Az Állam vállalkozói és kincstári vagyona hasznosításának jogi, közgazdasági és szervezeti kereteire vonatkozó átfogó koncepció kialakításának munkálatai – a MEH nyilatkozata szerint – a 2000. év második felére húzódtak. A MEH a feladatok komplexitása miatt csak átmeneti jellegű intézkedést kezdeményezett az Államháztartási törvény módosítása útján a 2000. évi Költségvetési törvényben. Hiányzik – intézményi és koncepcionális szempontból – a tartós és a vállalkozói állami tulajdon működtetésének összehangolása, illetve az ÁPV Rt.-hez és a KVI-hez tartozó funkció szerint elkülönült vagyoncsoportok szétválasztása. Az ÁPV Rt.-hez és a KVI-hez rendelt vagyonban egyaránt megtalálhatók tartósan állami tulajdonban maradó vagyontárgyak – olyanok, amelyek nem kerülnek egyelőre privatizációra – illetve olyanok, amelyeknek állami tulajdonban tartása nem szükséges az Állam működéséhez, stratégiai céljaihoz.

**Az erdők tulajdonosi joggyakorlója a KVI, és az ÁPV Rt.-hez tartozó erdőgazdasági részvénytársaságok között a végleges vagyonelemzési szerződéseket nem kötötték meg.**

A vagyonkezelői díjakat nem igazították – a kincstári erdők valóságos értékének megállapítása hiányában – a hozamtermelő-képességhez.

***Elmaradt a kincstári vagyoni körbe tartozó erdők átfogó felmérése, a vagyon felértékelése, egyeztetése a vagyonkataszterrel, a tulajdonjogi rendezés és az ingatlan-nyilvántartás felülvizsgálata is.***

A Természetvédelmi törvény erdőgazdálkodást befolyásoló három – a támogatásra, a kártalanításra, a természetvédelmi kezelési tervek elkészítésére vonatkozó – végrehajtási rendelete négy éve nem került kiadásra. A KöM természetvédelmi érdekből korlátozásokat vezetett be anélkül, hogy az érintetteket támogatta vagy kártalanította volna. A végrehajtási rendeletek és a kezelési tervek hiánya bizonytalan helyzetet teremt, a hatósági eljárás folyamatában pedig szubjektív megítélésre ad lehetőséget.

***Az állami tulajdonban lévő erdők, illetőleg az erdővel együtt önálló földrészletként nyilvántartott más művelési ágú területek nem tartoznak a Privatizációs törvény (Priv. tv.) hatálya alá.*** Az 1997-től hatályos törvényi rendelkezés ellenére jelenleg is az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő mintegy 400 ezer ha földterület egy része erdő, illetve erdővel egy helyrajzi számon lévő egyéb művelési ágú földterület.

***Az Államháztartási és a Privatizációs törvény hatályos szövege a természetvédelmi területekre vonatkozó tulajdonosi jogok gyakorlásának meghatározásában is ellentmond egymásnak.*** Az Áht. 1999. január 1-ig nem szabályozta külön az Állam kincstári és vállalkozói vagyona közötti átjárhatóságot.

Az ÁPV Rt. tulajdonosi joggyakorlásában lévő erdőgazdasági rt.-k állami vállalatból részvénytársasággá átalakításakor ***a kincstári vagyoni körbe tartozó erdők és a megalakított részvénytársaságok vagyona között nemkívánatos vagyoni keveredések álltak elő.*** A társasági és a korlátozottan forgalomképes kincstári vagyoni körbe tartozó vagyon keveredését tovább ***fokozza az agrártámogatások rendszere.*** A nemkívánatos keveredés elsődleges forrása az agrártámogatások általános rendjéről szóló Kormányrendeletekben rejlik.

Az erdészeti részvénytársaságok az állami (kincstári) tulajdonú erdők vagyonkezelésére vonatkozó Áht. rendelkezés (és a keveredett kincstári-társasági vagyoni szerkezet) miatt kivételezett helyzetbe kerültek. Az Áht. szerint csak a 100%-ban állami tulajdonú erdőgazdasági társaságok lehetnek a kincstári tulajdonú erdők vagyonkezelői. Ennek a feltételnek – a jogszabály megalkotásakor is – csak az erdő részvénytársaságok feleltek meg. Az Áht. az erdőgazdasági rt.-k számára a törvény erejénél fogva biztosítja ezt a jogosultságot, más társaságoknak pályázni kell az állami vagyon kezelésének jogáért. Az erdőgazdasági részvénytársaságok piaci szereplőként is előnyös pozíciót élveznek, mert objektív okokból, vagy gazdálkodási hiányosságaikból származó elégtelen eredményeiket az ÁPV Rt. reorganizációi pótolják.

***Az állami tulajdonú erdők tulajdonosi, kezelői, erdőgazdálkodói, statisztikai és ingatlan-nyilvántartási adatai egymással nem összevethetők, mert a használt fogalom-rendszer nem egységes,*** az adatszolgáltatók között az adatforgalom nem összehangolt, és a szolgáltatás igénybevételeért meghatározott díjfizetési kötelezettség miatt nehézkes.

## **(2.) Javaslatok, ajánlások**

Az ÁSZ 1999. évi jelentésében megfogalmazott megállapítások, az ajánlások ma is időszerűek. ***Az 1999. évi javaslatok fenntartása mellett az Állami Számvevőszék az ellenőrzés tapasztalatai alapján javasolja, hogy***

**a Kormány**

- (1.) *Gyorsítsa fel az állami tulajdon egységes kezelési koncepciójának elkészítését annak érdekében, hogy az Államot képviselő szereplők érdeke, a velük szemben támasztott követelmények azonosak legyenek, azok az erdővagyon védelmét és gyarapítását szolgálják.*
- (2.) *Tegyen javaslatot a Priv. tv. és az Áht. közötti azon ellentmondás megszüntetésére, amely a természetvédelmi területek feletti tulajdonosi joggyakorlásra vonatkozik.*
- (3.) *Intézkedjen az érintett tárcák között összehangolt erdővagyon-kezelési stratégia kidolgozásáról az állami erdővagyon megőrzése, védelme és gyarapítása érdekében.*
- (4.) *Intézkedjen, hogy az ÁPV Rt. vonja el és adja át a KVI-nek azt a kincstári elvonásra javasolt vagyont, amelyet a vállalatok átalakításakor a tőketartalék fedezetűl társasági tulajdonba adott, és jelenleg is a társaságok vagyonában szerepel.*
- (5.) *Kezdeményezzen törvénymódosítást annak érdekében, hogy állami pénzeszközökből kincstári tulajdonon megvalósuló beruházások kincstári vagyont eredményezzenek, ne válhassanak társasági tulajdonná.*  
*Intézkedjen az erdővagyon érintő állami támogatások jelenlegi számviteli elszámolásának a megváltoztatására, megszüntetve az erdőtelepítések jelenlegi számviteli elszámolása gyakorlatából adódó tulajdonjogi problémákat.*
- (6.) *Biztosítsa a hosszú távú erdőtelepítési program pénzügyi feltételeit.*
- (7.) *Vizsgálta felül az állami tulajdonú erdőgazdasági rt.-k Államháztartási törvényben biztosított kivételezett helyzete fenntartásának indokoltságát.*

**a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter**

- (1.) *Vizsgálja felül és hangolja össze a KVI és az ÁPV Rt. – mint a tulajdonosi jogok gyakorlóinak – feladatait. Intézkedjen arról, hogy az állami tulajdon funkció szerint elkülönült vagyoncsoportjaiban a gyakorlatban is egységes állami tulajdoni joggyakorlás érvényesüljön. Ebben a folyamatban valósuljon meg a feladat és forrásigény meghatározása és összehangja. Kérje számon az erdőről szóló 1996. évi LIV. törvény 29/1997. (IV. 30.) FM számú végrehajtási rendelete 1. §-ának végrehajtását.*
- (2.) *Vizsgálja meg, hogy az ÁPV Rt.-nek az erdőgazdasági rt.-k javára végrehajtott reorganizációit követően megvalósultak-e a kitűzött célok.*
- (3.) *Kezdeményezze az erdővel kapcsolatos adatszolgáltatás egységesítését és az egyes szervezetek eltérő nyilvántartásainak módosításával biztosítsa az összehasonlíthatóságot.*
- (4.) *Biztosítsa a KVI hozzáférését az ÁPV Rt.-nek a mezőgazdasági rt.-k hasznosításában álló erdők és az azokkal azonos helyrajzi számon lévő egyéb művelési ágú területek adataihoz.*

**a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter**

- (1.) *Tegye áttekinthetőbbé az agrárgazdasági célok költségvetési támogatási rendszerét.*
- (2.) *Kezdeményezze az Erdőtörvény módosítását az erdőfenntartási járulék differenciáltabb – az erdőrészek minőségéhez igazodó – kategóriáinak meghatározására.*
- (3.) *Készítse el és tegye közzé a Vadászati törvényben előírt körzeti vadgazdálkodási üzemterveket.*
- (4.) *Vizsgálja meg, hogy a támogatások és befizetések jelenlegi szektoronkénti megoszlása a nemzetgazdaság célkitűzéseinek irányába hat-e.*

**a környezetvédelmi miniszter**

*Gondoskodjon a Természetvédelmi törvénynek az erdőgazdálkodás tárgyköre szempontjából fontos – a természetvédelmi kártalanításról és támogatásról, valamint a természetvédelmi kezelési tervek kidolgozásáról szóló – végrehajtási rendeleteinek mielőbbi megalkotásáról, hatályba-léptetéséről.*

**a Kincstári Vagyoni Igazgatóság vezetője**

- (1.) *Kösse meg az Aht.-nak megfelelő vagyongazdálkodási szerződéseket, és jelenítse meg azokban a kincstári vagyongazdálkodáshoz fűződő minősített közérdeket.*
- (2.) *Állapítson meg és érvényesítsen a hozamtermelő-képességhez, a természetvédelmi és egyéb korlátozásokhoz jobban igazodó, differenciált vagyongazdálkodási díjat.*

**az Állami Privatizációs és Vagyongazdálkodó Rt. elnöke**

*Biztosítsa az erdőgazdasági Rt.-k szakmai-, gazdasági-, pénzügyi teljesítményeinek egységes elveken alapuló mérhetőségét.*

**az Állami Erdészeti Szolgálat főigazgatója**

*Egységesítse az erdőfelújítási és erdőtelepítési támogatások analitikus nyilvántartását az egyes igazgatóságokon az átláthatóság érdekében.*

**(1.) Az állami számvevőszék 1999. évi jelentésének hasznosulása****(1.1.) A Kormány és a Miniszterelnöki Hivatal intézkedései**

A Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter az ÁSZ 1999. évi jelentésében foglaltakra észrevételt nem tett. Az Országgyűlés Gazdasági Bizottságának 1999. decemberi ülésén a MEH-et vezető miniszter tájékoztatást adott a Kormány vagyongazdálkodásának fő szempontjairól. Ezek szerint

- *újra kell gondolni és tovább mérsékelni a tartós állami tulajdonba tartozó vagyoni kört,*
- *az egységes és hatékony állami tulajdonosi irányítás megvalósítása érdekében szükséges a minisztériumokhoz tartozó vagyoni kör szűkítése,* az állami tulajdonosok következetes képviselete egységes koncepció alapján, állami vagyongazdálkodó szervezet útján,
- *célszerű a föld- és erdőkérdést egy szervezeti egységben kezelni, erre jogalap a nemzeti földalap kialakítása lehet,*
- a hazai magánszemélyek széles körben, komoly kedvezménnyel jussanak tulajdonhoz.

A szakértőkkel elkészített munkaanyag két koncepciót tartalmazott.

- Az egyik koncepció a meglévő jogi szervezeti rendszerre épített korszerűsített és aktualizált privatizációs és vagyongazdálkodási stratégia,
- a másik egy új egységes állami vagyongazdálkodási és privatizációs stratégia volt.

A *MEH az erdővagyon optimális hasznosítása érdekében* – a miniszter 2000. februári, az ÁSZ elnökének írt levele szerint – *azt tartaná célszerűnek, ha az erdővagyon és az azt működtető erdő részvénytársaságok felett a tulajdonosi jogokat ugyanaz a vagyongazdálkodó szervezet gyakorolná.* Egyelőre elmaradt az állami tulajdon funkció szerint elkülönült vagyongazdálkodási egységeiben az egységes állami tulajdonlás érvényesítése, *az erdővagyon-kezelés szabályainak megalkotása is.*

**(1.2.) A Kincstári Vagyoni Igazgatóság vezetőjének intézkedései**

A KVI vezetője az 1999. évi ÁSZ- jelentésben megállapított tényekkel, javaslatokkal és ajánlásokkal alapvetően egyetértett, az ajánlások végrehajtása érdekében a következő feladatokra rendelte el az "intézkedési terv" elkészítését:

- *a vagyongazdálkodási szerződések megkötéséhez szükséges feltételek teljes körű előkészítése, a szerződési feltételek kidolgozása, egyeztetése a szaktárcákkal;*
- *a kincstári erdők felmérése, egyeztetése a vagyongazdálkodással, tulajdonjogi és ingatlan-nyilvántartási rendezése;*
- *a hozamtermelő képességhez, a természetvédelmi korlátozásokhoz igazodóan az erdővagyon értékének megállapítása és a valós vagyongazdálkodási díjak mértékének kidolgozása.*

A KVI válaszaiból, illetve a MEH leveléből indirekt módon azt lehetett megállapítani, hogy a KVI készített

- egy **2000. évi vagyonkezelési szerződéstervezetet**, amelyet a KöM, az FVM és az ÁPV Rt. részére észrevételeik, javaslataik megtétele céljából megküldött. (A vagyonkezelési szerződések megkötéséhez a KöM és az FVM miniszterek egyetértése szükséges.)
- **A kincstári erdők erdőérték-számítási tematikáját elkészítette, a végleges erdőérték-számítás várhatóan 2000. második felében készül el.**
- Az 1999. évi vagyonkezelési díjakat a természeti károk miatt mérsékelte.

A KVI és az ÁPV Rt.-hez tartozó erdőgazdasági részvénytárságok között az ÁSZ-jelentés egyeztetésének időszakában is **"ideiglenes vagyonkezelői szerződés" van érvényben**. A kincstári erdők értékének megállapítása hiányában a hozamtermelő-képességhez, a természetvédelmi korlátozásokhoz jobban igazodó vagyonkezelői díjak megállapítása is elmaradt. Az állami tulajdonú erdőkre alkalmazható egységes erdővagyon-értékelési módszer kiadását az ÁESZ is sürgős feladatnak tartja. Elmaradt a kincstári erdők átfogó felmérése, egyeztetése a vagyonkataszterrel, a tulajdonjogi rendezés és az ingatlan-nyilvántartás felülvizsgálata is.

### **(1.3.) Az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. elnökének intézkedései**

Az ÁPV Rt. elnök-vezérigazgatója elismerte az ÁSZ azon megállapítását, miszerint a részvénytársaságoknak a különböző címeken juttatott külső forrásra nem ilyen összegben, illetve nem ilyen ütemezésben volt szükségük. Véleménye szerint ennek az oka az volt, hogy a külső források odaítélésére vonatkozó döntés nem egy kézben van. Indokoltnak tartotta a szervezetek (PM, FVM, KVI, ÁPV Rt.) közötti koordináció javítását.

A részvénytársaságok teljesítményeinek egységes szempontok szerinti mérhetősége érdekében az ÁPV Rt. az erdő részvénytársaságokat – saját tapasztalatai alapján – a termőhelyi és egyéb adottságok figyelembe vételével jó, közepes és gyenge kategóriába sorolta. Készült ugyan a részvénytárságok erdőállományára vonatkozó – a természeti adottságok és a gazdasági teljesítmények összefüggéseit elemző – PHARE tanulmány, de azt a teljesítmények egységes elveken alapuló mérésére és összehasonlítására nem használják.

### **(1.4.) A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter intézkedései**

**A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter nem fogadta el az ÁSZ-nak az agrárgazdasági célok költségvetési rendszerére vonatkozó megállapítását.**

Az ÁSZ jelentés más megállapítását azonban elfogadta.

### **(1.5.) A környezetvédelmi miniszter intézkedései**

A környezetvédelmi miniszter azzal a pontosítással fogadta el az ÁSZ 1999-es jelentésében megfogalmazott – a Természetvédelmi törvény végrehajtási rendeleteinek hiányára vonatkozó – megállapítást, hogy **csak az erdőgazdálkodás tárgyköre szempontjából fontos végrehajtási rendeletek nem készültek el**. A KöM véleménye szerint **ezek a természetvédelmi kártalanításról és támogatásról, valamint a természetvédelmi kezelési tervek kidolgozásáról** szóló végrehajtási rendeletek voltak.

A természetvédelemről szóló 1996. évi LIII. törvény a Kormány hatáskörébe utalta a természeti érdekek védelmét szolgáló állami támogatások és a védett természeti területeken elrendelt korlátozásokkal összefüggő kártalanítási eljárás szabályozását. Mindkét kormányrendelet szakmai előkészítését a KöM 1996-ban megkezdte.

A Természetvédelmi törvény erdőgazdálkodással kapcsolatos három végrehajtási rendelete nem lépett életbe. A KöM ezalatt az időszak alatt is végezte hatósági feladatait, természetvédelmi érdekből az erdőgazdálkodókat és a tulajdonosokat érintő korlátozásokat vezetett be

anélkül, hogy az érintetteket támogatta vagy kárpótolta volna. A természeti érdekek védelmét szolgáló állami támogatások, a védett természeti területeken elrendelt korlátozásokkal összefüggő kártalanítási eljárás szabályozásának és a természetvédelmi kezelési terveknek a hiánya szakértői vélemények szerint a tulajdonosokat és az erdőgazdálkodókat bizonytalanságban tartja, a hatósági eljárás folyamatában pedig szubjektív megítélésre ad lehetőséget.

## **(2.) Az erdőgazdálkodásra vonatkozó jogszabályok összhangja, az erdőgazdálkodás működtetése**

### **(2.1.) A nemzeti erdővagyon**

A változó társadalmi igényeknek megfelelően, a szűkös biológiai erőforrásokkal való gazdálkodás érdekében szigorúbb előírások érvényesítésével az európai erdészeti politikához való közelítés szándékával 1996-ban az Országgyűlés megalkotta **az erdőről és az erdő védelméről szóló új törvényt**. A jelenlegi szabályozás szerint – az 1996. évi LIV. tv. 2. § (1) bek. – az erdőgazdálkodás célja az erdő védelme és a fenntartható (hosszú távú, tartamos) erdőgazdálkodás megvalósítása annak érdekében, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, termőképességét, megfeleljen az ország gazdasági és védelmi igényeinek, valamint betöltse természet- és környezetvédelmi, egészségügyi-szociális, turisztikai valamint oktatási és kutatási célokat szolgáló szerepét.

A tartamos erdőgazdálkodásnak az Európai Unióban elfogadott egységes fogalmát az Európai Erdők Védelmének III. Miniszteri Konferenciája fogalmazta meg egyik határozatában. E szerint a fenntartható (tartamos) gazdálkodás "az erdők és erdős területek olyan módon és olyan mérvű gondozása és használata, amely fenntartja biológiai sokféleségüket, termőképességüket, életerejüket és potenciájukat annak érdekében, hogy most és a jövőben betöltsék lényeges ökológiai, gazdasági és társadalmi funkcióikat helyi, nemzeti és globális szinteken, és hogy ez nem okoz kárt más ökoszisztémákban."

*Az új Erdőtörvény a tulajdonviszonyoktól függetlenül szabályozza az erdőgazdálkodást és eszközrendszerét*, valamint meghatározza az állami erdészet szakigazgatási szervezeti és működési rendszerét.

*Az EU tagállamaiban az állami tulajdonú erdők aránya az összes erdőhöz viszonyítva átlagosan 21%, amely egyharmada a magyar mutatónak (1999-ben 59,5%). Az állam gazdasági, szociális és környezetvédelmi érdekeit elsősorban hatósági intézményrendszeren keresztül érvényesítik, a tulajdonjog állam részére való fenntartása nem elsődleges szempont.*

A volt állami erdőgazdaságok átalakultak 100%-ban állami tulajdonban lévő részvénytársasággá és az Államháztartási törvény 109/F. § (2) bek. c. pontja alapján vagyongekezelésbe kapták az Állam (kincstári) erdeit, amelyen azt megelőzően is gazdálkodtak.

A Természetvédelmi törvény 72. §-a előírja, hogy az 1997. január 1-je után természetvédelmi érdekből elrendelt mező- és erdőgazdasági korlátozás, illetve tilalom esetén, továbbá a termelékenység jelentős megváltoztatásának előírása miatt felmerült tényleges kárt meg kell téríteni a tulajdonos részére.

Tekintettel arra, hogy a természet védelme elsősorban állami feladat, az emiatt felmerülő többletköltségeket vagy bevételkiesést a költségvetésből kell fedezni. **A törvény a korlátozással érintett terület tulajdonosát tekinti a kártalanítás jogosultjának.** A magánerdők tekintetében ez nem jelent problémát, hiszen az Állam a más tulajdonán közérdekből elrendelt korlátozást kompenzálja a kártalanítással. **Az elvi vita az állami tulajdonú védett természeti területeken – így az erdőkben – bevezetendő korlátozások miatt a jogosulti kör meghatározásán van.** A Természetvédelmi törvény rendelkezése értelmében az állami tulajdonú védett termé-

szeti területeken közérdekből bevezetett korlátozás miatt nem jár kártalanítás, így az rt.-k mint vagyonkezelők nem jogosultak kártalanítási igény benyújtására.

Az állami tulajdonú erdőkre vonatkozó tulajdonosi, kezelői, erdőgazdálkodói, statisztikai és ingatlan-nyilvántartási adatok adatállománya egymással jelenleg nem összevethető, fogalom-rendszere nem egységes, az adatok megbízhatósága ellenőrzésre szorul. Az állami adatszolgáltatók között az adatforgalom nem összehangolt és nem díjmentes. Például az ÁESZ erdőnek tekinti az erdőjellegű faállománnyal borított nem erdőművelési ágban nyilvántartott, 1500 m<sup>2</sup>-t meghaladó területet, a KSH csak az erdő művelési ágban lévő területet tekinti erdőnek. Az ÁESZ erdőgazdálkodók és erdőrészletek szerinti nyilvántartást vezet, a földhivatal a területeket helyrajzi szám és művelési ág szerint tartja nyilván, és regisztrálja a tulajdonosokat.

## (2.2.) A nemzeti erdővagyon növelésének lehetőségei

### (2.3.) Tulajdonviszonyok

A rendszerváltás következtében az erdők tulajdonlása körében jelentős változás következett be, bár továbbra is az állami tulajdon aránya a legnagyobb. Ma az erdők 59,5%-a van az állam tulajdonában, ezen belül az erdőgazdasági részvénytársaságokhoz tartozó erdők aránya az összes erdő viszonylatában megközelítőleg 55%.

### (2.4.) Az állami tulajdonú erdők tulajdonjogi szabályozása és annak gyakorlata

*Az Állam tulajdonosi jogait – erdei tekintetében – a kincstári vagyonért felelős miniszter a KVI útján gyakorolja. A tulajdonosi joggyakorlást – az Erdőről szóló 1996. évi LIV. törvénnyel (Evt.) összhangban – az Áht. szabályozza.*

Evt. 2. § (4) bek.: *Az állami tulajdonban levő és a kincstári vagyon részét képező erdő* esetében e törvény rendelkezéseit az Államháztartási törvénynek a kincstári vagyon kezelésére vonatkozó rendelkezéseivel együtt kell alkalmazni.

Az Áht. 109/B. § d) pontja szerint kincstári vagyon az állami tulajdonban levő "... védett természeti terület, termőföld, ha törvény másként nem rendelkezik, erdő,..."(hatályos 1996. január 1-től), amely felett a tulajdonosi jogok gyakorlását – a Magyar Állam nevében – a kincstári vagyonért felelős miniszter a KVI útján látja el. (109/C. § (1))

A 185/1993. (XII. 31.) Korm. rendelettel módosított 126/1992. (VIII. 28.) Korm. rendelet 3. §-a az *Állami Vagyonkezelő Rt. (ÁV Rt.) induló vagyoni köréhez sorolta az erdő- és termőföldterületeket, amelyek az állami erdőgazdaságok és az állami gazdaságok kezelésében voltak.* Az 1995. évi XXXIX. törvény, az *ún. Privatizációs törvény hatályba lépésével ez a vagyontömeg "hozzárendelt" vagyon megnevezéssel – a társasági tulajdonból elvonva – újra állami tulajdonba került.*

Priv. tv 5. § (1) bek.: A ... vagyon a törvény hatálybalépését követően *alaptőke-leszállítással az ÁPV Rt.-hez rendelt vagyonná válik.*

70. § (6) bek.: Az 5. § (1) bek. szerinti hozzárendelt vagyont megtestesítő, az ÁPV Rt. könyveiben értékkel szereplő eszközöket (részvények, üzletrészek, ingatlanok stb.) az ÁPV Rt. saját tőkéjével (jegyzett tőkéjével, tőketartalékkal) szemben – az alapító okirat egyidejű megfelelő módosításával – kell kivezetni.

Az ÁPV Rt. a volt erdőgazdaságok külterületi erdő művelési ágú 950 ezer ha területét a törvényi rendelkezéseknek megfelelően a KVI-nek átadta.

A volt állami gazdaságokból – mezőgazdasági vállalatokból – alakult mezőgazdasági rt.-k földterületei – mintegy 400 000 ha – a Magyar Állam tulajdonában, az ÁPV Rt. "hozzárendelt vagyonában" vannak nyilvántartva. Ezekhez a földterületekhez is kapcsolódik erdő. A min-



tegy 400 000 ha-ból – egy, a tárggyal foglalkozó 1995. évi ÁPV Rt. igazgatósági előterjesztés szerint – mintegy 50 000 ha az erdő. Egy másik, 1997. évi dokumentumban az ÁPV Rt. szerint az érintett erdők területe "az ÁPV Rt. nyilvántartása szerint" 27 000 ha, az ugyanazon a helyrajzi számokon lévő egyéb művelési ág – elsődlegesen szántó – területe pedig 70 000 ha. A helyszíni vizsgálat alkalmával szóban kapott tájékoztatás szerint az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában mintegy 20 000 ha erdő és 80 000 ha ugyanazon a helyrajzi számon lévő szántó van nyilvántartva.

***A Privatizációs törvény az állami tulajdonú termőföldek tekintetében a tulajdonosi jogosítványokat az ÁPV Rt. részére biztosítja.*** Az 1997-ben módosított Priv. tv. 5. § (3) bek. c) pontja (hatályos 1997. III. 13-tól) deklarálta, hogy "az állami tulajdonban lévő erdők, illetőleg az erdővel együtt önálló földrészletként nyilvántartott más művelési ágú vagy művelés alól kivett olyan terület, amely a törvény hatálybalépésekor az Állami Vagyonügynökség kezelésében állt vagy az Állami Vagyonkezelő Részvénytársaság vagyoni köréhez tartozott" nem tartoznak a Priv. tv. hatálya alá és így az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonába.

***Priv. tv. hatálya alól kivett erdők és a velük összefüggő más művelési ágú területek egy része természetvédelmi terület is, így ezek az Áht. alapján kettős jogcímen is korlátozottan forgalomképes kincstári tulajdont képeznek.***

## **(2.5.) A magán erdőgazdálkodás helyzete**

### **(2.6.) Az állami tulajdonú erdők vagyonkezelése**

***A vagyonkezelés az állami tulajdonban lévő vagyontárgyak olyan gazdasági hasznosítását jelenti, amelynek célja az állami feladatellátás hatékony biztosítása, a vagyon megőrzése, értékének növelése és a gazdálkodás révén – az előzőek elsődlegessége mellett – a hasznosításból származó lehető legnagyobb költségvetési bevétel elérése.***

A KVI, mint az állami tulajdonú erdők fölött a tulajdonosi jogokat gyakorló szervezet által kötött vagyonkezelési szerződések polgári jogi szerződések, amelyeknek egyik pólusán a Magyar Állam mint gazdasági szereplő áll. A KVI-nek a kincstári vagyonnal kapcsolatos tulajdonosi jogosítványok gyakorlása körében végzett eljárása nem minősül államigazgatási eljárásnak. (Áht. 109/C. § (6) bek.)

Az Áht. és a 183/1996. (XII. 11.) Kormányrendelet szabályozza a KVI gazdálkodását az állami vagyonnal. Az Áht. a 109/F. § (2) c. pontjában előírja, hogy csak 100%-ban állami tulajdonú gazdasági társaságok lehetnek a kincstári tulajdonú erdők vagyonkezelői. Ennek a feltételnek – a jogszabály megalkotásakor is – csak az ÁPV Rt. erdő-részvénytársaságai feleltek meg. Az Áht. az ÁPV Rt. erdő rt.-i javára kivételként fogalmazza meg ezt a jogosultságot. Más gazdasági társaság – a tulajdonos személyétől függetlenül – csak pályázat útján, a legjobb feltételeket ígérve szerezheti meg a Magyar Állam tulajdonában lévő erdők vagyonkezelői jogát.

***Az erdőgazdasági rt.-k vagyonkezelői jogának létrejöttéhez feltétel – az Áht. szerint – a vagyonkezelői szerződés megkötése, amelyhez a KTM (KöM) és az FVM miniszterének egyetértése is szükséges. Az egyetértések 2000. júniusig hiányoztak, érdemi előrelépés nem történt. Az ÁPV Rt.-hez tartozó erdőgazdasági rt.-k szerződése az egyetértések hiánya miatt "ideiglenes vagyonkezelési szerződés". Az "ideiglenes vagyonkezelési szerződés" fogalmat az Áht. nem ismeri. A KVI az erdőket saját könyveiben értéken tartja nyilván, mert az erdők vagyonkezelőjének – a problémák rendezéséig – saját magát tartja.*** (Nem vonatkozik ez a HM erdeire, amelyekre a minisztériummal a végleges vagyonkezelési szerződést megkötötték. *Itt a Számviteli törvény (Sztv.) előírásai szerint az erdők értékének a*

**Minisztérium vagyonában kellene szerepelni. A tv. előírásai ellenére ez a vagyontömeg a HM eszközei között nincs nyilvántartva.)**

Az ÁPV Rt. erdőgazdasági részvénytársaságai az Áht. rendelkezése – az állami tulajdonú erdőkre vonatkozó vagyongazdálkodási jogosultsága – és a keveredett kincstári-társasági vagyoni szerkezet miatt kivételezett helyzetbe kerültek. Annak ellenére, hogy a törvény privilegizálta őket, és ezzel a monopol helyzetüket biztosította, **a KVI tájékoztatása szerint az rt.-k több, gazdaságtalanul kezelhető állami tulajdonú erdő vagyongazdálkodásba vétele ellen tiltakoztak.** (Végül is a megegyezések létrejöttek, kivéve a Zalaerdő Rt.-t.). A társaságok piaci szereplőként is előnyös helyzetben vannak, mert objektív okokból vagy gazdálkodási hiányosságaikból származó elégtelen eredményeiket az ÁPV Rt. reorganizációi pótolják.

Ha törvénymódosítás fel is szabadítaná az állami erdők vagyongazdálkodását, az állami tulajdonú erdő rt.-k társasági vagyonának és a kincstári vagyonnak jelenleg fennálló összekeveredett állapota miatt annak gyakorlati kivételezése problémákba ütközne.

A magánerdők fakitermelése 1998-ban 2,2 millió m<sup>3</sup> volt, az országos összes kitermelés az Erdészeti Hivatal jelentése szerint 6,6 millió m<sup>3</sup>. A magánerdők műveléséért az erdőgazdálkodók átlagosan fizetett 1000 Ft/fa m<sup>3</sup> díját alapul véve az állami erdőkből származó (6,6-2,2=) 4,4 millió kitermelt fa m<sup>3</sup> után 4,4 milliárd Ft bevételhez juthatott volna a költségvetés.

A számítás – csak figyelemfelkeltés – nagyon leegyszerűsített, sok lényeges körülménnyel nem számol, de a nagyságrendi különbség bemutatására alkalmas. (Pl. Az állami erdőkből a gazdasági korlátozás 370 000 ha védett erdőt érint, ez 35,2%, a magánerdőkből 70 000 ha a védett, ami 9,3%-nak felel meg. A nagyobb arányú védettség mérsékli a gazdálkodás bevételeit.)

Az ÁPV Rt. haszonbérleti díjaival számolva – 15 kg első osztályú búza ára aranykoronánként, a magyar erdők átlagosan 4,3 AK/ha értékűek – 1999-ben 1,1 milliárd Ft lett volna az erdők vagyongazdálkodási díja. Ezzel szemben a 19 ÁPV Rt. tulajdonosi joggyakorlásában lévő erdőgazdasági rt. a 975 000 ha állami tulajdonú erdőterületen folytatott erdőgazdálkodásért évente 100 millió Ft-ot fizetett a KVI-nek. **A KVI nyilatkozata szerint a vagyongazdálkodási díjat 1996-ban a PM szóbeli iránymutatása alapján határozta meg.** A díjak az 1996. évi megállapításuk óta alig változtak, sőt azt a KVI 2000-ben, különféle természeti károkról hivatkozva még mérsékelte is (44,6 millió Ft-ra).

Az FVM agrártámogatási rendszere is tartalmaz természeti károk bekövetkezése esetén igénybe vehető támogatásokat, amelyből az rt.-k szintén részesültek.

Az ÁSZ 1999-ben javasolta a KVI-nek, hogy vizsgálja meg a hozamtermelő képességhez jobban igazodó vagyongazdálkodási díj megállapításának lehetőségét. **(Ezalatt az elsődlegesen gazdasági célú erdők gazdasági haszna és a természetvédelmi korlátozások alatt álló területek gazdasági haszna közötti különbség megjelenítését értette.)** Az új vagyongazdálkodási díjak megállapítása elmaradt, az ÁSZ korábbi megállapításai ma is időszerűek. Az eredetileg megállapított díjakat kismértékben differenciálták. A tulajdonos Magyar Állam hatósági szerepkörben előírt használati korlátozásait (elsősorban természetvédelmi előírások) nem vették figyelembe. A jól számolható, üzemetvezett hozamtermelő képességben megnyilvánuló különbségek a befizetendő díjban nem jelennek meg, annak ellenére, hogy hatósági korlátozások miatt fizetendő kártérítések csak tulajdonosnak járnak. (A tulajdonos Magyar Állam a vagyont olyan feltételekkel adhatja használatba, kezelésbe, ahogyan azt a köz érdekében a legjobbnak ítéli.)

Célszerűnek látszik a vagyongazdálkodási díjak piacosítása mellett a különféle korlátozásokat itt figyelembe venni. **A valódi piac is alacsonyabbra értékelné a nagyobb eszmei-ökológiai értékű, de a gazdálkodási körülményeket tekintve korlátozottan használható természetvédelmi erdő vagyongazdálkodási jogát, mint az ilyen korlátozások nélkül hasznosíthatóét.** A megoldás nem sértené a természetvédelmi tv. előírását sem, amely szerint kártalanítás csak tulajdonosnak jár.

A magasabb díjakat nem a legjobb hozamképességű erdőkre állapították meg. A KVI szóbeli nyilatkozata szerint a hozamtermelő képesség helyett inkább a vagyongekezelőnek a szerződés-kötés időpontjában fennálló anyagi helyzetét vették figyelembe. A KVI a vagyongekezelői díjakon – az előzőekben említett díjmérséklésen túl – érdemben nem változtatott. A vagyongekezelői díjak a pályázatadás nélkül odaítélt vadászati jogok ellenértékét is tartalmazzák. **Ennek alapján megállapítható, hogy az KVI súlyos szereptévesztésben van. A gazdasági társaságok érdekeit az ÁPV Rt. hivatott képviselni, a KVI-nek az ő tulajdonosi joggyakorlásában lévő vagyonnal kellene felelősen, ugyanakkor a költségvetés számára a legnagyobb hasznot hozva gazdálkodni.**

### (2.7.) Az agrártámogatások

A költségvetés az FVM-tárcához tartozó agrártámogatási rendszer keretein belül "szektorsemleges" támogatást nyújt különféle erdészeti célok megvalósításához. A támogatások bizonyos célokra normatívak, de pályázatokkal is lehet költségvetési pénzeszközökhöz jutni.

### (2.8.) Az állami tulajdonú erdőgazdasági rt.-k ÁPV Rt.-n keresztüli támogatása

A központi költségvetés agrártámogatási rendszeréből származó pénzeszközökön kívül az ÁPV Rt. felügyelete alá tartozó 19 erdőgazdasági rt. és a HM felügyelete alá tartozó három állami tulajdonú erdőgazdasági rt. további támogatásokat kapott amellet, hogy az FVM támogatások is az állami szektort preferálták.

Az ÁPV Rt. tőkeemeléséből származó pénzüsszegeket az erdőgazdálkodási rt.-k részben erdőgazdálkodási gépekre és szállító járművekre, faipari fejlesztésekre, intenzív zárttéri vadtenyésztésre, ökológiai vízpótlásra, forgóeszköz feltöltésre és felépítményi beruházásokra fordították. Az ÁPV Rt. reorganizációi a szakmai indokoltság és a közérdek támogatása mellett **tovább növelték a kincstári és a társasági vagyon keveredését, tekintettel arra, hogy a beruházások egy része a kincstári elvonásra javasolt vagyonsomag részeinek (erdőkben álló vadászházak, feltáró utak, átereszek, vasúti pálya) felújítását, bővítését célozták.**

### 2.9. Az agrártámogatások és ezen belül az erdőtelepítések számviteli nyilvántartásából adódó tulajdonjogi problémák

*Az ÁSZ 1999-ben az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában szereplő két erdőgazdasági részvénytársaság helyszíni vizsgálata alapján megállapította az állami vállalatok átalakításának általános szabálytalanságait.*

A volt állami vállalatok vagyonát az ÁV Rt. akkor hatályos – a dokumentumokban többször hivatkozott – irányelveinek megfelelően több csoportra osztották, a vagyon későbbi rendelkezésének megfelelően. Így létrehozták egyrészt a társasági működéshez szükséges, másrészt a kincstári erdőkkel összefüggő, értékkel rendelkező vagyonsoportot.

*Az első vagyonsoport a törzstőke, a második a tőketartalék fedezetét szolgálta, azzal, hogy ezt későbbi kincstári elvonásra javasolták.* (Az átalakítás időpontjában KVI még nem létezett.)

Az ellenőrzés egyik megállapítása az volt, hogy a kialakult és – az eredeti alapítói szándéktól eltérően – **nem orvosolt helyzet nemkívánatos vagyoni keveredéseket (összenövéseket) eredményezett a kincstári vagyoni körbe tartozó erdők és annak kezelői, a részvénytársaságok vagyona között.**

A másik megállapítás az volt, hogy **a társasági és a korlátozottan forgalomképes kincstári tulajdon nemkívánatos keveredését tovább fokozza az agrártámogatások rendszere,** és ennek elsődleges oka az agrártámogatások általános rendjéről szóló Korm. rendeletekben rejlik

(182/1993. (XII.30.) Korm. rend., 187/1994. (XII. 30.) Korm. rend., 273/1997. (XII. 22.) Korm. rend.).

Az agrártámogatások igénybevételének általános feltételeiről szóló 273/1997. (XII. 22.) Kormányrendelet – amely az 1999. évi vizsgálat idején is hatályban volt – módosítása nem történt meg. A Kormányrendelet 2. § (6) bek.-e csak a természetes személy támogatottak köréből emeli ki a nem tulajdonost. **A gazdasági társaságok támogatása esetén a rendelet nem tesz különbséget a tulajdonos és a vagyongazdálkodó (bérlet) között.** Erdőgazdálkodási támogatásokat igényelhet a 6/2000. (II. 26.) FVM rendelet 218. § (1) a) pontja szerint az erdőgazdálkodási, ... tevékenységet folytató igénylő, azaz az Erdőtörvény 13. §-a szerinti erdőgazdálkodó.

Evt. 13. § (1) bek.: E törvény alkalmazásában erdőgazdálkodó: az erdő tulajdonosa vagy az erdőgazdálkodási tevékenységet folytató jogszerű használó (a továbbiakban: erdőgazdálkodó). A 13. § (7) bek.: Az állami tulajdonban levő és a kincstári vagyont képező erdő esetében az erdészeti hatóság erdőgazdálkodóként a kincstári vagyont kezelőjét veszi nyilvántartásba.

**Az állami szektorban az erdőgazdálkodó nem az erdőtulajdonos** Magyar Állam, míg a magánszférában az erdőgazdálkodó lehet a tulajdonos is, de nem feltétlenül. A magántulajdonosok gyakran bíznak meg szakmailag hozzáértő magánszemélyeket vagy társaságokat erdekéjükkel, hasznosításával.

A 6/2000. (II. 26.) FVM rendelet 47. számú melléklete **a támogatott beruházási célokat** tartalmazza. Céljaik szerint a támogatható erdő- stb. beruházások lehetnek az erdőgazdálkodási tevékenységet segítő mobil eszközök (az elsődleges fafeldolgozás korszerű fűrész- és kéreghasító gépei), de **lehetnek olyan beruházások is, amelyek véglegesen összeépülnek az erdővel.**

Így pl. támogatottak a 47. melléklet a. pontja szerint az "erdőgazdálkodás körében az erdészeti feltáró- és kiszállító utak, kapcsolódó műtárgyaik, mint hidak, átereszek, támasztófalak, erdei rakodók és kapcsolódó létesítményeik."

A 273/1997. (XII. 22.) Korm. r. 4. § (1) bek. b. pontja szerint a jogi személy vagy jogi személyiség nélküli gazdasági társaság (az erdőgazdálkodó, a támogatások alanya) a 2. § (1) bek. d) pontja szerinti **fejlesztési célra visszafizetési kötelezettség nélkül kapott támogatás, juttatás összegét a tőketartalékba kell helyezni. Így a támogatott beruházás – tekintettel arra, hogy forrása a saját tőke (tőketartalék) – társasági tulajdont eredményez.** Ez a körülmény az állami szektorban minden esetben, a magánszférában abban az esetben, ha az **erdőgazdálkodó és a tulajdonos nem ugyanaz, tulajdonjogi problémákat vet fel.** A tulajdonjogi problémák erdőgazdálkodó-váltásnál kerülnek a felszínre. A magántulajdonos, ha a tulajdonán végzendő idegen beruházáshoz – az erdőművelés magasabb színvonalának elérése érdekében – hozzá is járult, erdőgazdálkodó-váltáskor szembesül azzal, hogy az ingatlanán létesített idegen tulajdonú felépítményért az erdőgazdálkodót kártalanítani kell.

Az állami (kincstári) tulajdonú erdők erdőgazdálkodói (vagyongazdálkodói) az ÁPV Rt. hozzárendelt vagyonában lévő 19 és a HM felügyelete alá tartozó 3 erdőgazdasági részvénytársaság. Ezek esetében **az erdőgazdálkodónak juttatott támogatás azt jelenti, hogy a korlátozottan forgalomképes állami tulajdonú erdőterületeken – költségvetési pénzeszközökből – társasági tulajdonban lévő felépítmények létesülnek.**

Az agrártámogatások másik része a vadászattal kapcsolatos beruházásokat segíti. Ezekre ugyanaz a jellemző, mint az erdőgazdálkodási célú támogatásokra. Építési beruházási támogatások esetén eredményük az, hogy a vegyes tulajdonú ingatlanok száma szaporodik és a társaságok vadászatra vonatkozó jogosultsága az állami tulajdonú vadászterületektől elválaszthatatlan lesz.

A 6/2000. (II. 26.) FVM rendelet a 283. §-a támogatást biztosít **az erdőtelepítésekre, erdő-szerkezet-átalakításra és a fásításra.** Ezt **a támogatást is az Erdőtörvény szerinti erdőgazdálkodó igényelheti.** Az erdőtelepítésekre is vonatkozik a 273/1997. (XII. 22.) Korm. r. 4. §-a, tehát ez az állami támogatás is a saját tőkét növeli. **A telepítéseket az Sztv. beruházásként kezeli, így azok befejezésükkor aktiválásra, és a társaságok vagyontárgyai (az ingatlanok) között kimutatásra kerülnek. Gazdasági társaság is juthat így – erdőtelepítéssel – erdőhöz, különös tekintettel az Erdőtörvény erdő fogalom-meghatározására, amely szerint az erdő és talaja fogalmilag elválaszthatatlan, külön nem értelmezhető.**

Evt. 5. §: E törvény alkalmazásában erdőnek kell tekinteni a "... fás növényekből és a társult élőlényekből kialakult életközösséget annak talajával együtt ..."

Az 1994. évi LV. törvény, az ún. Földtörvény 6. § (1) bek. szerint jogi személy és jogi személyiség nélküli más szervezet termőföld tulajdonjogát ... nem szerezheti meg. A tv. előírásai az erdőre is vonatkoznak. Így **a társasági tulajdonba "belenövő" erdő a földtörvény előírásai-val is ütközik.** **A társaságok egy része, felismerve a szabályozási problémát, a beruházásokat befejezésükkor sem aktiválta, az összegek (befejezetlenként) a beruházások között szerepelnek.**

Korábban sem az erdőfelújítást, sem az erdőtelepítést nem aktiválták az erdőtulajdonosok (gazdálkodók). A vállalati vagyonban értékben csak a vásárolt erdők jelentek meg (a földterület és a faállomány együttesét jelentve). Az erdőtelepítés és az erdőfelújítás az európai gyakorlat szerint sem kerül aktiválásra, így a könyvekben vagyonként sem mutatják ki azokat. A gazdálkodók az erdőfelújítással, telepítéssel kapcsolatos ráfordításaikat a fahasználat bevételeivel szemben költségként számolják el.

**A probléma egyik részének megoldását az Sztv. 1995. évi módosítása jelentette, amely (93. § (5) bek.) elrendelte, hogy az erdőfelújításból aktivált erdőállomány értékét az 1995. évi mérlegben ki kell vezetni a tőketartalékkal szemben.** Az Sztv. módosítását követően a felújításokat nem, de a telepítéseket változatlanul beruházásként kell könyvelni és így a vagyoni jogi probléma az erdőtelepítéseknél megmaradt. A probléma állami tulajdonú erdőnél mindig, a magántulajdonnál esetenként áll fenn akkor, ha az erdőgazdálkodó – a támogatási rendeletek célzottja – és a tulajdonos nem ugyanaz a személy.

**Az ÁSZ 1999. évi jelentésében javasolta az erdőtelepítések számviteli szabályozásának megváltoztatását.** Tekintettel arra, hogy a probléma – tulajdonjogi következményeit tekintve – analóg a felújításokéval, a megoldásra is az analóg módszer kínálkozott. **A PM vizsgálati jelentésre adott válaszlevele szerint, az Sztv.-t nem indokolt módosítani, hanem "az erdőtelepítéshez adott állami támogatásokat is a kincstári vagyon kezelésére vonatkozó szabályok szerint kell elszámolni, biztosítani a társaságok részére. (Az állami támogatást nem tőkejutatásként kell kezelni, azt is a kincstári vagyon hosszú lejáratú kötelezettségek között kimutatott forrásaként kell szerepeltetni.)"**

A levélben a PM az ÁSZ-t arról is tájékoztatta, hogy az átalakításkor tőketartalékba helyezett kincstári vagyon az állami vállalatok átalakításánál egységes gyakorlat volt.

A PM által is helytelennek tartott számviteli nyilvántartás az agrártámogatások általános rendjéről szóló Korm. rendelet előírásain alapul. A megoldást például az jelenthetné, ha a gazdálkodást segítő mobil eszközöket az erdőgazdálkodó, az ingatlanal szoros kapcsolatban álló építményekre vonatkozó támogatásokat az ingatlan (a földterület) tulajdonosa kapná, az erdőgazdálkodó pedig a beruházások lebonyolítója lenne. A támogatott beruházás végeredménye ebben az esetben is az erdőgazdálkodó tevékenységét segítené. Ugyanakkor a társasági saját forrásból megvalósított erdőtelepítések esetében a Korm. rendelet módosítása még nem jelent megoldást.

### 3. 2000–2007

#### **0233 Jelentés az Állami Privatizációs és Vagyonkezelő Rt. 2001. évi működésének és a központi költségvetés végrehajtásához kapcsolódó tevékenységének ellenőrzéséről**

ÁPV: ÁSZ 0233 ÁPV 2001, Nincs fontos erdészeti megjegyzés,

ÁSZ 0825 ÁPV 2007, Nincs fontos erdészeti megjegyzés,

### 4. 2008–2010

➤ **ÁSZ 0929 MNV 2008, Jelentés a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. 2008. évi tevékenységének ellenőrzéséről**

➤ **ÁSZ 1013 2009, Jelentés a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. 2009. évi tevékenységének ellenőrzéséről**

#### **2008**

Az Országgyűlés új törvényt alkotott az állami vagyon hasznosításáról, kezeléséről.

Az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (Vagyontörvény, Vtv.) új alapokra helyezte az állami vagyonnal való gazdálkodást. A korábbi intézményrendszert (ÁPV Zrt., KVI, Nemzeti Földalapkezelő Szervezet) megszüntette, új intézményrendszert (Nemzeti Vagyonkezelő Tanács – NVT, Ellenőrző Bizottság és a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.) alakított ki.

Az MNV Zrt. a saját vagyonától elkülönítetten tartja nyilván azt a vagyont, amely felett az állam nevében tulajdonosi jogot gyakorol, a rábízott vagyonánál az Szvt. és az MNV Zrt, könyvvezetésének és beszámoló készítésének kormányrendeletben előírt szabályait kell alkalmazkodni.

#### **Az ellenőrzés célja**

Az állami vagyonkezelésre és hasznosítására létrehozott intézményrendszer – a rábízott vagyonnal való gazdálkodásban – biztosította-e az állami ingatlanvagyon, a Nemzeti Földalapba tartozó földvagyon és az állami tulajdonú részesedéssel működő társaságok vagyona felett az állami vagyon hatékony működtetését, állagának védelmét, értékének megőrzését, hasznosítását, gyarapítását, ...

Az előző évi jelentésünkben felhívtuk a döntéshozók figyelmét a vagyontörvény és a kapcsolódó jogszabályok pontatlanságaira, ellentmondásaira, a megtett intézkedések azonban elégtelenek bizonyultak a jelzett hiányosságok megszüntetéséhez.

Az állam tulajdonát képező vagyont 2008-ban jóváhagyott számviteli politika nélkül tartották nyilván. Az elődszervezetek nem készítették le a 2007. december 31-ei záró állományt, a vagyonmérleget és a vagyonleltárt. Az állami vagyon mérlegszerű nyilvántartás hiányában teljes körűen nem volt ismert.

A vagyonkateszterben a szabályozási alkalmazásának hiánya miatt a vagyonkezelési szerződések módosítása a valóságos állapotot nem követte.

A vagyon-nyilvántartásban duplikációt okozott az, amikor a vagyontárgy több vagyonkezelőnél és több programban szerepelt. Az erdőgazdasági társaságok ... esetében a duplikációk kiszűrésére ellenőrzési folyamat kezdődött el.

Az MNV Zrt. rábízott vagyona kezelésében az elődszervezetektől átvett feladatok leképezésével három kiemelt vagyoncsoport (ingatlanok, Nemzeti Földalap, részesedések) különül el, amelyet a Társaság működésének szabályozása és gyakorlata is követ.

A tanács határozatában tudomásul vette, hogy az ÁPV Zrt. 2007. évi tárgyi eszköz állománya záró könyv szerinti értéke legyen az alapja az MNV Zrt. saját vagyonába kerülő tárgyi eszközök nyitó értékének, ami a tőketartalékkal szemben kerül elszámolásra. A Tanács megállapította, hogy az MNV Zrt. működéséhez szükséges a volt KVI és NFA tárgyi eszközeinek egy része is, amelyek viszont nem a saját, hanem az MNV Zrt. rábízott vagyonába kerültek. Az NVT egyetértett azzal, hogy ez otóbbiak használata után 1 Ft használati díjat fizessen az MNV Zrt.

Az együttműködési feladatok során nem teljesült a védett és védelemre tervezett erdőterületek vagyonkezelői jogának átadása a nemzeti park igazgatóságok részére. Az MNV Zrt. a vagyonkezelési szerződés tervezetét elkészítette. A KvVM és az MNV Zrt. között meglévő szakmai véleményeltérések miatt még nem került sor az aláírásra.

## **NFA**

Az NFA-tól átvett Falap (NFA nyilvántartás) nyilvántartórendszer adatállománya részlegesen volt naprakész, az adatok nem teljes körűen voltak hitelesek és valódiak.

A Nemzeti Földalapra vonatkozó törvényi szabályozás nem volt egyértelmű, ebből következően nem lehetett teljesen egyértelmű a belső szabályozás sem.

A Falap nem tartalmazza a védelemre tervezett földterületeket, mivel a Vtv. hatályba lépését megelőzően az NFA tv. ezen adatok szolgáltatását nem írta elő. Ezen adatok nyilvántartására a KvVM ilyen irányú adatszolgáltatását követően kerülhet sor.

A Falap nyilvántartás hiányossága, hogy az MNV Zrt. 2008. évi nyitómérlegében szereplő Nemzeti Földalap vagyoni körébe tartozó ingatlanvagyon értéken történő meghatározása csak 2009. májusával történt meg (az NFA vagyoni körébe tartozó ingatlanok 2007. év végi nyilvántartási értéke 287,87 Mrd Ft-ról 333,78 Mrd Ft-tal 627,46 Mrd Ft-ra nőtt olyan ingatlanokkal (333,78 Mrd Ft), amelyek eddig a FALAP-ban nem szerepeltek.)

Az értékbecslésekre vonatkozó szabályozást tartalmaz a 254/2007. Korm. rendelet az állami vagyonnal való gazdálkodásban:

25. § (7) A Nemzeti Földalapba tartozó termőföld esetén az MNV Zrt. forgalmi értéket (6) bekezdéstől eltérően, egyszerűsített értékbecsléssel is megállapíthatja. Ennek módszerét az MNV Zrt. külön szabályzatban teszi közzé

## **Az állami erdőgazdasági, társasági részesedései**

A 2007. évi CVI. törvény (Vagyontörvény) alapján az erdőgazdaságok által kezelt állami földterületek 2008. január 1-től az MNV Zrt. rábízott vagyonába kerültek. A kezelt területből 370 ezer hektár esik természetvédelmi védelem, tiltás alá (nemzeti park, tájvédelmi körzet, egyéb védett terület). 2008-ban folytatódott az erdőművelési közmunka program. Az MNV Zrt. a programhoz szükséges önrészt biztosításához – az előző évek gyakorlatának megfelelően –

700 + 300 M Ft-os támogatást folyósított. A természeti károk kezelésére 240,3 M Ft, a közjóléti feladatok ellátásához közel 800 M Ft és erdőtelepítési támogatásra 346,8 M Ft került felhasználásra. 2008-ban az állami erdőgazdaságok nem részesültek normatív támogatásban, megszűnt az erdő-felújítási járulék rendszere is.

Az erdőgazdasági társaságokban az MNV Zrt. által tervezett 1776 M Ft tőkeemelés célja a meglévő feldolgozó kapacitások piaci igényekre alapozott technológiai szinten tartása, bővítése, természetkímélő és a természetvédelmi igényeknek megfelelő technológiák fejlesztése, speciális erdőgazdasági, faipari technológiai fejlesztések megvalósítása, valamint az informatikai fejlesztés állt.

Az erdészeti társaságok – térinformatikai és ügyviteli szoftverfejlesztésre – 2006-ban 706 M Ft vissza nem térítendő támogatásban részesültek, és 2003–2007 között 245 M Ft saját forrást használtak fel. Az egységes információs rendszer kialakításához kapcsolódó 2008-ban a Tanács részére készült előterjesztés tartalmazza, hogy a végbement informatikai fejlesztések nem célozzák meg az informatikai rendszerek egységesítését.

A Nemzeti Erdőprogram jogszabályi alapját az 1110/2004. Korm. határozat teremtette meg. „A kormányhatározathoz kapcsolódóan az MNV Zrt. részt vett új erdőtörvény megalkotásában, az egységes állami erdővagyon-kezelés rendszerének kidolgozásában, ennek keretében folyamatban van az egységes, integrált informatikai és számviteli rendszer bevezetése valamennyi erdőgazdaságnál.”

## 2009

Jelen ellenőrzésünk súlypontjaként a Társaság által kezelt Nemzeti Földalapba tartozó vagyonnal való gazdálkodást jelöltük meg a termőföld tulajdonjogának megszerzésére vonatkozó moratórium lejárta miatt.

A vagyontörvénnyel kialakított intézményi rendszer jogi szabályozása 2009-ben sem volt világos, egyértelmű és elégséges a törvényhozói szándékok érvényesítéséhez.

A földvagyon kezelésnek az MNV Zrt.-be integrálása a vagyontörvény és a szakmai jogszabályok közötti összhang, konzisztencia megteremtése nélkül valósult meg, ami akadályozta a Nemzeti Földalap feladatainak célszerű és eredményes ellátását. (Egy-egy döntés valós indoka nincs megalapozva, így pl. közvetlenül az erdőtörvény hatályba lépése előtt a földrészletek önkéntes birtokösszevonási célú cseréje, illetve erdőt tartalmazó haszonbérleti szerződés kötése esetében. Az eredeti haszonbérlet az új szerződéssel húsz évre határozott idejű bérleti jogot szereztek.)

### A Nemzeti Földalap vagyona

A Nemzeti Földalap MNV Zrt. feladatai közé sorolása lehetővé tette a közvetlen egyeztetést a közhiteles földhivatali nyilvántartással.

A Nemzeti földalap mérleg, illetve teljeskörű állami tulajdont tartalmazó főkönyvi adattal az MNV Zrt, a szabályozási hiányosságból adódóan nem rendelkezik. Három főcsoportra (MNV Zrt. kezeli, Erdészet kezeli, Más kezeli) készít adatszolgáltatást a számviteli terület részére. A 2009-es év végi adatszolgáltatás szerint a Nemzeti Földalap vagyona 623 651,9 MFt.

Az MNV Zrt. kezelésében lévő termőföld vagyon értéke 142 887, 1 M Ft, amely 546 552,7 hektár területet foglal magában.

***Az erdészetek 812 114,2 hektár termőföldet kezelnek, amelyek értéke 316 602,5 M Ft.***



Más vagyonkezelőknél 553 411,5 hektár van kimutatva 164 602,3 M Ft értékben.

Az adatszolgáltatásban az erdőgazdaságoknál lévő termőföld értékadatait, bár erre vonatkozóan belső szabályozás nem rendelkezik, a számviteli terület a jogszabályi előírástól eltérően az MNV Zrt. közvetlen kezelésében lévő vagyónként mutatja ki. (A szabályozástól eltérő könyvelési megoldás háttérében az áll, hogy az állami erdőgazdaságok kezelésében lévő területeket az előd szervezetek érték nélkül adták át, emiatt az erdőgazdaságok mérlegében a jelzett termőföldek értéke nem szerepel. Az értékadatok átadását az erdőgazdaságokkal aláírás alatt álló vagyonkezelői szerződésben tervezték 2010-ben rendezni.)

Az NFAIG nyilvántartja a FALAP rendszerben valamennyi, az általa ismert állami tulajdonú NFA termőföldterületet és azok értékét.

A számviteli szabályozás (pl. 249/2000. Korm. rendelet), az egyéb szabályozás a vagyonkezelők részére nem írják elő az NFA-ba tartozó termőföld ingatlanok elkülönített kimutatását a beszámolóban, a mérlegben.

A Nemzeti Földalapba tartozó termőterületek valós értéke az MNV Zrt. beszámolójából, mérlegéből ez irányú szabályozás, alátámasztottság hiányában közvetlenül nem határozható meg, a teljesség számviteli elve továbbra sem érvényesült. A Sztv. 69. § (1) bekezdésében előírt leltár, amely tételesen, ellenőrizhető módon tartalmazza a mérleg fordulónapján meglévő Nemzeti Földalap vagyonát mennyiségben és értékben a helyszíni ellenőrzés végén készült el (2010. június 18.)

Az analitikus nyilvántartás és a főkönyvi könyvelés eltérő szemléletű összeállítása miatt a forgalom nem állapítható meg.

A Vtv. hatályba lépésével az NFA vagyonába kerültek a védett és a védelemre tervezett természeti területek, amelyek további jogi összehangolási zavarokat okoztak, a tevékenységre pedig negatív hatást gyakoroltak. A Vtv. nem kezelte e speciális vagyoni kör sajátosságait, a természetvédelmi értékek megóvása ugyanis nem lehet csak piaci alapú. A jogszabályi koherencia zavar miatt a Vtv. szerinti új – az MNV Zrt. és a nemzeti park igazgatóságok között – vagyonkezelői szerződések megkötése nem zárult le, mert a KvVM és az MNV Zrt. között érdekellentét és véleményeltérés volt.

Az ellenőrzött időszakban (2009. július 10-én) lépett hatályba az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény, amely az állami tulajdonban lévő erdőt forgalomképtelennek, illetve korlátozottan forgalomképesnek minősítette, amely a Nemzeti Földalap nagyobb hányadát, mintegy 64%-kát jelenti.

### **Az állami tulajdonú vadászterületeken a vadászati jog gyakorlása**

A vadászati jog, mint vagyonértékű jog – a vad védelméről szóló 1996. évi LV. törvény szerint – a földtulajdon elválaszthatatlan részeként a vadászterületnek minősülő területek tulajdonosát illeti meg. A vagyontörvénnyel a vadászati jog, mint vagyonértékű jog az MNV Zrt.-hez került úgy hogy a szakmai felügyelet, a vadászati joggal kapcsolatos szabályozás az FVM hatáskörébe tartozik. A vagyontörvény hatályba lépésével külön vált a vadászati jog, mint vagyoni értékű jog kezelése és a vadászati jog FVM-hez tartozó szakmai irányítása, ezzel együtt nem valósult meg a szabályozás összhangjának megteremtése, ami az állami érdekek érvényesítését nem segíti. A vadászati jog gyakorlásához való hozzájárulás sem szabályozott.

A vagyontörvény megváltoztatta a vadászati jog gyakorlása után felszámított díj fizetési rendszerét, a beszedett díjat a „Termőföldért Életjáradék” program számára kell befizetni (Korábban az erdőgazdaságok voltak a vadászati jog hasznélvezői.) Az elszámolás lehetővé tevő nyilvántartás elkészítésére a Szent István Egyetem Vadvilág Megőrzési Intézetét kérték fel.

Az egyes vadászterületekre vonatkozó helyrajzi szám pontosságú ingatlan nyilvántartási adatok összeállítására vonatkozó megbízást az Intézet által adott árajánlat és az Intézet által MNV Zrt-től kért adatbázis hiánya miatt visszavonták.

Az állami tulajdonú vadászterületeken a vadászati jog gyakorlását az MNV Zrt. nem szabályozta, a vadászati jog hasznosításáért járó díjakat a tulajdonos MNV Zrt. nem számlázta ki 2007–2008. években.

Az MNV Zrt. – ... – külső szervezetekkel (FVM, KvVM, HM, NIF stb.) történő, jogszabályokban rögzített együttműködési kötelezettsége ..., valamint a vagyonezerelési szerződések tárgyában voltak. ... A vezetői szintű egyeztetéseket részben dokumentálták, ezért sz egyeztetési kötelezettség teljesítésének és eredményének átláthatósági követelménye sérült.

(Megnyílt a jogi lehetőség a KvVM által igényelt és a 2087/2007. Korm. határozatban előírt vagyonezerelési szerződés megkötésére az összesen 7859,0202 hektár kiterjedésű, állami tulajdonban lévő, védett és védelemre tervezett erdőterületek vagyonezerelési joga térítésmentes átadására az erdőterület fekvése szerint illetékes nemzeti park igazgatóságok részére.)

Az MNV Zrt. portfóliójába tartozó tartós állami tulajdonú 19 erdőgazdasági társaságnál folytatódott az erdőművelési közmunka program. Az MNV Zrt, 1000 M Ft-os támogatást folyósított. A természeti károk kezelésére 797 M Ft, a közjóléti és erdőművelési keret terhére az erdőtelepítés támogatására 551,3 M Ft, egyéb feladatok elvégzésére 128,7 M Ft-t fordítottak. Az MNV Zrt. a környezetvédelmi feladatokra 49,2 M Ft fedezetet biztosított. Ezek a források biztosították a portfólió eredmény es gazdálkodásának feltételeit.

A Tanács 2008 decemberében az erdőgazdasági társaságoknál – az egységes informatikai rendszer kialakítására – összesen 1498 M Ft értékben tulajdonosi jegyzett tőke emelést hagyott jóvá, amelyből 2009. évben 600 M Ft-ot használt fel. Ezen kívül további 100 M Ft tulajdonosi kölcsönt kaptak. A fejlesztés az erdőgazdasági társaságoknál nem valósult meg. (Az MNV Zrt. véleménye szerint az egységes elszámolási és informatikai rendszer kialakítása indokolt volt a homogén portfóliók tekintetében.)

A 2009-es egységes informatikai rendszer sem valósult meg eredményesen, a követelményrendszer nem volt egységes. A döntés az Állam számára hátrányos volt, mert az informatikai rendszer fejlesztésével kapcsolatos előkészítés, lebonyolítás és minőség-ellenőrzés nem volt hatékony, a fejlesztés egy éves késésben van. *(Meg sem valósult – LB)*

## 5. 2010–2015

*Az erdő és erdőgazdálkodás megjelenése 2010 után az állami vagyon feletti tulajdonosi joggyakorlással kapcsolatos tevékenységekben ÁSZ 12109-13193-14236 (2012–2014) többször problémát mutat.*

➤ **Az állami vagyon feletti kontroll – Az állami vagyon feletti tulajdonosi joggyakorlással kapcsolatos tevékenységek ellenőrzéséről**

➤ **2011 (ÁSZ 12109)**

*Összegző megállapítások*

Már a 2010. évi Kormány beszámoló sem mutatta be a rábizott vagyon nyilvántartásának hiányosságait, ... pl. *az erdőgazdaságokkal kapcsolatos a rábizott vagyon mérlegét* érintő intézkedések.

Az állami tulajdonú társaságok kezelésében lévő vagyonelemek és a társasági részesedésekben megjelenő kezelt vagyon tekintetében is fennállnak még megoldandó halmozódást okozó problémák.

Az erdészeti társaságok az egyes vagyonelemekekről (ingatlanok, termőföldek, erdők) – többek között – értékadatot is szolgáltatnak az MNV részére, amely mint ezek feletti tulajdonosi joggyakorló a rábizott vagyon beszámolójában szerepelteti azokat. Ugyanakkor ezek az adatok a társaságok beszámolóiban (kezelt vagyoneként) is szerepelnek, amelyeket az MFB – mint a társasági részesedések feletti tulajdonosi joggyakorló – szerepeltet a beszámolójában. *(Az erdészeti társaságok kezelt vagyonekről (termőföldek és erdők) a jogszabályoktól eltérve „0” értéken jelentenek, tehát számszakilag nem áll fenn a duplikáció.)*

Az állami tulajdonú ingatlanok feletti eredményes tulajdonosi joggyakorlását, az egyes ingatlanok hasznosítását befolyásolja, hogy pl. az erdőgazdaságok tulajdonosi joggyakorlása a vagyonelemek fajtája szerint az MNV-hez, az NFA-hoz és az MFB-hez is tartozhat.

A kormány megtárgyalta a 2010 évi beszámolót, az abban foglaltakat tudomásul vette, tartalmilag változatlan formában elfogadta, pedig pl. nem tartalmaz információt az erdőgazdasági társaságok és az MNV közötti végleges vagyonkezelői szerződés hiányáról.

*Az intézkedési tervek végrehajtása*

*A 2009-ben megfogalmazott – védett erők analitikájának az előállítását – feladat elvégzéséről 2010. májusában készült beszámolóban a feladatot „ütemterv szempontjából lezárt” minősítéssel látták el. A 2010 szeptemberében elfogadott intézkedési terv ugyanakkor az erdő-társaságok által kezelt ingatlanok analitikájának előállítását határozta meg. A feladatot 2011. júniusában számviteli szempontból teljesítettnek minősítették, következő feladatként jelentkezett a végleges vagyonkezelési szerződések megkötése, amikor 2011. december 31. határidőt határoztak meg. A határidő 2012 februárjában 2012. december 31. lett.*

(Nehezíti a rendezetlen vagyoni kör tisztázását, hogy nem történt meg a NIF Zrt. által lebonyolított, többségében állami tulajdonú ingatlanokon végzett beruházások számviteli rendezése, az eszközök átadása az MNV Zrt. részére, majd vagyonkezelésbe visszaadása a MÁV Zrt. részére.)

***A 2010. évről a Kormány által az OGY részére készített Beszámoló jelentés nem mutatta be, hogy 2010. évben az erdőgazdaságok vagyongazdálkodásában lévő vagyont kivezették az MNV analitikus nyilvántartásából.***

Az erdőgazdasági társaságok végleges vagyongazdálkodási szerződésai megkötésére nem került sor, annak ellenére, hogy azok megkötését az Ig. határozat „*haladéktalanul*” rendelte el. ... A vagyongazdálkodási szerződések megkötését hátrányosan befolyásolta a tulajdonosi joggyakorló szervezetek vagyoni körének újabb, 2011. november 1-jei változása. ... A végleges vagyongazdálkodási szerződések megkötésére az NFA-val és – az erdőgazdasági társaságok részesedése feletti tulajdonosi joggyakorló – MFB-vel egyeztetett módon kerülhet sor. A vagyongazdálkodási szerződések újrakötéséig az erdőgazdaságok által kezelt vagyon „0” értéken kerül be az MNV mérlegébe. Az MNV rábízott vagyon 2011. évi beszámolóját alátámasztó analitikus nyilvántartás a fenti ingatlanállomány vonatkozásában továbbra sem tartalmaz pontos, megbízható adatokat.

A vagyon-nyilvántartási rendszer aktuális helyzetéről készített – FB által elfogadott – 2012. április jelentés megállapításai rámutatnak a megvalósíthatóság további bizonytalansági tényezőire (pl. nyilvántartások színvonala) és a pontos adattartalom (pl. ... erdészeti társaságok nyilvántartási adatai) biztosításának kockázataira.

Az MNV NFA vagyoni körébe tartozó ingatlanok analitikájának 2009. évi változását összesítő kimutatás szerint az MNV közvetlen kezelésében lévő termőföld vagyon összesen 546 552,7 ha, értéke 142,887 Mrd Ft. volt. A kimutatás szerint az NFA teljes vagyona 2009. év végén 1 912 078, 4 ha, értéke 623, 6529 Mrd Ft, amelyből – az MNV kezelésében lévő termőföld vagyonon felül – ***az erdészetek 812 114,2 ha, 316, 602 Mrd Ft. értékű termőföldet kezelnek***, más vagyongazdálkodóknál 553 411,5 ha volt kimutatva 164,162 Mrd Ft értéken. Az MNV által 2010. augusztus 31-ére – az NFA vagyontáradáshoz – kimuattatott közvetlen kezelésű termőföld vagyon közel 139 ezer ha és 33,271 Mrd Ft eltérés (25%, illetve 23%-os csökkenést) mutatkozta 2009. évi állapothoz képest ...

... az NFA megkezdte a Földalapba tartozó valamennyi földrészlet ingatlan-nyilvántartási és vagyon-nyilvántartási helyzetének tételes felmérését és ennek alapján a Földalapba tartozó tényleges földvagyont megállapítását. 2011. augusztus hónapot követően kezdődött az adatok feldolgozása és a vagyonyilvántartás helyesbítése.

Az MNV és az NFA közötti ... vagyon ... átadás-átvétele késett, ... az MNV szerint a vagyongazdálkodó által (pl. ... erdőgazdasági társaságok által kezelt vagyonelemekről) megküldött jelentések és leltárak alapján a vagyontáradás nem volt végrehajtható.

Az NFA tv. 16. § (2) bekezdése 2011. augusztus 1-jével megváltoztatta a Földalapba tartozó ingatlanok körét. Az állam javára kisajátítással megszerzett földrészlet – a kisajátítás céljától függően – beletartozhat a Földalapba (pl. természetvédelem, fenntartható erdőgazdálkodás és közérdekű erdőtelepítés), ami miatt egy újabb kétirányú III. körös átadás-átvételi fázis jött létre. ... „különösen végrehajthatatlan a jogszabály módosítás kapcsán bekövetkező III. fázisban megvalósítandó vagyontáradás kérdésköre, mivel a VM válaszában hiányában még azon alapadatokkal sem rendelkezünk, hogy mely ingatlanok tartoznak a módosítás által megjelölt vagyoni körbe”.

... Az erdőgazdálkodások alapszerződései alapján az 50–100 Ft/ha/év vagyongazdálkodási díjak megalapozottsága nem volt megítélhető. ... (10. oldal)

2008–2012. időszakban mindössze egyetlen alkalommal számláztak az erdőgazdaságok részére. ...

... A vagyonkezelési szerződések a vagyonkezelők részére a továbbhasznosításra vonatkozóan lehetőséget biztosítottak. ... Az erdőgazdaságok vagyonkezelői szerződéseivel kapcsolatos tárgyalások egyik lényeges pontja ezen jogok gyakorlásának, ill. az ebből befolyó bevételek felhasználásának a tisztázása.

Egyes esetekben ... – *jellemzően erdészeti társaságok – esetenként a kezelt vagyon értékének kimutatása nem a valóságot tükrözi. Az erdő értékét az erdőgazdasági társaságok „0” Ft-on tartják nyilván mérlegükben.* (254/2007 Korm. rend., 85/2005 Korm., rend. 183/1996. Korm. rend.)

Az alkalmazott gyakorlat ellentétes a Sztv. 16. § (1) bekezdésben megfogalmazott egyedi értékelés elvével. A gyakorlat lapját képező PM állásfoglalás nincs összhangban a számviteli alapelvvel, a kormányrendelet megengedő rendelkezése pedig ezekben az esetekben nem alkalmazható, **mivel a vagyonelemek (pl. erdő, legelő stb.) értéke természeténél, jellegénél fogva meghatározható.** Az MNV 2012. december 31. határidővel tervezi az erdőgazdaságokkal az új vagyonkezelési szerződések megkötését, az értékek meghatározását.

## 2012

Az állami tulajdonú erdőgazdasági társaságok a Földalapba tartozó területeknek több mint a felét kezelik, ezért ellenőrzésünk ezen társaságok vagyonkezelési tevékenységének tulajdonosi kontrollrendszerét is érintette. A társaságok az MFB tulajdonosi joggyakorlása alatt állnak, de az MNV, valamint az NFA rábízott vagyonába tartozó ingatlanokat kezelnek.

... A Nemzeti Parkok kezelésében lévő, a Földalapba tartozó 138 319,7688 hasznosításával kapcsolatban ... a vagyonkezelési szerződéseket és a módosított 262/2010. Korm. rendelet természetvédelmi célú vagyonkezelésre vonatkozó részletes előírásainak megfelelő vagyonkezelési szerződésmintát dolgozott ki.

A 19 erdőgazdasági társaság ... Az ideiglenes vagyonkezelési szerződések megszüntetéséhez és a végleges szerződések megkötéséhez a vagyonkezelésbe adó NFA, a vagyonkezelő erdőgazdaságok és a tulajdonosi és felügyeleti jogokat gyakorló VM, az NFM és az MFB egyetértése szükséges. A társaságok kezelt és saját vagyonának vagyonelemeit nem határolták el, a kezelt vagyonelemeket nem különböztették meg tulajdonosi joggyakorló szerint. A társaságok kezelésében lévő 613 664,3681 ha földterület hasznosításából a 2009–2011. évekre vonatkozóan mindösszesen 150,5 M Ft vagyonkezelési díjat realizált a központi költségvetés 2012-ben.

A helyszíni ellenőrzés intézkedést igénylő megállapításai és javaslatai:

a nemzeti fejlesztési miniszternek a vidékfejlesztési miniszter közreműködésével

A 19 állami erdőgazdasági társaság ideiglenes vagyonkezelési szerződésai elavultak, azokat nem aktualizálták a jogszabályi környezet változásainak megfelelően. A társaságok kezelt és saját vagyonának vagyonelemenkénti, valamint a kezelt vagyonelemek tulajdonosi joggyakorló szerinti elhatárolása nem megoldott, ami a vagyonkezelési tevékenység tárgyának és a vagyonkezelési díjának teljes körű meghatározását nem támogatja. A társaságok az általuk kezelt állami ingatlanok és egyéb vagyontárgyak értékét nem a Számtv. 16. § (1) bekezdésében megfogalmazott egyedi értékelés alapelvének, valamint a 23. § (2) és a 46. § (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően tartják nyilván.

Javaslat:

- **A nemzeti fejlesztési miniszter dolgozza ki – a vidékfejlesztési miniszter közreműködésével** – az erdőgazdasági társaságok vagyonelemének kontrolljait:
  - az új vagyonelemelési szerződések megkötésével kapcsolatban,
  - a társaságok kezelt és saját vagyonának vagyonelemenkénti, valamint a kezelt vagyonelemek tulajdonosi joggyakorló szerinti elhatárolására vonatkozóan, továbbá
  - a vagyonelemelési díjak egyértelmű és tulajdonosi joggyakorló szervezetenkénti meghatározását tekintve, a társaságok által kezelt állami ingatlanok és egyéb vagyonelemek értéken történő nyilvántartása érdekében.
- **A Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. vezérigazgatójának**

Az MNV az állami vagyon kezelőivel korábban megkötött vagyonelemelési szerződések felülvizsgálatára, aktualizálására nem épített ki irányítási és kontroll rendszert. Nem mérte fel a szerződések megszüntetéséhez szükséges intézkedéseket.

Az MNV meghatározta a tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó gazdasági társaságokban megtestesülő állami vagyon kezelésének célját, eredményességi kritériumait a társaságai számára kialakított tervezési irányelvekben. **Hiányzik a tulajdonosi joggyakorló szerepének meghatározása a gazdaságtalan üzemeltetése tekintetében.** Nem deklarált, hogy a tulajdonosi joggyakorló MNV a joggyakorlása alá tartozó társaságok esetében hogyan kívánja érvényesíteni a Gt.-ben és a Vtv.-ben rögzített cégvezetési felelősséget és a közérdek érvényesülését biztosító vagyongazdálkodást.

(A Vtv., valamint a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról szóló 1996. évi LV. törvény alapján a vadászati jog, mint vagyonelemelési jog – az MNV joggyakorlása alatt álló ingatlanok tekintetében – az MNV hatáskörébe tartozik, azonban az MNV az erdőgazdaságokkal kötött vagyonelemelési szerződésekben nem rendelkezett a jog gyakorlásának átengedéséről. Ennek megfelelően a jelenleg érvényes ideiglenes vagyonelemelési szerződések a vagyoni értékű jogok vonatkozásában nem tartalmazzak fizetési kötelezettséget – kizárólag a kezelt földterület Ft/ha alapján – ezért az erdőgazdasági társaságok a vadászati jog ellenértékére díjat nem fizettek.)

A 19 erdőgazdasági társaság ... Az ideiglenes vagyonelemelési szerződések megszüntetéséhez és a végleges szerződések megkötéséhez a vagyonelemelésbe adó NFA, a vagyonelemelő erdőgazdaságok és a tulajdonosi és felügyeleti jogokat gyakorló VM, az NFM és az MFB egyetértése szükséges. A társaságok kezelt és saját vagyonának vagyonelemeit nem határozták el, a kezelt vagyonelemeket nem különböztették meg tulajdonosi joggyakorló szerint. A társaságok kezelésében lévő 613 664,3681 ha földterület hasznosításából a 2009–2011. évekre vonatkozóan mindösszesen 150,5 M Ft vagyonelemelési díjat realizált a központi költségvetés 2012-ben.

1. Melléklet: A Földalapba tartozó, az egyes Nemzeti Parkok vagyonelemelésben lévő földrészek nagysága

	Erdő földrészek (ha)	Egyéb művelési ágú földrészek (ha)	Összesen (ha)
Összesen	40 517,5215	228 535,5674	269 053,0889

2. Melléklet: **A Földalapba tartozó az állami tulajdonú erdőgazdasági társaságok (19) kezelésében lévő területek megoszlása**

	Erdő földrészek (ha)	Egyéb művelési ágú földrészek (ha)	Összesen (ha)
Összesen	879 254,1595	34 410,2086	913 664,3681

3. Melléklet: Az NFA által az erdőgazdasági társaságok részére kiszámlázott díjak és befizetések.

Bakonyerdő Zrt.	Nem fizetett semmit. Az ÁFA felszámítás módját vitatta. Hiányolta a terület adatokat is.
Egererdő Zrt.	Nem fizetett semmit. Az ÁFA felszámítás módját vitatta. Bruttó szerződéses ár, nem nettó. Kérte az NFA-tól az MNV-vel kötött szerződés másolatát.
Északerdő Zrt.	... MNV Zrt. megállapodást hiányolja, kifogásolja az ÁFA felszámítás módját.
Mecsekerdő Zrt.	Álláspontjuk szerint a korábbi időszak tekintetében az MNV jogosult számlázni.
Szombathelyi Zrt.	Nem fizetett semmit. Az ÁFA felszámítás módját vitatja.
VADEX Zrt.	Nem fizetett semmit. Véleménye szerint az MNV Zrt. jogosult számlázni.
Zalaerdő Zrt.	Nem fizetett semmit. Az ÁFA felszámítás módját vitatta. Bruttó szerződéses ár, nem nettó. Kérte a számlán a hektár feltüntetését.

2010. évi törvényi (Vtv., Mfbtv., Nfatv.) változások miatt a 19 társaság vagyongazdálkodása felett a tulajdonosi jogok gyakorlása megosztottá vált. A társaságok az MFB tulajdonosi joggyakorlása alá tartoznak, az általuk kezelt a földalapba tartozó földterületek felett az NFA, az egyéb ingatlanok és vagyontárgyak felett pedig az MNV gyakorolja az állam tulajdonosi jogait.

... Az MNV nem rendelkezett a jogelődje által megkötött szerződések ingatlanvagyonra vonatkozó mellékletein túl egyéb, a kezelt vagyon körébe tartozó felépítmények, építmények, ingóságok, illetve az ingatlanvagyonnal kapcsolatos vagyoni jogok kimutatásával.

Az Nfatv. 2010. évi hatállya lépését követően az MNV az NFA tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó vagyonelemek nyilvántartási adatait három ütemben adta át az NFA-nak. A második ütemű átadásban problémát jelentett az erdészeti társaságok vonatkozásában, hogy a szerződés ideiglenes jellege miatt több földrészlet tulajdoni lapján nem került bejegyzésre az adott társaság vagyonkezelési joga, így a földhivatali adatok e tekintetben kontroll alapját nem képezhetik. (Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. tv. a kezelői jog bejegyzésére nem ad lehetőséget.) Az erdészeti társaságoknál ezen ingatlanok saját kezelésű vagyonelemként szerepeltek, ezért azok átadása a második ütemben nem valósult meg (további egyedi egyeztetésre van szükség).

Az Erdőgazdasági Zrt-k kezelésében felépítményes ingatlanok, továbbá az ingatlan-nyilvántartás fogalmi körébe nem tartozó felépítmény vagyonelemek (pl. hidak, töltések, burkolattal ellátott utak, zsilipek stb.) is tartoznak. Az MNV tájékoztatása szerint: „*ezek egy része állami tulajdon, ugyanakkor az Erdőgazdasági Zrt-k saját vagyonában*” (apport, saját forrásból létesített vagyonelem) is jelentős számban tartoznak ilyen vagyonelemek. Több olyan vagyonelemről is van tudomásunk (az illetékes Erdőgazdasági Zrt. jelzése alapján), amelyek semmiféle nyilvántartásban nem szerepelnek, nyilvántartásba vételük ún. fellelt vagyonelemként lenne indokolt, ...”

A végleges vagyonkezelési szerződések megkötését nehezíti továbbá, hogy a kezelt földterületeken nem kizárólag a kezelt vagyon részét képező vagyonelemek találhatók, vannak az Erdőgazdasági Társaságok saját vagyonába tartozó felépítmények, és egyéb, nem földterület jellegű vagyonelemek is. További nehézséget okoz, hogy az erdőgazdaságok saját vagyoná-

ban található felépítmények adatai az esetek többségében nincsenek összhangban az ingatlan-nyilvántartás adataival. (Pl. kizárólag a felépítmény található az Erdőgazdasági Társaságok saját vagyonában, vagy a felépítmény és a földterület egy része található az Erdőgazdasági Társaság vagyonában stb.)

Az ideiglenes vagyonkezelési szerződések szerint a vagyonkezelők az „*un. birtokügyekben*” kötelesek a tulajdonosi joggyakorló szervezet előzetes hozzájárulását kérni. Ugyanakkor a szerződés más helyen lehetőséget biztosít az erdőgazdasági társaságok részére a vagyon továbbhasznosítására. (A szerződés szerint az erdészeti társaságok a kincstári vagyonnal vállalkozási tevékenységet folytathatnak.)

## 2013

A 2012. ÁSZ javaslat: Az NFM miniszter számára megfogalmazott javaslatok részben teljesültek. A társaságok által kezelt állami ingatlanok és egyéb vagyonelemek értéken történő nyilvántartása érdekében kidolgozandó kiemelt kontrollokra vonatkozó lejárt határidejű feladatok végrehajtása nem történt meg. Az új erdőgazdasági vagyonkezelési szerződések tervezete határidőben elkészült, ... megkötésükre nem kerül sor.

A nyilvántartási rendszer nem tartotta nyilván: Művelés alól kivett terület esetében annak leírását, hogy az milyen mező-, erdőgazdálkodási tevékenységet szolgál, hogy a földrészlet jövedelmező mezőgazdasági művelésre nem, vagy kevésbé alkalmas ...

## Utóellenőrzés

***Az új erdőgazdasági vagyonkezelési szerződések elkészítése érdekében 2014. március 18-án tartott közös megbeszélést az NFA, az MNV, az MFB és az erdészeti társaságok munkabizottsága a vagyonkezelési szerződések tartalmáról (ingatlanlista, szerződéstervezet, vagyonelemek nyilvántartási értéke, vagyonkezelési díj, szükséges ingatlanrendezési intézkedések, vadászati jog).***



## 6. ÁSZ Erdő – EGRT (2015)

*Az ÁSZ az 1990-es évektől több alkalommal foglalkozott az állami erdőkkel, illetve a vagyoni-kezelésükkel, ezen belül pl. a számviteli nyilvántartásukkal vagy a vagyoni-kezelési díjjal (040, stb.) más, általános vizsgálatok keretében. 2015-ben az összes EGRT-t ellenőrizte, nagyon sok hasonló problémával, megállapítással.*

*Az összetett-bonyolult, az általános és a speciális viszony nehézségeinek átfogó tárgyalása, a megoldásra irányulás azonban várat magára. Az EVGI, illetve annak keretében és azon kívül is többször kifejtettük megközelítésünket, álláspontunkat.*

*Jelen szakanyag az elmúlt húsz év sajátos (természetesen részben szubjektív) szakmai értelmezése, amely a célok megfogalmazása esetén hasznosítható a döntésben érdekelt számára is. A többrétű és sokelemű folyamat kibontása az összefüggések miatt hézagos, ismétléses és egyedi.*

### Az ÁSZ jelentés általánosítható megállapításai.

#### Az ÁSZ jelentés bevezetése

Az egyes erdőgazdasági részvénytársaságok elszámolásai és nyilvántartásai, illetve a beszámolók (kiegészítő mellékleti magyarázatok) sokban eltérnek egymástól, de az ÁSZ megállapítások logikájában nagyfokú a hasonlóság. Mintaként a TÁEG (2015) 15209 jelentést vesszük.

A Bevezetésben nagyrészt országos erdészeti, szervezeti és jogi szabályozási elemeket sorolnak fel, de hangsúlyoznak társadalmi érdeket, közérdeket, védelmi és közjóléti elsődleges rendeltetést. A Társaságok vagyongazdálkodási szempontjából a Vtv, illetve az Ntv. és az Nfatv, valamint a kapcsolódó kormány- és miniszteri rendeletek mellett kiemelkedő szerepe van a különböző ágazati jogszabályoknak. ... Az állam tulajdonában álló erdő a kincstári vagyoni részét képezi. A Társaságoknak az általuk kezelt vagyonelemek sajátosságaira tekintettel kell a vagyongazdálkodási tevékenységüket kialakítaniuk, gondoskodniuk kell a közérdek és az Evt.-ben foglaltak érvényesülését biztosító vagyongazdálkodásról.”

#### ***A megállapítások lényeges része a Számviteli törvény érvényesüléséről szól.***

A társaságok és az általuk kezelt állami vagyoni feletti tulajdonosi jogokat a Magyar Állam nevében több szervezet, egymást váltva gyakorolta. „Az Nfatv. 2010. évi hatályba lépését követően a Társaságok által kezelt, a Nemzeti Földalapba tartozó földterületek vonatkozásában a tulajdonosi jogokat az NFA, míg egyéb ingatlanok és vagyonelemek tekintetében a tulajdonosi jogokat az MNV Zrt. gyakorolja. 2014. július 16-tól a Társaságok feletti tulajdonosi jogokat az erdőgazdálkodásért felelős miniszter gyakorolja.” (2012. év végén a 19 erdőgazdasági társaság kezelésében összesen 913 664,3681 ha földterület volt, ebből 879 254,1595 ha erdő, a többi – 34 410,2086 ha – az egyéb művelési ágba tartozik.)

„A Társaságok az Alaptörvény és az Nvtv. előírása szerint önállóan és felelősen gazdálkodnak a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint. Az állami vagyoni való gazdálkodás alapvető feladata a vagyoni rendeltetésszerű, hatékony és felelős felhasználásának biztosítása az állami vagyoni értékének megőrzése, gyarapítása érdekében. A Társaság jelen ellenőrzése az állami vagyoni való gazdálkodásra és a törvényesség betartására irányult.”

„Az ellenőrzés célja annak értékelése, hogy a Társaság **vagyongazdálkodása, vagyoniérték-megőrző és vagyongyarapító tevékenysége**, valamint szervezeti keretei és kiépített kontroll-

rendszere megfeleltek-e a jogszabályok és belső szabályzatok előírásainak, valamint a kezelt vagyonelemek sajátosságaiból adódó követelményeknek

- a vagyongazdálkodás során betartották-e az Nvtv. 7. §.-ában megállapított vagyongazdálkodási alapelveket, valamint az ágazati jogszabályok vagyongazdálkodáshoz kapcsolódó előírásait,
- a Társaság a saját és a kezelt vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó éves tervezési feladatait a jogszabályi előírásoknak megfelelően látta-e el, a Társaság üzleti tervei a kezelésbe vett vagyonra vonatkozó, a Vtv. 2. §(1) és a 27. §(7) bekezdésében előírt vagyon megőrzésére, gyarapítására vonatkozó elemeket tartalmazták-e és azokat a vagyongazdálkodás során érvényesítették-e,
- **a vagyonkezelési szerződések és a vagyon-nyilvántartás megfeleltek-e a szabályszerűség követelményeknek, elősegítették-e az állami vagyonnal való szabályszerű gazdálkodást, ...**
- a tulajdonosi joggyakorlóknak a Társaság vagyongazdálkodási feladatokra vonatkozó döntései ...”

***A szabályszerűségi típusú ellenőrzésből átfogó kép kapható az állami tulajdonban lévő erdővel való gazdálkodásról, a gazdálkodást, vagyonkezelést végző szervezeti rendszerről, az állami tulajdonban álló erdőgazdasági társaságok feladatellátásához kapcsolódóan feltárt problémákról.***

Az ÁSZ a vagyonváltozást eredményező döntések magalapozottságát, továbbá a vagyonérték-megőrző és vagyongyarapító tevékenység szabályszerűségét a számviteli nyilvántartásokból értékelte.

*Az ÁSZ korábbi erdővel, erdőgazdálkodással, állami tulajdonosi joggyakorlással kapcsolatos megállapításaira, az azokból következő változásokra nem tekintett vissza (felsorolás, pl.).*

### **(1.2.) Az ÁSZ megállapításai és következtetései**

**(1) Az állami tulajdonú erdőgazdaság saját és állami kezelt vagyonnal gazdálkodott, de a Társaság mérlege nem a valós állapotot tükrözte, mert a kezelt erdőket és földingatlanokat a Számv.tv. előírásai ellenére mérlegében nem szerepeltette, a kezelt vagyont mérlegtétel szerinti bontásban a kiegészítő mellékletben nem szerepeltette (A könyvvizsgáló nem kifogásolta. )** A Társaság által vezetett nyilvántartás nem tartalmazta tételesen a vagyonkezelt eszközök könyv szerinti bruttó és nettó értékét, valamint az értékben bekövetkező egyéb változásokat, így nem volt átlátható és nem biztosította az elszámoltathatóságot. A Társaságok a VSZ eredeti, a vagyonkezelt eszközök tételes felsorolását tartalmazó melléklettel rendelkezett/nem rendelkezett. A kezelt ingatlanokról a Társaság kizárólag tételes (területi, de nem élőfakészleti – LB) mennyiségi kimutatást vezetett/nem vezetett, forint érték feltüntetése nélkül.

***A kezelt vagyon nyilvántartása tekintetében a felek között egyeztetések történtek, de nem kerültek lezárásra*** (az MNV Zrt. és az NFA tekintetében eltérő a helyzet).

**(2)** A Társaság a Magyar Állam tulajdonában álló erdővagyon és egyéb művelési ágú termőföld ingatlanok kezelését a KVI-vel 1996. évben kötött ideiglenes vagyonkezelési szerződés alapján végezte. A vagyonkezelési szerződés (VSZ) nem támogatta megfelelően és számon kérhető módon a Vhr.-ben előírtak megvalósítását, a Társaság állami vagyonnal való gazdálkodását. A vagyoni kör, a tulajdonosi jogok gyakorlására felhatalmazott szervezetek változásai, valamint a Társaság vagyonkezelésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések változásai ellenére a VSZ-t nem aktualizálták (a Vhr. hatályba lépését követően hat hónapon belül nem foglalkoztak a Nemzeti Földalapba tartozó ingatlanokkal), nincs végleges VSZ. A Társaság vagyongazdálkodása során betartotta az Nvtv.-ben előírt vagyongazdálkodási alapelveket,

mivel vagyonkezelésben álló vagyont nem idegenített el, illetve arra jelzálogot, haszonélvezeti jogot nem alapított.

(3) A Társaság a saját és a kezelt vagyonnal való gazdálkodás során a tulajdonosi joggyakorló(k) előírásainak megfelelően éves üzleti terveket készített, ezek tartalmazták a vagyon megőrzésére, gyarapítására vonatkozó elemeket. Az erdővagyonnal való gazdálkodásban a Társaság betartotta az ágazati szakmai törvényeket, számviteli üzleti jelentése az eredményen és a jövedelmezőségen kívül a vagyonkezelte terület működését és a beruházásokat is tartalmazta. A Társaság a Számv.tv.-ben előírtaknak megfelelően az erdőfelújításokat költségei között számolta el, a vagyonkezelésben lévő erdők és földterületek után értékcsökkenést nem számolt el.

### (1.3.) Az ÁSZ megállapításai és javaslatai

#### – Az MNV Zrt. Vezérigazgatójának, az NFA elnökének

(2) Tegyen intézkedéseket az erdőgazdasági társaság közreműködésével a tényleges állapotot rögzítő és a hatályos előírásoknak megfelelő, végleges vagyonkezelői szerződés megkötésére.

Intézkedjen a Társaság vagyonnyilvántartása hitelességének, teljességének és helyességének jogszabályban foglaltak szerinti ellenőrzéséről.

#### – A TÁEG vezérigazgatójának

(2) Tegyen intézkedéseket a tulajdonosi joggyakorlókcal együttműködve a tényleges állapotot rögzítő és a hatályos előírásoknak megfelelő, végleges vagyonkezelői szerződés megkötése érdekében.

(1) Intézkedjen a kezelt vagyon mérlegben a Számv.tv. 23. § (2) bekezdése szerint eszközként való kimutatásáról, továbbá ezen eszközöknek a kiegészítő mellékletben – legalább mérlegtételek szerinti bontásban – külön történő bemutatásáról.

### (1.4.) Az ÁSZ részletes megállapításai (az ismertetetteken kívül)

(1) A 2009–2014. években erdőtelepítést a Társaság (TÁEG Zrt) nem végzett, a már megkezdett erdőtelepítések befejezéséhez szükséges munkálatok azonban még folyamatban voltak. Az ellenőrzött időszakot megelőzően történt erdőtelepítések, mint befejezetlen beruházások megtalálhatók voltak a Társaság nyilvántartásában. *(A portfólióban vegyes az elszámolási kép – LB).*

(2) A Társaságnál a kezelésbe vett földterület és ahhoz szorosan kapcsolódó erdő tulajdonosi joggyakorlók szerinti megbontása nem volt biztosított, annak rendezése érdekében több alkalommal kezdeményeztek egyeztetéseket (Forrás SQL vagyon nyilvántartási – informatikai rendszerben). A vagyonról összeállított táblázat területet (ha egy tizedessel) tartalmaz. A Társaságnak 2014. december 31-én 29,8 ha saját területe volt. Az ÁSZ jelentés a vagyonkezelte területeket tulajdonosi joggyakorlóként és művelési áganként részletezni tudta. *(Ez a táblázat nem szerepel a Kiegészítő mellékletben. A Társaság kezeli Sopron Megyei Jogú Város erdejét is.)*

	M.e.: ha						
	Év						
	2009.01.	2009.12.	2010.12.	2011.12.	2012.12.	2013.12.	2014.12.
Kezelt vagyon	17042,4	17409,8	<b>17420,2</b>	<b>17420,4</b>	<b>17420,1</b>	<b>17420,1</b>	17418,8
MNV	17042,4	17409,8	<b>17420,2</b>	<b>17420,4</b>	461,7	461,7	461,7
NFA					16958,4	16958,4	16957,1

(A területben kimutatott kezelt vagyon gyarapodott, 2014. évben 1,3 ha-ral csökkent.)

*(A kezelt vagyon mértékben (élőfakészlet –  $m^3$ ), illetve értékben (erdőföld, élőfakészlet állomány – E Ft), illetve változása nem szerepel. – LB)*

A Tulajdonosi joggyakorló, az Erdészeti hatóságnak címzett levelében felhatalmazta az erdészetek vezérigazgatóit, hogy a gyakori erdőgazdálkodási tevékenységek esetében, amikor a Tulajdonosi joggyakorló engedélye szükséges – a döntés és a beavatkozás gyorsítása érdekében, ha a tevékenység nem ütközik jogszabályba – azt a vezérigazgató gyakorolja a vagyonnevelő és a vagyonnevelésbe adó között fennálló VSZ alapján.

A Társaság 2009–2014. időszakban a kezelt vagyont érintően beruházást nem végzett, a kezelt vagyon megővését és gyarapítását azonban fejlesztés révén biztosította. A Társaság a 2009. június 4-én bekövetkezett 60–70 M Ft összegű becsült természeti káráról a Tulajdonosi joggyakorlót haladéktalanul értesítette. A Tulajdonosi joggyakorló a Társaságnak a természeti károk felszámolására 48,3 M Ft összegű vissza nem térítendő támogatást nyújtott, aminek a felhasználásáról a vezérigazgató 2011. január 17-én az FB-t tájékoztatta.

*(Az MNV az erdőnek – az NFA révén – és a Társaságnak a tulajdonosi joggyakorlója volt. A természeti károk helyreállítására a Társaság tulajdonosi joggyakorlója nyújtott támogatást, nem az erdőt vagyonnevelésbe adó. – LB)*

A befektetett eszközök alakulásának táblázata csak saját vagyont tartalmaz, állami vagyon 0. (Ez a táblázat nem szerepel a Kiegészítő mellékletben.)

A Társaság és annak könyvvizsgálója több pontban nem értett egyet az ÁSZ megállapításával, amelyeket az ÁSZ nem fogadott el, véleményét fenntartotta.

#### ***Az MNV tájékoztatása szerint, Intézkedések:***

***(2) Az erdőgazdasági társaságok által kezelt vagyon értékelését 2014. május 31-ig elvégeztük, részben külső piaci szereplő által megállapított vagyoneértékelési adatok (az IFUA értékebecslési adatai), részben belső szakértők és a kontrolling szakterület által az MNV hatályos értékelési szabályzata által megállapított értékek figyelembe vételével.***

**(3)** Az MNV Zrt. Igazgatósága 511/2012 (X. 08.) IGsz. valamint 717/2013. (IX. 23.) IG sz határozataiban Intézkedési terveket fogadott el „a 28/2012. (IX. 24.) sz. RJGY határozatában előírt, valamint az MNV Zrt. rábízott vagyon 2012. évi beszámolója könyvvizsgálati minősítésének megtartásához szükséges és egyéb feladatokról”. Az Intézkedési tervek magukban foglalták az erdőgazdasági társaságok által kezelt vagyon analitikájának előállítását, illetve az erdőgazdasági társaságokkal végleges (nem időleges) vagyonnevelői szerződések megkötését.

... A szerződés szövegtervezetének véleményezése megkezdődött, ugyanakkor elismerjük, hogy a végleges szerződés változat már az Önök által vizsgált időszakot követően került elfogadásra.

A Jelentés-tervezet 10. oldalán található az MNV Zrt. vezérigazgatójára vonatkozó, a) pont alatti vagyonnevelési szerződés megkötésére irányuló javaslatához kapcsolódóan felhívjuk a Tisztelt Állami Számvevőszék figyelmét arra, hogy a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium ÁVF/201310/2015-NFM számú tájékoztató levele szerint ***Miniszter Úr vagyongazdálkodási szempontból nem támogatja az erdőgazdasági társaságok ideiglenes vagyonnevelési szerző-***

**déseit kiváltó vagyonelemezési szerződés megkötését, ideértve az MNV Zrt. vagyonelemezési szerződésekkel kapcsolatos jóváhagyó döntéseit is.**

Az ÁSZ az MNV felvetéseire minimális pontosítást hajtott végre.

Az **MFB** azonosítja a jelentésekben megfogalmazott központi problémát:

- az erdők értéken nem szerepelnek a Társaságok könyveiben,
- Az ÁSZ 2013. évi „Az állami vagyon feletti kontroll – Az állami vagyon feletti tulajdonosi joggyakorlással kapcsolatos tevékenységek ellenőrzéséről” szülő jelentése alapján a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium – az ÁSZ-szal egyeztetett – alábbi főbb pontokat tartalmazó intézkedési tervet (1. sz. melléklet) állított össze, melyet a 2014. április 25-én kelt levélben küldött meg az MFB részére:
- a Társaságok által kezelt állami ingatlanok és egyéb vagyonelemek értéken történő nyilvántartása,
- az új vagyonelemezési szerződés megkötése.

Az **NFA** a jelentéstervezetekben tett megállapítások helytállóságát nem vitatja, de az előrehaladást gátló és segítő szempontok jelentős számát sorolja fel.

Az **FM** véleményezi, hogy az Nvtv. 10. § (1) bekezdése szerint a nemzeti vagyont, annak értékét és változását a tulajdonosi joggyakorló nyilvántartja. **Az érték nyilvántartásától el lehet tekinteni, ha az adott vagyontárgy értéke természeténél, jellegénél fogva nem állapítható meg.**

A fentieket megerősíti a Pénzügyminisztérium Számviteli Főosztálya által 1997. november 25-én kiadott állásfoglalás is (9807/1997).

Az erdő és a faállomány természetes adatait az Országos Erdőállomány Adattár tartja nyilván. A kincstári **Vagyoni Igazgatóság által 1996-ban vagyonelemezésbe adott erdő értékének meghatározására még nem került sor.** Az érték meghatározása a vagyonelemezésbe adó feladata. Az erdőgazdálkodási társaságok érték nélkül nem, csak értékkel tudják kimutatni a mérlegben az erdőgazdálkodást.

Az ÁSZ az FM véleményére ugyancsak a 254/2007. (X. 4.) Korm. rendeletre hivatkozik, a 9. § (9) bekezdés a) pontja alapján **a vagyonelemezési kötelező a vagyonelemezésbe vett eszközöket a Számv. tv. szerint a hosszú lejáratú kötelezettségekkel szemben a vagyonelemezési szerződésben rögzített értékkel állományba venni.** A Számv. tv. 23. § (2) bekezdése előírja, hogy a vagyonelemezésnél a mérlegben eszközként kell kimutatni a – törvényi rendelkezés, illetve felhatalmazás alapján – kezelésbe vett, az állami vagy önkormányzati vagyon részét képező eszközöket is. Ezen eszközöket a kiegészítő mellékletben – legalább mérlegképezési szerinti bontásban – külön be kell mutatni.

A Vhr. 17. § (1) bekezdése szerint a saját vagyonnal rendelkező vagyonelemezési a rábízott állami vagyonról elkülönített nyilvántartást kötelező vezetni, így megállapításaik módosítása nem indokolt.

(2.) A Társaságok kiegészítő melléklete (beszámolója) általánosítható jellemzői.

Az egyes erdőgazdálkodási részvénytársaságok elszámolásai és nyilvántartásai, illetve a beszámoló (kiegészítő mellékleti magyarázatok) sokban eltérnek egymástól, de logikájában nagyfokú a hasonlóság. Mintaként a TÁEG (2014) Kiegészítő mellékletét vesszük.

(2.1.) A számviteli törvény

A Társaság a kezelésében, illetve a használatában lévő eszközökről és azok forrásairól a Számviteli törvény előírásai alapján a kettős könyvvitel szerint vezet könyveit, ... **a társaság**

**vagyoni-, pénzügyi-, jövedelmi helyzetéről megbízható és valós kép kialakítását teszi lehetővé.**

*(A Társaságok több változatot mutatnak be a vagyonkezelt eszközök értéke kimutatásának elhagyásáról. A szakanyagnak nem célja ezek mindegyikének bemutatása, ezt csak tételes vizsgálat elemezheti. – LB)*

A Szt. előírásainak megfelelően a Társaság az adózás előtti eredménye terhére céltartalékot képez a mérlegfordulónapon a várhatóan vagy bizonyosan felmerülő kötelezettségekre, valamint céltartalékot képezhet az olyan költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek. A társaság az erdősítéseit ért jelentős mértékű természeti csapás esetén, a felmerült kár felszámolásával kapcsolatos költségekre képezhet céltartalékot. A Társaság jelentősnek tekinti a kárfelszámolás költségeit akkor, ha azok összege a bázis év erdőfelújítási költségeinek 10/5%-át meghaladja.

A Társaság mint vagyonkezelő, az ideiglenes vagyonkezelési szerződésben meghatározottak szerint mutatja ki a mérlegében a – törvényi rendelkezés, illetve felhatalmazás alapján – kezelésbe vett, az állami vagyon részét képező eszközöket is. A jelenleg érvényben lévő ideiglenes vagyonkezelői szerződés nem tartalmaz a kezelésbe vett eszközök (csak földterületek, jellemzően erdők) tekintetében értéket, illetve nem írtak elő ebből következően a kötelezettségként való nyilvántartást.

*(Tisztázatlan az ideiglenes vagyonkezelői szerződés érvényessége, a vagyonkezelő személyében –KVI, illetve MNV és NFA – bekövetkezett változás után.) (A Társaságok több változatot mutatnak be a vagyonkezelt eszközök értéke kimutatásának elhagyásáról. A szakanyagnak nem célja ezek mindegyikének bemutatása, ezt csak tételes vizsgálat elemezheti. – LB)*

Céltartalék (E Ft)

	Nyitó/ Előző év	Képzés	Megszün- tetés	Felhasz- nálás	Záró/ Tárgy év
A várható kötelezettségekre	309	76	0	0	385
A jövőbeni költségekre	0	0	0	0	0
Egyéb	0	0	0	0	0

Passzív időbeli elhatárolás (E Ft)

Megnevezés	Előző év	Tárgy év
Halasztott bevételek		
Természeti károkra kapott támogatás	29 322	28 246

Halasztott bevételek (E Ft)

Megnevezés	Nyitó	Növekedés	Csökkenés	Záró
Természeti károkra kapott támogatás	29 322	0	1 076	28 246

Hosszú lejáratú kötelezettség elemzése

A társaság hosszú lejáratú kötelezettséggel sem a tárgyévben, sem azt megelőző évben nem rendelkezett.

## (2.2.) A társaságok vagyonkezelése

A tárgyévi beruházások és értéknövelő felújítások alakulása műszaki összetétel és pénzügyi forrás szerint. (E Ft)

Megnevezés	Ráfordítás összege	Ebből költségvetési támogatás		Egyéb támogatás
		Teljesítmény arányos	Pénzügyileg befolyt	
Erdőtelepítés	863	0	0	0

A társaság tárgyévben saját forrásból hajtott végre beruházást.

*(A Társaságok több változatot mutatnak be az erdőtelepítések értéke kimutatására (beruházás, aktivált tárgyi eszköz), támogatására. A szakanyagnak nem célja ezek mindegyikének bemutatása, ezt csak tételes vizsgálat elemezheti. – LB)*

## Egyéb követelések összetétele (E Ft)

Megnevezés	Előző év	Tárgy év
Erdészeti potenciál helyreállítás támogatás	10 152	0
Földalapú támogatás	9 889	15 579

## Az értékesítés nettó árbevételének összetétele ágazatonként

A kimutatás nem részletez vagyonkezelésbe és saját eszközön végzett tevékenység szerint.

## Egyéb bevételek összetétele

Támogatási program keretében végleges jelleggel kapott, folyósított, illetve elszámolt összegek (E Ft)

Támogatás jogcímenként	Kapott támogatás	Előző év		Tárgy év	
		Kapott támogatás	Rendelkezésre álló	Kapott támogatás	Rendelkezésre álló
Természeti károk felszámolása erdőfelújításban	3 500	3 500	0	0	0
Erdészeti potenciál helyreállítása	14 189	10 734	0	3 455	0
Földalapú növénytermelési támogatás	64 938	31 100	0	38 217	0

## Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni eredmények (E Ft)

	Értékesítés		Egyéb bevételek		Rendkívüli bevételek	
	Előző év	Tárgy év	Előző év	Tárgy év	Előző év	Tárgy év
Tulajdonosi joggyakorlótól	0	0	10 623	6 748	0	0

*(A Társaságok több változatot mutatnak be a különböző elszámolásokra, a támogatásokra azok kimutatására. A szakanyagnak nem célja ezek mindegyikének bemutatása, ezt csak tételes vizsgálat elemezheti. – LB)*

Ellenőrzések

Az ÁSZ vizsgálat feltüntetése nem általános.

**(3.) Az ÁSZ vizsgálat által felvetett problémák**

Az ÁSZ vizsgálat által felvetett problémák nem újak, korábbi jelentésekben már felmerültek, illetve régebbi megállapításokat most nem ismételték meg (*valószínű az ellenőrzések eltérően megfogalmazott céljai miatt – LB*).